

SIDE

Nr. 4/5

1926

V. Eesti näitus-mess Tallinnas

19—28. juunini 1926. a.

peetakse ära Balti raudteejaama juures näituseplatsil, Rannavärava mäel, poeglaste gümnaasiumis ja turnisaalis S. Kloostri uul. ja Börsi saalides.

20 üldosakonda, 3 eriosakonda.

Pidulik avamine laupäeval, 19. juunil k. a. kell 2 päeval.

Raudteedel erarongid.

Peale väljapanekute korraldatakse näitus-messil raadio demonstreerimisi. Antakse kõnesid ja muusikat edasi kodu- ja välismailt messi-publikumile jne., hinnata kinoetendused kodu- ja välismaa tööstusettevõtetest, 2 orkestert j. p. m.

V. EESTI NÄITUS-MESSI JUHATUS.

A-S. Balti Puuvilla ja Sindi Kalevi vabrikute ladud:

Tallinnas, S. Karja t. nr. 13.

Kõnetraadid: Juhatus 24-66, Üldine 2-41, Kalevi jaoskond 31-02,
Arveosakond 31-58.

Igasugu pleekimata puuvilla riide müük,

nagu: bjas, sarge, mitkal, barhi, marlid, lõimed ja vatt kui ka lina- ja purjeriie. Samuti müüb ladu ka oma vabrikus ümber-
töötatud (pleegitud) mitmesuguses headuses pesuriiet, ning
rikkalikus mustrite väljavalikus igatseltsi bluusi- ja kleidiriideid,
kui ka satääni, põlleriideid ja pearätikuid.

Kalevi osakonnas suures väljavalikus igatseltsi villast riiet,
odavast kuni kõige kallimani samuti ka villaseid tekke ja suurrätte

Peale selle Eesti Niidimanufaktuuri õmblusniit kõigis numbrites.

Müük ainult suurel arvul.

O. PALLAS & Ko.

KAUBANDUS-TÖÖSTUS-ÜHISUS
TALLINN, MAAKRI 6

Asut. 1901. a.

Telefon 16-80 Telegr.: „Pallasko“

TÖÖRIISTAD
EHITUSTARBED
RAUA- ja TERASKAUBAD
EMALJENÕUD

OMA TÖÖSTUS: UKSE-, AKNA- ja KAPIHINGED,
UKSELUKUD ja muud " " "

Soodsam ostukoht kaupmeestele!

SIDE

Eesti raudtee- ja posti-telegraafi-telefoni-teenijate kutseorganisatsioonide häälkandja

Tellimise hinnad:	Ilmub 1—2 kord kuus	Kuulutuste hinnad:
Aastas postiga Mk. 200.—	Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, ladudes, raudtee- ja posti-telegraafi-teenijate kutseorganisatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimiskohtil.	$\frac{1}{4}$ lehekülge Mk. 3000.—
Poolaastas „ 100.—	Toimetus ja talitus:	$\frac{1}{2}$ lehekülge „ 1500.—
Üksik number:	Tallinnas, Tehnika t. 16. Telefon Balti keskj. 201.	$\frac{1}{4}$ „ „ 750.—
20 mk.		$\frac{1}{8}$ „ „ 400.—
		Tekstis 50% kallim.

Nr. 4/5

Aprill—Mai 1926 a.

III. aastakäik

Raudteelased ja riigikaitse.

Peale tuntud 1. detsembril olid raudteelased esimesed need, kes oma kaitsemaleva ellukutsumisele asusid. Seni kui kaitseliidu organiseerimine üleriikliselt veel läbi viimata oli, moodustasid raudteelased oma keskel niimetatud patrullisalgad, kes raudtee asutuste juures öösel valvel käisid, tarbekorral isegi liinile välja sõitsid. Aprilliks 1925 a. oli asutatud raudtee kaitseliidu malevkond, milline koosnes kolmest kompaniist, kuna kompanii meeskonna arv umbes 120—150 inimeseni ulatas. Kompaniisid juhtisid reservohvitserid-raudteelased. Ohvitseride ja allohvitseride arv ulatas ligi 60 inimeseni. Malevkonna päälikuks oli reservkindral G. (raudteelane), ja distsipliin malevkonnas ei jätnud midagi soovida. Õppuseid korraldati 2—3 korda nädalas. Oli loota, et malevkond varsti ka täielise riidevarustuse pidi saama. Eriti toetati raudtee malevkonna arenemist suurärimeeste ringkondade poolt, kellel tegemist raudteega. Nii kinkis aktsia-selts A. M. Luther raudtee malevkonna staabile tarvilise mööbli; ühe elektriäri poolt lubati tasuta ülesseada tarviline signalisatsioon, kompanii pealikutele telefonid jne. Seal aga tuli äkki raudtee malevkonnale hoop, mis iga raudteelast nukraks tegi: Kaitseliidu vanemate nõukogu otsus, mis raudtee malevkonda, kui seesugust, ei tahtnud tunnustada iseseisva malevkonnana, see võida ühineda mõne territoriaalse malevkonnaga ja kõik. Malevkonna tähtsust toonitades, püüdsid ka raudteevalitsuse juhid raudtee malevkonna jäämist nõutada, kuid asjata. Sellekohane protest jäi tähelepanemata. Vanemate nõukogu jäi oma otsuse juure. Raudtee malevkond oli sunnitud likvideeruma, kuigi seda ei tehtud heameelega. Varandus otsustati anda Ka-

levi kaitsemalevale, arvesse võttes, et suur osa raudteelasi Kalevi malevasse üle läksid. Arvati, et sellega raudteelased rahule jäetud, kuid — ei. Tallinna maleva päälik varanduse üleandmisega Kalevi kaitsemalevale ei ole rahuldatud ja nõuab seda Tallinna malevale ja nüüd jätkatakse kirjavahetust. Kogu see janditamine, nii raudteemalevkonna likvideerimine, kui ka tema varanduse omandamise püüe, on raudteelaste poolehoidu kaitseleiidule külmaks teinud. Tihti kuulub raudteelaste peres üteldust, mis lausuvad: „Meie olime kaitseliitlased, — olime seda okupatsiooni ajal, vabadussõja päevil ja ka 1. detsembril — ja jääme ka kaitseleitlasteks, olgugi, et meilt sellekohaste erimärkide kandmise õigus mõne targema mehe eestkostmisel ära võeti.“ Ja see üteldust tõendus ka hiljutisel kaitseleiidu proovihäire puhul. Niipea, kui häire esimene hääl kuuldavale tuli, oli pea iga mees, kelle elukorter raudteemajas ehk kes teenistusvalvekorral viibis, jalul, püüdes ühendust luua oma ülemusega, et ennast jalamaid viimase käsutusse anda. Järelikult, on raudtee kaitsemaleva likvideerimine riiklises mõttes suur kaotus ja eksi-samm, mis tehtud täiesti kaalumatuks. Vene ajal oli raudtee kaitse Ida-Hiina raudteel moodustatud raudteelastest, kellele täielik relvastus välja antud. Suure ilmasõja ajal tegutsesid raudtee eri-pataljonid, mis koosnesid raudtee eriteadlastest ning tehnilistest jõududest, Briti-Indias, samuti ka Hollandi-Indias on sisseseatud raudtee kaitseväed ja nii on tegelik elu galpool näidanud, et seda riigi tähtsamat tuiksoont — raudteed — võivad kaitseda vist kõigeparemini ikkagi need jõud, kes tema igapäevased tegurid.

—on.

3. Üleriikline raudteelaste kongress

Tallinnas, 29.—31. märtsini 1926. a.

KONGRESSI ESIMENE PÄEV.

29. märtsil 1926. a.

1. istang.

Kongressil esitatud: 1) Vedurijuhtide kutseühing, 2) Rongiteenijate kutseühing, 3) Pärnu-Tallinna raudtee tee- ja ehitusteosakonna kuuteenijate ja alaliste päevatöölise kutseühing, 4) Lääropalise raudtee tee- ja ehitusosakonna kuuteenijate ja alaliste päevatöölise kutseühing, 5) Eesti raudteede teemeistrite ja hoonete ülevaatajate ametiühisus, 6) Liikumisosakonna jaamaametnikkude kutseühing, 7) Liikumisosakonna jaamateenijate kutseühing, 8) Raudtee kontoriametnikkude kutseühing, 9) Raudteevalitsuste, nende osakondade ja jaoskondade ametnikkude kutseühing ja 10) Raudtee elektrotehnika alalteenijate kutseühing.

Nende liikmete arvu (1940) järele oleks kongressi saadikuid 78, kes kokku tulnud kõik ja peale selle Keskühingu juhatus — 10 liikmelises koosseisus, kes põhikirja § 18. järele kongressil samuti hääleõigusline. Seega kokku 88 hääleõiguslist kongressist osavõtjat.

I. Kongressi avamine.

Kongressi esimese koosoleku avab Keskühingu juhatuse esimees A. J a n t e r, kell 10.30, protokolleerib Keskühingu sekretär J. R u k k i.

Koosoleku avaja tervitab kokkutulnud saadikuid, soovides kongressile edu ja head kordaminekut. Heites pilku tagasi möödunud aasta peale, konstateerib, et selle aasta jooksul Keskühingu juhatuse tegevus intensiivsem ja tagajärjekam on olnud, kui eelmistel, kuigi veel palju soovida jääb. Siinjuures tähendab kõneleja: ei pea unustama, et Keskühing alles oma arenemisajajärgus on ja tal veel need kogemused puuduvad, mis suure organisatsiooni tegevuses väga tarvilikud. Juhib tähelepanu selle asjaolu peale, et palju aega just eriti enne kongressi on ära neelanud võitlus palgaolude parandamise suunas ja loodab, et lõputulemused kõiki rahuldavad. Paneb kongressi saadikuile nende eelseisva töö tähtsust ja tõsidust südame peale ja soovib selle töö kordaminekuks õnne.

Raudteevalitsuse nimel tervitab kongressi saadikuid raudteeülema abi hr. J e m m, toonitades kongressi päevakorda ülesse võetud küsimuste tähtsust, eriti palga, koosseisude kokkutõmbemise ja töö lihtsustamise küsimustes ja teatab, et raudteevalitsus kõigi nende küsimuste lahendamiseks on valmis heatahtlikult kaasa töötama.

Töö- ja Hoolekandeministeeriumi nimel esineb tervituskõnega hr. S o n i n, juhtides tähelepanu teenijate ja ametnikkude organisatsioonide ja va-

litsuse asutuste koostöötamise tähtsuse peale, ja soovides, et see hästi edeneks.

Kutsub kongressi saadikuid kainsusele ja paneb südame peale nõudmistele ülesseadmise juures ka oma kohustusi mitte unustada. Et raudteelased ka tõesti alati oma nõudmistes on osanud kained olla, — ütleb kõneleja, — näitab nende organisatsioonide tegevus ja ka praeguse kongressi päevakorda ülesvõetud küsimuste tähtsus. Soovib kongressi tööde kordaminekuks õnne.

Eesti ülemaalise Haridus- ja Karskusliidu poolt tervitab kongressi hr. W e n d e r, soovides, et kongress haridus- ja karskusküsimusele tarvilisel määral tähelepanu pööraks. Tuletab meelde 18. üleilmist karskuskongressi, mis käesoleval aastal Tartus ära peetakse, kus kõige maailma raudteelaste karskusliit luuakse. Soovib, et ka Eesti raudteelased sellest tööst vääriliselt osa võtaks.

Pikema tervituskõne ütleb posti-telegraafi-telefoni teenijate ja ametnikkude kutseorganisatsioonide keskjuhatuse esitaja hr. Wiilukas, tuletab muuseas meelde, et posti-t.-t.-teenijad ja raudteelased on juba kahe aasta eest liitunud ühiseks perekaks, ja et selle aja kestel on nimetatud ametalade teenijaskond alati vennalikult käsi-käes töötanud ning ikka rohkem arusaamisele tulnud, et ühinemises on jõud. Kongressil jääb oma otsustav sõna öelda selle ühise töö tulemuste kohta. Omalt poolt rõhutab kõneleja, et mõlemate teenijaskondade esitused on ennastsalgavalt üldiste huvide sihis töötanud. Isiklised huvid on tahaplaanile jäetud. Selles sihis peaks ka edaspidine koostöötamine jätkuma. Mõlemalt poolt peaks veel rohkem arusaamisele jõutama, et ühe peremehe teenistuses oleme ja et teenijaskonnal ühised huvid on. Soovib kongressile õnne ja edu, lootes, et loodud liit ei ole mitte ainult organisatsioonide vaheline, vaid osutuks täieliseks sideks iga posti-telegraafi-telefoniteenijale ning raudteelasele.

II. Mandaatkomisjoni valimine.

Tervituskõnede lõppemisel teatab juhatuse esimees A. J a n t e r, et järgmise punktina on päevakorras mandaatkomisjoni valimine. Kandidaatideks nimetatakse hr. hr. Liiv, Baranov, Palvadre, Pästlane, Uhver ja Tui. Hääletusel on nende poolt kõik saadikud ilma erandita. Valimised sünnivad lahtiselt. Valitakse hr. hr. Liiv, Baranov, Palvadre, Pästlane, Uhver ja Tui.

III. Kongressi juhatuse valimine.

Kodukorra järgi on ette nähtud valimiseks juhataja kahe abiga ja sekretär kolme abiga. Kandidaatideks nimetatakse hr. hr. G. Pertmann, A.

Melencuk ja A. Niklas. Hääletamise korra üle läbi rääkides võetakse seisukoht, — et kõige rohkem hääli saanud kandidaat loetakse kongressi juhatajaks, järgmised, hääle enamuse järjekorrad, 1. ja 2. abiks. Hääletada otsustatakse sedelitega.

Hääletamise ja hääle lugemise aja kestel esineb tervituskõnega Rahvusvabameelse partei Riigikogu rühma liige hr. Tamm. Hr. Tamm tervitab Rahvusvabameelse partei Riigikogu rühma nimel kongressi, soovides talle õnne ja kordaminekut, rõhutades raudtee tähtsust inimesoo kultuuri edenemises ning juhtides tähelepanu selle peale, kuivõrd vastutusrikas on raudteelaste teenistus nii riigi, kui rahva ees.

Pärast hr. Tamme kõnet teatab mandaatkomisjon hääletamise tagajärjed. Selgub, et hääli on saanud: A. Melencuk — 51, A. Niklas — 48 ja G. Pertmann — 42. Seega on valitud kongressi juhatajaks Melencuk, 1. abiks Niklas ja 2. abiks Pertmann.

Sekretäri ja abide kandidaatideks nimetatakse hr. hr. J. Tusti, V. Väli, J. Prüggi ja G. Laisk. Hääletatakse sama korra järgi, nagu juhatajaidki. Hääli said: Tustit 72, Väli 63, Prüggi 60 ja Laisk 43. Seega kongressi sekretäriks valitud: Tustit, 1. abiks Väli, 2. abiks Prüggi ja 3. abiks Laisk.

Koosoleku juhataja kohale asub kongressi liige A. Melencuk, kes kongressi temale ülesnäidatud usalduse eest tänab. Sekretäri laus Tustit, Väli, Prüggi ja Laisk.

IV. Kongressi kodukorra kinnitamine.

Enne selle päevakorra punkti arutamisele võtmist otsustatakse Riigivanemat tervitada tervitusteogrammiga, mis kokku seatakse järgmises redaktsioonis: „Kolmas üleriikline Raudteelaste kongress läkitab Teie isikus sügava aupaklikkusega tervitusi Eestile ja tema Valitsusele.

Kongressi juhatus.“

Kongressi kodukorra muutmise kohta ettepanekuid ei tehta ja kodukord kinnitatakse ühel häälel juhatusse poolt ettepanud kujul.

V. Kongressi päevakorra kinnitamine.

Kongressi päevakord otsustatakse vastu võtta juhatusse poolt ettepanud kujul.

VI. Aruanded ja nende kinnitamine.

Keskühingu möödunud aasta tegevuse aruandega esineb juhatusse liige Rukki, millest selgub, et juhatusse koosolekuid on 1925. a. peetud: korralisi 32, erakorralisi 4, nendest ühiselt postitelegraafiteenijatega 2.

Kutseorganisatsioon on Keskühingu ümber koondunud 10. Palgaküsimuse lahendamise puhul 1924. a. tekkinud lahkkelide tõttu Keskühingust eemale jäänud Tee- ja Ehitusosakonna teenijate ja alaliste päevatöölise kutseorganisatsioon on 1925. a. algul jälle Keskühingusse tagasi as-

tunud ja seega siis kõikidelt teenistusala del raudteelaste kutseorganisatsioonid Keskühingu ümber ühise peresse koondunud.

Keskühing ise on astunud Rahvusvahelise Transporttöölise ja teenijate Liidu liikmeks (Internationale Transportarbeiter Föderation, lühendatult I. T. F.). Selle liidu poolt 30. juunist kuni 2. juulini 1925. a. Bellinzones (Schveitsis) ärapeetud kongressist on Keskühing oma esitaja ins. Roman Selja läbi osa võtnud, kelle peamiseks ülesandeks oli kongressile kõige maailma riikidest kogunud raudteelaste esitajaid tutvustada noore Eesti riigiga üldiselt ja eriti tema raudteelaste olukorra ja organisatsioonidega. On samme astunud Soome-Eesti-Läti-Leedu raudteelaste liidu loomiseks. Ülaltoodust järeldub, et Keskühingu poolt on organiseerimise mõttes tähelepanuväärilisi edusamme tehtud.

Teenijaskonna üldhuvide kaitseks, eriti just palgaküsimuses, on Riigi- ja Omavalitsuse teenijate Keskliduga kontaktis töötatud. Liitumise küsimus on jäätud kongressi otsustada.

1925. a. peetud 2-sel üleriiklisel raudteelaste kongressil vastuvõetud resolutsioonide täitmiseks on vastavad esitised ja märgukirjad raudteevalitsusele, teedeministrile ja vabariigi valitsusele esildatud. Osa resolutsioone on täiel määral täitmist leidnud. Nii näiteks on laiaroopalise raudtee valitsuse poolt võimaldatud teenijaskonna esitajate osavõtt korteri- ja juurdluskomisjonidest; ka distsiplinaaroktute avamiseks on raudteeval. nõusolekut avaldanud. Asja suurt tähtsust silmas pidades, on sell. küsimusse puutuv. materiaale kogutud vana kultuurriikide raudteelaste kutseorganisatsioonidelt, et neid meie oludele vastavatena välja töötada. Küsimuse lõpulik otsustamine on aga jäetud III-le üleriiklisele raudteelaste kongressile. Möödunud kongressi resolutsioonid on osalist täitmist leidnud; nii näiteks riidevarustuse küsimuses on laiaroopalise raudtee valitsuse poolt varustuses mõned puudused kõrvaldatud, varustamist täiemal määral teostatud ja samme astunud edaspidiseks varustuse täiendamiseks.

Preemiate küsimus möödunud aastate kohta on enamalt jaolt lahendatud. Endistest 1922.—1924. aastast saamatajäänud preemiad on teenijatele välja makstud. Preemiate maksmiseks tulevikus laiema teenijaskonna ringile on samme astutud. Nii näiteks on praegu väljatöötamisel rongihaakijate ja rongiseadjate preemia määrused.

Palgaküsimuse lahendamisel on Keskühing oma tegevuses ühist liini pidanud Riigi- ja Omavalitsuse teenijate Keskliduga.

Oli lootus, et see küsimus lõpulikku lahendamist leiab. veel 2. Riigikogus, kuid see lootus ei täitunud; osalist lahendust leidis palgaküsi-

mus ainult selles jaos, mis puutus maal elutseva teenijate 5—10 prots. palga mahaarvamist; peale selle ka perekonnaabiraha maksmist mitte üksi lihaste, vaid ka adopteeritud ja teenija abikaasa eelmistest abieludest sündinud laste pealt. Ühekordse toetusena lubati maksta kõigile teenijaile aprillis s. a. ühe kuu palk ühes perekonnaabirahaga.

Üldiselt kokku võttes võib Keskühingu juhatuse tegevuse lõputulemuste kohta tähendada, et need möödunud aastal suuremad ja märksa intensiivsemad olnud.

Kell 13 kuulutab kongressi juhataja koosolekule lõunavaheaja.

II. istang.

Koosolek algab kell 15,15. Juhatab G. Pertmann. Sekretäri lauas: Tustit, Prüggi, Väli ja Laisk.

Raudteevalitsuse liigetest ilmunud laiaroopalise raudtee-tee- ja ehitusosakonna ülem A. Steinmann ja liikumise osakonna ülema abi A. Riives.

Päevakorras: punkt 6-ma jätkamine.

Keskühingu 1925. a. ajakirja „Side“ 1924. ning 1925. a. aruanded.

Keskühingu ja ajakirja „Side“ rahalised aruanded kannab ette k.-l. Tustit.

Keskühingu 1925. a. aruanne sisaldab läbikäiku tulude osas Mk. 154.940,50, kulude osas Mk. 138.991,50 ja ülejääki Mk. 15.949.— Varanduste aruanne aktivas Mk. 53.727.— ja passivas — puhaskapitalina Mk. 53.727.—

Ajakirja „Side“ 1924. a. aruanne on läbikäiguga tulude osas Mk. 173.150.—, kulude osas Mk. 172.064.— ja ülejäägiga Mk. 1086.—. Varanduste seis aktivas Mk. 33.482.— passivas: kreditoorid Mk. 24.111.— ja puhaskapitalina Mk. 9.371.—

Ajakirja „Side“ 1925. a. aruanne on läbikäiguga tulude osas Mk. 654.558.— kulude osas Mk. 635.060,70 ja ülejäägiga Mk. 19.497,30. Varanduste seis aktivas Mk. 88.165,50, passivas: kreditorid Mk. 59.297.—, puhaskapital Mk. 28.868,50.

Aruanded võetakse vastu ja kinnitatakse ühel häälel.

VII. Keskühingu liikme- ja sisseastumaksu kindlaksmääramine.

Keskühingu esimees Janter teeb ettepaneku endise liikme- ja sisseastumaksu normi juurde jääda, mis ka kongressi poolt ühel häälel vastu võetakse.

VIII. 1926. a. eelarvete läbivaatamine ja kinnitamine.

Keskühingu ja ajakirja „Side“ 1926. a. eelarved kannab ette k.-l. Tustit.

a) Keskühingu eelarve.

T u l u d e o s a s: liikmemaksudest mk. 96.250.—,

„Raudamilt“ ruumide koristamise ja valgustuse kulud 6.600 mrk. Kokku 102.850.—

Kulude osas: Sekretäri ja abijõudude palk 12 kuud à 5500.—	Mk. 66.000.—
Kantselei kulud	6.650.—
Liikmemaks I. T. F.	15.000.—
Ruumide puhastuskulud	7.200.—
Ruumide küte ja valgustus	6.000.—
Kongressi korraldamise kulud	2.000.—
	<hr/>
	102.850.—

b) Ajakirja „Side“ eelarve:

T u l u d :	
Kuulutused „Sides“	210.000.—
Tellimistest	100.000.—
üksiknumbrite müük	20.000.—
Sõiduplaanidest (netto)	40.000.—
Reklaamtahvlikest	80.000.—
Toetused	60.000.—
Ettenägemata tulud	6.000.—
	<hr/>
	Mrk. 516.000.—

K u l u d :	
„Side“ valmistamine	230.000.—
Palgad	132.000.—
Kaastöölistele	24.000.—
Kuulutuste protsendid	58.000.—
Ekspeditsiooni kulud	6.000.—
Reklaamtahvlike rent	60.000.—
Kantselei ja ennenägemata kulud	6.000.—
	<hr/>
	Mrk. 516.000.—

„Side“ eelarve kohta avatakse läbirääkimised.

Läbirääkimistel tehakse etteheiteid, et „Side“ liig harva ilmub, tema sisu nii mõndagi soovida jätab ja seal suurem osa artikleid ilmub, mis postiteenijate huvides kirjutatud. Selgituseks võtavad sõna k.-l. Pirn ja J. Rukki, kes toonitavad, et „Side“ sisu kehvuses võiks kõige rohkem süüdi olla raudteelased ise. Soovitakse, et „Sides“ rohkem raudteelaste elust kirjutatakse, siis saadagu selleks materjaali. Ei saa ju toimetuse midagi omapead mööda sinna sisse panna, kui tarviline materjaal puudub. Postiteenijatel on oma häälekandjast nähtavasti suurem arusaamine, nad peavad teda tähtsaks, tellivad teda rohkem ja saadavad ka artikleid. K.-l. H. Kangur ja R. Kuulberg seletavad, et kogu pahe „Side“ pärast võib raudteelaste peres ka sellest tingitud olla, et „Sidet“ tükkib konkureerima igasuguste võtetega tuntud „raudteelaste osatühisuse“ ajakiri „Eesti Raudtee“, mille juhiks üks kõrvaline äriimees.

Nii tuleb „Sidel“ mõnikord võidelda ka majandusliste oludega, millise pahe kõrvaldamiseks peaks kaasa aitama iga kutseühisuse tegelane. Imestatakse, et selle ajakirja juures osutuvad aktiivsete tegelastena isegi mõned kutseühingute

tegelased, kellel suur „au“ olla reklaamida, et nende ajakirjal *kutseühisuse ajakirjaga* või häälekandjaga *mingit ühist polla*...

Pikemate läbirääkimiste järele teeb k.-l. Amisepp ettepaneku ajakirja „Side“ väljaandmist jatkata senisel alusel ja jõududega ning eelarve ettekantud kujul vastu võtta. Ettepanek saab 53 häält poolt — sellega vastu võetud.

Ühel häälel kinnitatakse Keskühingu ja ajakirja „Side“ 1926. a. eelarved.

Erakorralise teadaandena kannab ette k.-l. Liiv mandaatkomisjoni protokoll, millest selgub, et kongressil on esitatud 10 kutseorganisatsiooni üldliikmete arvuga 1940. Liikmete arvu järele on kongressil 78 hääleõiguslist saadikut, peale selle 10-liikmeline Keskühingu juhatus.

Nimelt on mandaadid esitanud järgmised kutseorganisatsioonid: Elektrotehnika alal teenijate k.-ü. 49 liikme pealt — 2 saadikut; Teemeistrite ja hoonete ülev. k.-ü. 55 liikme pealt — 2 saadikut; Rongiteenijate k.-ü. 160 liikme pealt — 6 saadikut; Jaamateenijate k.-ü. 275 liikme pealt — 11 saadikut; Raudteevalitsuse ametnikkude k.-ü. 288 liikme pealt 12 saadikut; Jaamaametnikkude k.-ü. 247 liikme pealt 10 saadikut; Pärnu kitsaroopalise tee- ja ehitusosak. teenijate k.-ü. 103 liikme pealt 4 saadikut; Laiaroopalise tee- ja ehitusosakonna teenijate k.-ü. 400 liikme pealt 16 saadikut; Kontoriametnikkude k.-ü. 115 liikme pealt 5 saadikut; Vedurijuhtide k.-ü. 248 liikme pealt 11 saadikut.

Et vedurijuhtide k.-ü. kongressi saadikute arv Keskühingu põhikirja par. 15 kooskõlas ei ole, teeb mandaatkomisjon ettepaneku, nimetatud k.-ü. ühe üleilgse esitaja kohta seisukohta avaldada.

Läbirääkimiste tagajärjel selgub, et vedurijuhtide k.-ü. liikmete arv suurem on, kui esitatud nimekirjas üles antud, miks kongress ühel häälel otsustab esitatud 11 saadikut hääleõiguslisteks lugeda.

Kell 17 kuulutab juhataja kongressi esimese päeva koosoleku lõpetatuks.

Kongressi teine päev, 30. märtsil 1926. a.

3. istang.

Koosolek algab kell 9.25. Juhatab A. Niklas. Sekretäri lauas Tustit ja Väli.

Sadaikuid kohtadel 83.

Raudteevalitsuse liikmetest: V. Reinok, A. Reimann, K. Steinmann ja dr. Lübeck.

Koosolekule on ilmunud ka Riigikogu liige J. Uibopuu.

IX. *Palgaküsimus.*

Tehakse ettepanek, et raudteevalitsuse esitajatele, s. o. raudteeülemale ja osakondade ülematele soovi korral — ilma igakordse hääletusega — sõna antaks, mis ühel häälel vastu võetakse.

Juhatusel liige Rukki ettepanekul valitakse kolmeliikmeline redaktsioonikomisjon järgmises koosseisus: k.-l. A. Michelson ja H. Kangur ühel häälel ja A. Amisepp — 35 häälega.

Palgaküsimuse arenemisest ja valitsusega saavutatud kokkuleppes refereerib j.-l. Rukki.

Hr. raudteeülem pikemas kõnes selgitab raudteevalitsuse seisukohta palgade normeerimise asjus, toonitades, et alamaastmeliste teenijate palgasid olla raudteevalitsus püüdnud parandada, kuid lühikese tähtaja tõttu ei ole jõutud kõiki puudusi kõrvaldada, mis siiski edaspidi võimalik peaks olema.

Sõna antakse Kont.-ametn. k.-ü. liikmele A. Rei'le, kes muuseas ka *alamaastmeliste teenijate* palgaredelisse paigutamist soovib.

Teeb etteheiteid raudteeülemale, kui oleks viimane hiljuti toonitanud, et ainult kõrgemad ametnikud ausad peavad olema.

Hr. raudteeülem, tõrjudes tagasi Rei poolt ettetoodud teateid, palub raudteevalitsuse esitajate vastu viisakam olla ja vale informatsioonist keelduda.

Samuti toonitab seda k.-liige Müllerhof, kes ütleb raudteeülemat samal puhul olevat kuulnud, kuid just vastupidi seletavat, s. o. et kõik teenijad ausad peavad olema.

Sõna antakse Riigikogu liikme hr. Uibopuule, kes omas kõnes raudteeülemale senist talitusviisi — palgade reguleerimise küsimuses — õiglaseks nimetab. Käsitab teenijate vallandamise küsimust, mis soovida jätab, sest enamasti lastakse lahti vähemaid ametnikke, kuna selle asemel püütakse suuremaid kohti juurde soetada, mis enamasti 3—4 vähemapalgalise kohale vastavad. Rõhutab, et ei olla tulnud kongressile mitte valimiseelseks agitatsiooniks, vaid kui endine raudteelane, kes raudteelaste päevamuredest huvitatud.

Palgaredeli puudust selgitab veel k.-l. Müllerhof ja R. Kuulberg.

Koosoleku juhataja teatab, et on esitatud ettepanek kõnelemise aega 10 minuti peale piirata ja sõnasoovijate nimekiri kinni panna. Ettepanek võetakse ühel häälel vastu, kuna sõna otsustatakse veel 12 ülesantud kõnelejale anda.

Sõna saab järjekorras k.-l. Relo, kes soovib eeskätt alamteenijate palgasid normeerida, kuna kõrgema astmelised teises järjekorras kõne alla võtta, sest et viimased eladismiinimumi juba saavad.

K.-liige Jõgi toonitab, et uute astmetesse ümberpaigutuse tõttu tema ja veel kaks teist peatehaste ametnikku vähem palga hakata saama, kui senini.

Hr. raudteeülem teatab eelkõnelejale, et seal nähtavasti viga, mis parandada tuleb.

K.-l. prl. Mõttus selgitab telegrafistide ja te-

lefonistide tööaega ja palgaolusid. Leiab tarvilikuks nende palkasid ühtlustada 1. järgu kontoriametnikkude palkadega. Sama asjaolu selgitab ja rõhutab ka k.-l. V. Hanson.

Sõna antakse posti-telegr.-teenijate kutseühingu liikmele hr. Koff'ile, kes selgitab asjaolusid, mis uute palkade elluviimiseks 1. aprilliks s. a. peataksusteks olnud.

Koosolekut asub juhutama Melencuk kl. 12.30.

Sõna saab järjekorras k.-l. Laisk, kes soovib kõigist organisatsioonidest ühe esitaja valida, kes komisjonina palgaredelit normeeriks.

K.-l. Pirn kaitseb telegrafistide ja telefonistide väiteid, mis nende esitajad ette toonud, analüüserides ühtlasi eelkõnelejate seisukohti.

J.-l. Rukki esitab palgaküsimuses resolutsiooni, mis otsustatakse läbi lugemata ühtlustamise komisjoni anda. Sama otsustatakse teha veel lisaettepanekutega.

K.-l. Prüggi toonitab, et vaielused meid edasi ei aita, tarvis juhtnööre anda ja tööle asuda, mis palju reaalsem.

Raudteeülem Reinok teatab, et alguses vaja oleks olnud esitada resolutsioonid, ning nende kohta sõna võtta, mille läbi üleliigsed vaielused ära oleks jäänud. Faktilise märkusena tähendab j.-l. Rukki, et eelmisel istangul resolutsioon täpselt selgitatud, mida ka möödupuuks oleks võidud võtta.

Et kõnelejate nimekirja läbi, loeb koosoleku juhataja ettepaneku palgakomisjoni moodustamise üle ette, kus esitatud oleks igast rühmast üks isik. Teeb ettepaneku esitajate kandidaate nimetada.

Nimetatud kandidaatidest valitakse palgakomisjoni ühel häälel A. Michelson, A. Pirn, R. Kuulberg, Peet, Amisepp, Indas, Mitt, Müllerhof, Vipper ja Liivak.

Kell 13 kuulutab juhataja lõuna-vaheaja.

Kongressi teine päev, 30. märtsil 1926. aastal.
IV. istang.

Koosolek algab kell 16.15, juhatab Melencuk. Sekretäri lauas: Tustit, Prüggi, Väli ja Laisk. Saadikuid koos 78.

Raudteevalitsuse liikmetest ilmunud raudteeülem V. Reinok, abi Jemm, osakondade ülemad: Reimann, Steinmann, Mänd, Raudsepp ja Taft.

X. Riievarustus.

Aruandjana esineb j.-l. Rukki, selgitades ühingute seisukohti nimetatud päevakorra punkti kohta. Esitab vastava ettepaneku. Sama toonitab ka j.-l. Janter, tehes ettepaneku riievarustuse küsimust palgakomisjoni selgitamiseks ja ühtlustamiseks anda. Ettepanek võetakse vastu.

XI. Koosseisude koondamine ja asjaajamise lihtsustamine.

Aruandjana esineb j.-l. Rukki, selgitades eel-

toodud küsimuse tähtsust.

Pikemas kõnes esineb k.-l. Tustit, kes toonitab, et koosseisude koondamise tarvidust tuuakse alati esile, kui jutt teenijate palgaolude parandusest päevakorral. Kaudselt räägitakse siis sealjuures ka töö lihtsustamise tarvidusest.

Peaks ümberpöördult töö lihtsustamise võimalusi eestkätt selgitama, sellega ülemalt poolt peale hakates ja siis koosseis kõne alla võtta. Raudteeülemite koosseisu on 3—4 aastaga 35 prots. võrra koondatud, kuid töö on selle vastu endine, ehk suurenenudki. Soovib rohkem üks-teist usaldada, et iga vähemat korraldust paberile ei pruugiks panna; revideerimisele võtta iganenud määruste ja seaduste paragrahvid, eriti need, mis riigikontrolli tegevusse puutuvad, sest viimane asutus on suurim paberite uputuse algoht; korralduste andjailt aumehelikkust nõuda, et antud suusõnalisi korraldusi, mis mõnikord vildakutena osutuvad, hiljem ei muudetaks. Kõneleja mõistab hukka sarnase talitusviisi, kui see on ellu viidud veosakonna ülema poolt, kes püüab kõigest hingest kirjavahetuse käiku asetada Vene-aegse korra peale, jättes kõrvale läbi viidud lihtsustused ja juba saavutatud paremused.

Raudteeülem V. Reinok kõneleb töö lihtsustamise ja määruste muutmise vajadusest, avaldades soovi, et teenijad üks-teist kui ka endi juhte rohkem usaldaks.

Sama küsimuse kohta võtab veel sõna k.-l. Kuulberg ja Rukki; viimane esitab resolutsiooni, mis ühel häälel otsustatakse — ühes lisaettepanekutega — redaktsioonikomisjoni anda.

XII. Korterite üürinormide ühtlustamine.

Aruandjana esineb j.-l. J. Rukki, kes lühidalt Keskühingu poolt selles küsimuses astunud samme selgitab.

K.-l. Niklas toonitab, et praegust priikorteri saamise õigust mõne ametala järele käsitades, peaks ka erialade järele kõigile priikorter võimaldatama.

Tee- ja ehitusosakonna ülem K. Steinmann pikemas kõnes valgustab korteriküsimust üldiselt, selgitades ühtlasi ka raudteevalitsuse poolt üürinormide ühtlustamise asjus astunud samme, millest selgub, et küsimus teedeministeeriumi peatuma jäänud.

Samas küsimuses kõneleb veel k.-l. Jõgi, kellele vastab raudteeülem V. Reinok.

Erakorralise teadaandena teatab k.-l. Niklas, et kongressile on saadetud pakk vanu „ühenduse“ numbreid, milliseid igalühel võimalik osta 5 margaga nael. Kahjuks on numbrid arusaamatuse tõttu laiali jaotatud, miks ettepaneku teeb neid kokku korjata ja tänuga tagasi saata. Tea-

daanne võetakse vastu naeruga, kusjuures „ühenduse“ numbrid juhatause laua peale kogutakse.

K.-l. Müllerhof avaldab kartust, et palga normeerimise juures priikorter arvesse võetakse kui natuuras saadav palk.

K.-l. Melencuk'i ettepanek, läbirääkimised lõpetada ja sisseantud resolutsioonid ning sooviavaldused komisjoni anda, võetakse vastu ühel häälel.

XIII. Tervishoid ja arstiabiandmise reorganiseerimise võimaluste selgitamine.

Aruandjana esineb j.-l. Rukki, kes selgitab kutseühingute poolt tervishoiu küsimuses ettetoodud puudusi ja soovivaldusi.

Raudteeülem V. Reinok toonitab, et raudteevalitsus püüab selles küsimuses igatpidi teenijaskonna soovidele vastu tulla, kui puudused käinelt ja õiglaselt esile toodaks.

K.-l. Niklas soovib arstimist haigekassa süsteemi peale üle viia.

K.-l. Prüggi väidab, et praegune arstimise viis on puudulik ja vähe abiandev.

Pikemas kõnes esineb dr. Lübeck, kes toonitab, et arstid võivad ka üksikutel juhtumistel eksida, mis arusaadav, sest puuduvad kõigi haiguste eriarstid, kuna välis- eriarstide kasutamiseks krediitid piiratud on. Kirjeldab praeguste vastuvõtu ruumide mitteotstarbekohasust ja kitsust, mis teenijaskonna nurinale peapõhjuseks.

Sõna võtab veel k.-l. Jõgi ja Niklas, kes arstiabiandmise puudusid selgitavad, mis eriti tuntav hambaarstimise juures.

Kell 19 lõpetab juhataja kongressi teise päeva koosoleku.

*Kongressi kolmas päev, 31. märtsil 1926. aastal.
V. istang.*

Koosolek algab kell 9.25, juhatab Melencuk. Sekretäri lauas: Tustit, Väli ja Prüggi.

Saadikuid koos 81.

Raudteevalitsuse liikmetest ilmunud: V. Reinok, A. Reimann ja dr. Lübeck.

Päevakorra pkt. XIII. jätkamine.

K.-l. Prüggi pikemas kõnes selgitab praegust arstiabiandmise vältust ja R. T. nr. 26--27 väljakuulutatud arstiabiandmise seaduse tekstuaalmõistet, mida iga asutus omamoodi tõlgitseb. Vastu vaidleb k.-l. Niklas, kes toonitab, et praegusel puhul meie seaduse paragrahve selgitama ei hakka; tarvis on tervishoiu osakonna ümberkorralduseks põhimõtteid ülesse seada.

Ka k.-l. Müllerhof peatab pikemalt arstiabiandmise puudulikkuse juures.

K.-l. Prüggi teatab, et on peatanud arstiabiandmise seaduse juures selleks, et selle puudustest ja enda poolt esitatud resolutsioonist selgemat pilti esildada.

Esitab vastava resolutsiooni, mis koosoleku juhataja ette kannab.

Resolutsioonile vaidleb vastu k.-l. Jõgi, ära tähendades selle puudusi, mis täiendada tuleks. Esildakse veel 3 ettepanekut, millised koosoleku juhataja ettepanekul otsustatakse kõik redaktisioonkomisjoni anda.

Pärnu kitsaropalise saadikute poolt esildatakse ettepanek, et Haapsalu sanatooriumis arstimist laiendataks ka k.-r. teenijate kohta.

Vastu vaidleb raudteeülem V. Reinok, toonitades, et praegused ruumid juba liig kitsad, ning igasugune püüe neid laiendada olla seni ebaõnnestunud. Võimalik oleks esitatud nõudmist täita sel puhul, kui Pärnu raudtee valitsus ruumide laiendamise mõttes kaasa aitaks ja need ruumid eestkätt laiendatud saaks.

Ettepanek otsustatakse Keskühingu juhatajasele edasi anda.

XIV. Rügiteenijate õigusline kord.

Aruandjana esineb j.-l. Rukki, kes selgitab kutseühingute seisukohta juurdluskomisjonidest osavõtmise küsimuses. Selgub, et ühingud nõuavad igast organisatsioonist ühe esitaja saatmist juurdluskomisjoni, mis Raudteevalitsusel aga vastuvõtmatu; lubatud on ainult ühe esitaja osavõtt. Esitab resolutsiooni, mille kohta selgituseks sõna palub võtta.

Raudteeülem Reinok pikemas kõnes selgitab Raudteevalitsuse seisukohta kõigi organisatsioonide osavõtmise mittepooldamise suunas, tähendades, et praegusi karistusi ei saa lugeda kohtuotsusteks, kus peavad esinema karistatava kaitsjad. Raudteevalitsus olla karistuste määramise juures äärmist erapooletust püüdnud pidada. Keskühingu esitaja osavõtmist olla Raudteevalitsus selleks võimaldanud, et teenijad näeks karistatu kohta tehtud õiglase otsuse motiive.

K.-l. Jõgi soovib, et Keskühing enne süüdistusmaterjaali läbi vaataks ja siis oma esitajana juurdluskomisjoni määraks isiku sellest kutseorganisatsioonist, kuhu karistuslõpe kuulub.

Vastu vaidleb j.-l. Rukki, ette tuues põhjusi, mis näitavad, et eelkõneleja soovitus läbi viimatu.

Raudteeülem V. Reinok tähendab, et nimetatud küsimuse juures ei tuleks kauem vaielda, sest Raudteevalitsus olla teenijate esitajate osavõtu küsimust oma algatusel soovitavaks pidanud, millest sama kergelt Raudteevalitsus ka loobuda võivat, sest kusagil määrustes sarnast osavõttu ette nähtud ei olla.

K.-l. Prüggi tähendab, et tuleks piirduda Raudteevalitsuse poolt lubatud ühe esitaja osavõtuga, ning mitte kaduma lasta minna kättesaadud soodustusi. Arvab, et tülitemine olla tingitud sellest, et üks teenijaskond teist ei usalda.

J.-l. Rukki selgitab distsiplinaarkohtute olukorda Tšeho-Slovakkias ja Schveitsis ning Keskühingu seisukohta nimetatud kohtute ellu-

kutsumise küsimuses. Esitab sellekohase resolutsiooni, milline pooldab kohtute peatset ellukutsumist.

K.-l. Pertmann pooldab kohtute ellukutsumist, samuti k.-l. Niklas.

Vastu vaidleb k.-l. Relo, tähendades, et meil kohtuid küllalt olemas, kuhu teenijad võiksid tarvituse puhul pöörata.

Raudteeülem Reinok tähendab, et Raudteevalitsusel distsiplinaarkohtute vastu midagi ei ole; teine küsimus olla, kuivõrd sellest tulu, sest Raudteevalitsus olla seni erapoodetult ja õiglaselt kõiki küsimusi püüdnud lahendada.

K.-l. Niklas tähendab, et veosakond ei seleta karistusalusel süüdistuse motive, ega näita süüdistusakti, vaid seada igasuguseid risküsimusi ette, ilma et teenija teaks, millest sarnased küsimused tingitud, kuna liikumisosakonnas kõigepealt süüdistusakt ette loetavat.

Veosakonna ülem Raudsepp toonitab, et olla lubamata teenijale süüdistusakti näidata, ehk selle üle teateid anda.

K.-l. Pertmann rõhutab, et sarnane karistusviis, kus alati süüdlane roopaseadja, edasi kesta ei tohi, ning tuleb kiires korras teisele alusele rajada.

Kontoriametnikkude k.-ü. ettepaneku kauba vastuvõtjate ja väljaandjate tööaja ja ületunnitöö tasu maksmise üle kannab ette j.-l. Rukki.

Raudteeülem V. Reinok teatab, et Raudteevalitsus oia seda küsimust oma koosolekul kaalunud ja otsustanud sama korra juure üle minna, kui see käsitlusel Tollivalitsuses, s. o., et peale kl. 16 sissetulevate kaupade vastuvõtmine ja väljaandmine sünniks kaubaomanikkude arvel. Ettepanek võetakse vastu hääle enamusega ja antakse redaktsioonikomisjoni.

K.-l. Niklas valgustab vedurimeeskonna tööaja kestvust, esildades vastavat resolutsiooni. Sama teeb k.-l. Pertmann rongiteenijate kohta.

Veosakonna ülem Raudsepp vaidleb Niklas'i poolt ettetoodud andmete vastu, sest vedurite varustamine sündida kiiremalt, milles veelgi parandusi võimalik olla läbi viia.

Raudteeülem V. Reinok tähendab, et tööaja kestvus olla ärarippuv transiitveost.

Tehakse ettepanek läbirääkimised lõpetada, mis hääle enamusega vastu võetakse.

K.-l. Niklas'i ja Pertmann'i poolt tehtud ettepanekud võetakse ühel häälel vastu ja antakse redaktsioonikomisjoni.

XV. Preemiate jaotuse selgitamine.

J.-l. Rukki selgitab kutseühingute poolt preemiate kohta sissetulnud esitusi.

K.-l. Müllerhof teeb ettepaneku kvoorum kindlaks teha. Mandaatkomisjoni poolt ettevõetud saadikute ülelugemisel selgub, et koos on 64 liiget, sellega kvoorum koos.

Raudteeülem V. Reinok pikemas kõnes selgitab preemiate maksmise kui ka premeeritavate tööde olukorda, soovitades selle küsimuse otsustamisel tagasihoidlikumad olla.

Tehakse ettepanek selles küsimuses läbirääkimisi lõpetada, jättes preemiate jaotuse selgitamist Keskühingu juhatuse hooleks. Ettepanek võetakse vastu ühel häälel.

Kell 13 kuulutab juhataja lõunavaheaja.

Kongressi kolmas päev.

6. istang.

Koosolek algab kell 15.40. Juhatab A. Melencuk. Sekretäri laus: Tustit, Prüggi ja Väli.

Saadikuid kohal 74.

Raudteevalitsuse liigetest: V. Reinok, K. Reinmann, hiljem Raudsepp ja dr. Lübeck.

XVI. Priipiletite küsimus.

Aruandjana esineb k.-l. J. Rukki, kes toonitab, et osa kutseühinguid piletite saamise korraga rahul on, kuna osa klassi jaotuste suhtes protesteerib, nii kui Kontoriametnikkude ja Raudteevalitsuse ametnikkude k.-ü.

Sõna võtab Raudteeülem, kes toonitab, et piletite suhtes parandusi väga sageli on ette võetud, mille tõttu soovitav ei ole parandustega iga üksiku kohta uuesti esineda. Teatab, et Raudteevalitsus on Teedeministeeriumi ees vastavaid samme astunud teenijate ühekordsete piletite arvu suurendamiseks 12 pileti peale aastas.

Teadaanne võetakse kiiduavaldustega vastu.

Otsustatakse: Aruandeid ja Raudteeülema seletust ära kuulates, päevakorras edasi minna.

Vahepeal on komisjonidest tagasi tulnud ettepanekud, milliseid ette kannavad k.-l. H. Kangur ja A. Pirn.

Päevakorra p. IV. — Palgaküsimuse kohta.

III. Üleriikline raudteelaste kongress, läbi arutades palgaküsimust, otsustab:

1) Tunnistada vastuvõetavaks Riigi- ja Oma-valitsuse teenijate ja raudteelaste keskorganisationsioonide esitajate poolt väljatöötatud ja Vabariigi Valitsuse poolt 12. III. s. a. põhimõtteliselt kinnitatud palgaredel, mis koosneb 22 astmest ja milles palga alamääraks 6000.— ning ülemääraks 36.000-margaline kuupalk, lisandusega, et selle alamääraga peab normeeritama ka raudtee teenistuses olevate alaliste päevatööluste minimaalsed palgad.

2) Sellesse palgaredelisse, raudtee koosseisus, peab mahutatama kõik teenijad ja ametnikud, peale Riigi raudteeülema, õpilaste ja alaealiste teenijate, kelle palgaastmed väljaspool redelit.

Õpilaste ja alaealiste teenijate minamaalne palk peab olema 5000 marka kuus.

3) Teenistusvanuse lisatasu peab maksetama

5 korda ja nimelt iga kolmeaastase teenistuskestvuse järele.

Teenistusvanuse lisatasu on:

I—VI astmeni palgasummast	3%
VII—X astmeni palgasummast	4%
XI—XXII astmeni palgasummast	5%

Teenistusvanuse lisatasu maksmine peab laiiduma ka alaliste päevatöoliste peale. Teenistusvanadust arvestades, peab kaasa loetama ka Vene-aegne teenistus, nagu seda arvesse võetud õpetajate teenistuses ja pensioni maksmisel.

4) Perekonna abirahasid tuleb maksta 1000 marka kuus iga lapse pealt, kes teenija ülevalpidada, kuni 18 aasta vanuseni; kooliskäimise ehk ametiõppimise puhul kuni selle lõpuni, kuid mitte üle 20 a. vanuseni. 75-prots. töövõime tuse puhul aga vanuse peale vaatamata.

5) Perekonnaabiraha peab maksetama eestkätt neile teenijaile, kelle palk alla 15.500 mk. kuus, kusjuures palk ühes perekonnaabirahaga ei tõuseks üle 17.000 marga kuus.

6) Elukalliduse tõusu ehk langusega vähemalt 10 prots. muutuvad vastavalt ka palgad.

Palkade reguleerimine peab sündima 2 korda aastas.

7) Ametkondade poolt toimetatud ametastmete jaotus uues palgaredelis tuleb revideerimisele võtta. Astmete jaotus peab sündima teenijaskonna kutseorganisatsioonide esitajate osavõttel, kusjuures palgakõrgenduse osaliseks peab saama iga palgasaja.

8) Ametkondade poolt toimepandavate ametastmete jaotuse kavade ühtlustamiseks peab moodustama Raha- ehk Töö-Hoolekandeministeriumis palkade ühtlustamise komisjon, millest osa võtavad teenijaskonna kutseorganisatsioonide esitajad ühes valitsuse esitajatega pariteetlisel alusel.

9 Pöörata Vabariigi Valitsuse poole märgukirjaga, paludes pkt. 8 tähendatud tööd kiires korras läbi viia, et oleks võimalik 3-male Riigikogule kohe pärast tema kokkutulekut esildada ühtlustatud palgaredel ühes vastava palgaseaduse celnõuga.

10) Uued palganormid ja perekonnaabirahad ühes teenistusvanuse lisaga peavad maksuma pandama arvates 1. aprillist 1926. a.

11) Ületunnitööde tegemise puhul peavad teenijad tasu saama.

Selleks tuleb Keskühingu juhatusel Raudteevalitsuse ees samme astuda, et korduvate erakorraliste ületunnitööde eest tasu maksmiseks ei oleks vaja keskvalitsuselt igakord erilist luba nõutada, mis lihtne ajaviide ja asjatu vormitõitmine on.

12) Kõik materjalid, mis ühe või teise kutseühingu poolt teenijaskonna palgaastmete jaotuse kohta sisseantud, edasi anda Keskühingu

juhatusesele, et viimane neid eeltoodud resolutsiooni pkt. 7 elluviimisel käsitamisele võtaks.

Ettepanek ühes lisaga võetakse vastu ühel hääl.

Päevakorra p. XI. *Koosseisude koondamise ja asjaajamise lihtsustamise kohta* võetakse vastu järgmine resolutsioon:

III. Üleriikline raudteelaste kongress, ära kuulates läbirääkimisi ametasutuste töö lihtsustamise ja koosseisude kokkutõmbe kohta, tuli otsusele:

1. Ametlistest andmetest selgub, et raudtee teenijaskonna koosseis on vähenenud võrreldes 1920. aastaga 35 prots. (Näiteks, 1920. a. oli riigi laiaroopalisel raudteel 5529 teenijat, 1926. a. — 3631.)

2. Tegelik elu on näidanud, et juhusline ja järjekindlusetu koosseisude kokkutõmbe ning asjaajamise lihtsustamine, nagu seda teostatud juba 1920. a. algades, nõutavaid reaalseid tagajärgi ei ole annud, sest et senistel koosseisude kokkutõmmetel on jäetud asutuste ülesanded ja funktsioonid endisteks.

Meil maksevõlev valitsusasutuste korraldusüsteem on pärit endisest Vene ilmariigist, mis kohane võis olla viimasele, kui suurriigile; täitsa aga otstarbekohatu Eestile, kui selle ilmariigi endisele kubermangule ja praegusele väikesele riigile.

3. Koosseisude kokkutõmmet võib jätkata tingimusel, kui riigiasutuste juhtimises maksuma pandaks uus asjaajamise kord, milline otstarbekohane meie riigi rahva arvu ja territooriumi valitsemise nõuetele.

Kuni vastava süsteemi maksmapanemiseni tuleks koosseisu koondamist jätkata põhimõttel, et koondamine läbi viidaks eestkätt teenijate loomuliku kahanemise, s. o. omal soovil vallandatavate, vanade teenijate pensioneerimise, teenijate surma läbi lahkumise jne. arvel.

4. Uue asutusvalitsemise korra maksmapanemisel ettevõetavate koosseisude kokkutõmmel peab arvesse võetama vabastatavate teenistuskestvust ja perekonnaseisu.

5. Koosseisude kokkutõmmel teenistusest vallandatud teenijate kohta peavad Raudteevalitsused vastavaid nimekirju pidama, et võimalik oleks edaspidi vabanevaid kohti täita eestkätt neisse nimekirjadesse võetud teenijatega.

Päevakorra p. XIII. *Tervishoiu ja arstiabi andmise reorganiseerimise võimaluste selgitamise kohta* võetakse vastu järgmine resolutsioon:

„III. Üleriikline raudteelaste kongress tunnistab praegusel ajal raudteel maksva arstiabi andmise korra ja määruse puudulikuks ning otsustab:

1. Arstiabi andmise määrus tuleb täies ulatuses revideerimisele võtta ühes raudteelaste

kutseorganisatsioonide keskühingu esitajate osavõtmisel.

2. Silmas pidades, et raudtee ambulantsides kõigi haiguste eriarste ei ole, samuti ka hambarstide arv tarvitajate rohkusele ei vasta, tuleb nõutada õigust, vajaduse korral, raudteelastele eraarstide kasutamist ilma raudtee tervishoiuosakonnalt sellekohase loa saavutamiseta.

Kongressi juhataja poolt tehtud ettepanek, et tervishoiu ja arstiabi andmise, kui ka tervishoiuos. koosseisu puutuvate küsimuste lahendamisel saaks Keskühingu juhatuse koosolekutele sõnaõigusega kutsutud Tervishoiu osakonna ehk selle teenijaskonna esitus, võetakse vastu ühel häälel.

Pärnu raudtee Vedurijuhtide k.-ü. kiri — arstiabi korraldamise asjus — otsustatakse Keskühingule saata vastavate sammude astumiseks Pärnu-Tallinna raudteevalitsuse ees nende teenijate huvide kaitseks.

Päevakorra punkt XIV, *riigiteenijate õiguslike korra kohta*, võetakse vastu järgmine resolutsioon:

III. Üleriikline raudteelaste kongress, läbi arutades riigiteenijate õiguslike korra küsimust, otsustas:

1. Tunnistada tarvilikuks distsiplinaarkohutute asutamist teenijate ja administratsiooni vahel tekkinud teenistusse puutuvate küsimuste ning väärnähtuste lahendamiseks, kohustades Keskühingu juhatust tarvilisi juhtnööre välja töötama, selleks raudteevalitsusega tarvilisse vahekorda astudes.

2. Tunnistada tarvilikuks kutseühingute esitaja osavõtmist juurduskomisjonide tegevusest hääleõigusega. Esitaja määramise kord saavutada kokkuleppel Keskühingu juhatuse ja raudteevalitsuse vahel.

3. Astuda Raudteevalitsuse ees samme, et kaubahoovi ametnikkude tegelik tööaeg piirduks raudtee põhiseaduse § 43 ettenähtud kauba vastuvõtmise ajaga, s. o. kella 8—16, ühetunnilise lõunavaheajaga kella 12—13. Kui aga Raudteevalitsusel ei peaks mingisugustel põhjustel võimalik olema seda korda maksa panna, siis tuleb töötunnid peale ülaltähendatud tööaja ületundideks lugeda, nende eest vastavat tasu makstes.

4. Rongiteenijate ja vedurimeeskondade tööaeg peaks kindlaks määratama 240 tunni peale kuus, kusjuures viimastele teenijatele peab võimaldatama suvist puhkust teiste teenijatega ühisel alusel. Tööaja pikkus peab arvestatama tegeliku töö, aga mitte praeguste ettekirjutatud normide järele, s. o. veduri äraandmiseks 1½ tundi ja reservis olemise ajaks — pool aega.

Päevakorra punkt XII. *Korterite üürinormide reguleerimise küsimuse kohta*, võetakse vastu järgmine resolutsioon:

III. Üleriikline raudteelaste kongress, korteri-küsimust läbi arutades, otsustab:

1. Teenijate elumajade ehitamist tuleb jätkata, kuid kindlama tehnilise järelevalve all, soovivaldusega, et uutest majades peaks olema 3-toalised korterid.

2. Korteri saamise õigustes peavad teenijad jagunema:

a) kohuslisteks ja b) mittekohuslisteks.

3. Kõikidele kohuslistele teenijatele tuleb anda korterid maksuta. Kohusliste korterisaajate nimekiri tuleb — tema täiendamise otstarbel — kindla revideerimise alla võtta.

4. Korteri andmine mittekohuslistele teenijale peab sündima proportsionaalselt teenijate arvule R. V. osakondade järgi.

5. Üleriiklise korteri komisjoni otsus 17. VII. 24. a. korterite hindade ühtlustamise suhtes tuleb kiires korras ellu viia.

Päevakorra punkt X, *riietevarustuse kohta*, võetakse vastu järgmine resolutsioon:

„Kõiki materjaale läbi vaadates ja 22. ning 23. märtsil s. a. laiaroopalise raudtee valitsuse poolt moodustatud komisjoni otsust riidevarustust saajate kohta arvesse võttes, toetab kongress komisjoni otsust ja tunnistab tarvilikuks seda viibimata ellu viia järgmiste täienduste ning parandustega:

1. Täielik vormiriide varustus välja anda tehnilise liikumise kantseleiametnikkudele, kellele töötingimused palju ei erine liikumise korraldajate ja jaamaülemate abide omadest.

2. Kõigile rongiseadajatele ja haakijatele viltsaapad anda ühe aasta peale, põhjustel, et töö juures alalise liikumise tõttu nad pikemat aega vastu ei pea. Noorematele rongiteenijatele ja haakijatele poolkasukate praegust kandmise aega lühendada ühe aasta võrra põhjusel, et need, vihma ja märja käes töötades, pikemat aega vastu ei pea.

3. Rongiteenijate viltsaabaste kandmise aega lühendada kolme aasta pealt kahe aasta peale ja kasukate kandmise aega viie aasta pealt — nelja aasta peale, põhjus: tegelik elu on näidanud, et esimesed üle kahe ja teised üle nelja aasta vastu ei pea.

4. Toetada telegraafi käskjalgade täielist riidevarustuse saamist ühisel alusel osakondade käskjalgadega.

5. Plommijatele ja käskjalgadele, kes plommijate kohuseid täidavad, välja anda viltsaapad ja poolkasukad kandmise ajaga kolme ja viltsaapad kahe aasta peale.

6. Jaama töömeestele neis liinijaamades, kus nad täidavad haakija kui ka laadimise ja kõiki jaamas ettetulevaid töid, välja anda täieline tali-riiete varustus, s. o. poolsaapad kolme aasta

peale, viltsaapad — kahe, talimüts — kolme ja üks paar nahkkindaid — ühe aasta peale.

7. Roopaseadjatele anda puldanist kaitseriided, mis hädatarvilised vihmastel aegadel ja laadimistöde juures liinjaamades.

8. Varustustsaajatele väljaandmata ja hiljem väljaantud varustuse kandmise aeg vastavalt lühendada. Riitega varustamise seadus tuleb täiendada täies ulatuses. Kõigist Vabariigi raudteedel varustuse väljaandmise tähtaegadest tuleb täpselt kinni pidada, ning kõik väljaantud varustus peab vääriline olema määratud aja jooksul kandmiseks.

Lõpetades komisjonidest tagasitulnud resolutsioonide vastuvõtmist, läheb kongress päevakorras edasi.

XVII. Järgmisele kongressile valitava saadikute arvu kindlaksmääramine.

Otsustatakse: „Järgmisele kongressile valitav saadikute arv jätta endiseks.“

XVIII. Revisjonkomisjoni valimine.

Kinnisel hääletamisel valitakse revisjonkomisjoni A. Silber, Amisepp ja V. Menkov. Kandidaatideks: Jõgi, Kallo ja Neider.

XIX. Kongressil ülesvõetud küsimused.

Rühmade omavahelisel kokkuleppel otsustatakse arutusele võtta järgmised küsimused:

a) Riigiteenijate Keskliiduga ühinemise küsimus.

b) Puhkuse küsimus.

d) Pensioniseaduse kohta läbirääkimine.

e) Kaitseriiete andmise küsimus.

g) üldiselt kõik kongressil vastuvõetud otsused ja sooviavaldused maksuma panna ka Pärnu-Tallinna raudteel.

1. Riigiteenijate Keskliiduga ühinemise vajadust rõhutab j.-l. J. Rukki; samuti toonitab seda Keskliidu juhatuse liige J. Koff.

Vastu vaidleb j.-l. Müllerhof.

Hääletamise tagajärjel selgub, et antud 72 sedelist on 44 häält ühinemise poolt, 26 vastu ja 2 erapooletud. Sellega ühinemine R. ja O. teenijate keskliiduga vastu võetud.

Asutakse saadikute valimisele.

Ülesseatud kandidaatidest valitakse kinnisel hääletamisel saadikute kogusse: J. Rukki, A. Niklas, A. Michelson, A. Liivak ja I. Prüggi. Kandidaatideks: A. Janter, E. Müllerhof, A. Pirn, H. Kangur ja G. Laisk.

2. Puhkuse küsimust selgitab k.-l. Mõttus, ette pannes järgmise resolutsiooni:

„Kongress, läbirääkimiste all ülesvõetud küsimust — teenijate ühekuulise puhkuse asjus — läbi arutades, leiab, et kõigile teenijaile, isearanis neile, kelle teenistus öö- ja pühapäeva-

rahu ei võimalda, tingimata ühekuuline suvepuhkus tuleb anda.“ Ettepanek võetakse ühel häälel vastu.

3. Pensioniseaduse muutmise vajadust toonitab k.-l. A. Amisepp, ette pannes resolutsiooni, et raudteelastele hakataks pensioni maksuma 50 a. vanadusest.

Otsustatakse möödunud aasta kongressil vastuvõetud resolutsiooni juure kindlaks jääda, s. o. nõutada pensioni maksmist 55 a. vanadusest.

Ühtlasi võetakse vastu ettepanek, et kuuteenijatele pensioni määramisel saaks arvesse võetud päevatöölisena teenitud aeg ja teenijate poolt ülevaalepetavad vanemad saaks pensioni õiguslisteks arvatud, nõutada selleks vastavalt seaduse täiendamist.

4. Kaitseriiete väljaandmise tarvidus tee- ja ehitusosakonnas potiseppadele, maalritele, seppadele jne. nõuab A. Janter, kellele vastu vaidleb Raudteeülem, tähendades, et nõudmistega ei võiks liiale minna.

Võetakse vastu A. Janteri poolt esitatud resolutsioon:

„III üleriikline raudteelaste kongress otsustab, et tee- ja ehitusosakonna potiseppadele, maalritele, seppadele, pealelööjatele, lukuseppadele, eestöötegijatele, remonditöölisetele ja kojamehele tuleb välja anda tarvilised kaitseriided.“

5. J. Rukki, kui aruandja üldküsimustes, toonitab, et laiaroopalise raudteevalitsus kutseühingutele võimaluste piires alati lahkesti vastu on tulnud, kuna seda Pärnu k.-r. raudtee valitsus pea sugugi ei tee.

Võetakse vastu järgmine resolutsioon:

„Kohustada Keskühingu juhatust samme astuma, et kõik kongressil vastuvõetud otsused ja sooviavaldused ellu viidaks ka Pärnu-Tallinna kitsaroopalise raudtee valitsuse poolt.“

Lõpukõnes tänab J. Rukki K.-ü. juhatuse nimel kongressi saadikuid tehtud intensiivse töö eest; soovib energilist kihutustööd teha teenijaskonna koondamiseks kutseühingutesse, anda Keskühingu juhatusele tarvilisi materjaale ja juhtnõore edaspidiseks tööks ja rohkem levitada oma häälekandjat „Sidet.“

Raudteeülem V. Reinok, oma lõpukõnes, leiab kongressil vastuvõetud resolutsioonid kõik enam-vähem mõõdukateks, välja arvatud mõned üksikud, millelele Raudteevalitsus vaevalt saaks vastu tulla. Soovib sama mõõdukalt ja kainelt talitada ka tulevikus ja arvab, et kongress tõesti on käesoleval aastal oma tööd püüdnud teha asjalikult ja soovib, et iga saadik, koju jõudes, kõige paremad muljed peaks kaasa viima.

Kõne võetakse vastu kiiduavaldustega.

Kongressi juhataja A. Melencuk lõpukõnes tänab saadikuid tehtud töö ja kongressil valitsenud hea korra hoiu eest; Raudteevalit-

suse esitajaid kongressil antud lahkete seletuste, kui ka kongressi saadikute vabastamise ning priisõiduga varustamise eest, kuulutades III üleriik-

lise raudteelaste kongressi ja tema viimase istangu lõppenuks kell 20.

Lõpul lauldakse riigihümni.

Riigi laiaroopalise raudteeteenijate ametnimetused ja astmete jaotus uues palgaredelis Raudteelaste Keskühingu kava järgi.

I aste 36.000.—

II aste 33.000.—

Raudtee ülema abi.

III aste 30.000.—

Liikumisosakonna ülem.

Tee-Ehitusosakonna ülem.

Veosakonna ülem.

IV aste 28.000.—

Arveosakonna ülem.

Varustusosakonna ülem.

V aste 26.000.—

Peatehaste ülem.

VI aste 24.000.—

Tee- ja Ehitusosakonna ülema abi.

Veosakonna ülema abi.

Liikumisosakonna ülema abi.

Tervishoiuosakonna ülem.

VII aste 22.000.—

Tulude kontrolli juhataja.

Varustusosakonna ülema abi.

VIII aste 20.000.—

Statistika büroo juhataja.

Arveosakonna ülema abi (vanem raamatupidaja).

Tee-Ehitusosakonna tehnilise jaoskonna juhataja.

Tee-Ehitusosakonna Tallinna jaoskonna juhataja.

Veosakonna elektrotehnika jaoskonna juhataja.

Peatehaste ülema abi.

Tervishoiu osakonna Tallinna jaoskonna juhataja (osakonna ülema asetäitja).

Veosakonna tehnilise jaoskonna juhataja.

IX aste 18.500.—

Raudteevalitsuse sekretär (kantselei juhataja).

Raudteevalitsuse vanem revident.

Apteegi juhataja.

Tee-Ehitusosakonna jaoskondade juhatajad (Tapal, Narvas, Valgas ja Tartus).

Tervishoiu jaoskonna juhataja.

Varustusosakonna küttejaoakonna juhataja.

Tallinna reisi- ja kaubajaama ülem.

Tee-Ehitusosakonna vanem insener.

Liikumisosakonna tehnilise jaoskonna juhataja abi.

Veosakonna vanem insener.

Raudteevalitsuse juriidiliste asjade ajaja.

Liikumisosakonna vanem revident.

Kaubajaoskonna juhataja.

Veojaoskonna juhataja.

Tee-Ehitusosakonna raamatupidaja.

Veosakonna raamatupidaja.

Peatehaste raamatupidaja.

Arveosakonna vanem raamatupidaja.

X aste 17.000.—

Liikumisosakonna raamatupidaja.

Varustusosakonna raamatupidaja.

Tulude kontrolli vanem raamatupidaja.

Varustusosakonna keemiker.

Liikumise revidendid I, II ja III jaoskondades.

Vanem statistik (büroo juhataja abi).

XI aste 15.500.—

Varustusosakonna revident.

Pealao juhataja.

Tee-Ehitusosakonna jaoskondade juhatajate abid.

Veosakonna juhataja abi.

Peatehaste vanem meister.

Liikumisosakonna kaubanduse revident.

Veosakonna noorem insener.

Tee-Ehitusosakonna noorem insener.

Personaal-laudkonna juhataja raudteevalitsuses.

Tervishoiu osakonna noorem arst.

Peatehaste noorem insener.

XII aste 14.000.—

Vanem rongide liikumiskorraldaja.

Liikumisosakonna kaubanduse jaoskonna pretension laudkonna juhataja.

Liikumisosakonna tehnilise jaoskonna voo- ja arvelaudkonna juhataja.

Kontroll-mehaanik.

Depoo ülem I j.

Jaamaülem I j.

Peatehaste meister I j.

Peakassa juhataja.

XIII aste 13.000.—

Depoo korraldaja I j. (Tallinnas).

Tervishoiu jaoskonna juhataja abi.

Tee-Ehitusosakonna vanem tehnik.

Veosakonna vanem tehnik.

Arveosakonna laudkonna juhataja.

Veojaoskonna meister I j.

Veevärgi, kaalude ja tulekaitse abinõude revident.

Teemeister I j.

Hoonete ülevaataja Tallinnas.

Tee-Ehitusosakonna raamatupidaja abi.

Veosakonna raamatupidaja abi.

Peatehaste sekretär.

Liikumisosakonna sekretär.

Tee-Ehitusosakonna sekretär.

Veosakonna sekretär.

Varustusosakonna sekretär.

Kaubakontori juhataja Tallinnas.

Veosakonna revident.

Peatehaste laudkonna juhataja.

Varustusosakonna materjaali laudkonna juhataja.

Tuludekontrolli laudkonna juhataja.

Vanem elektrotehnik.

Jaamaülem II j.

Jaamaülema vanem abi Tallinnas (üks).

Liikumisosakonna Tehnilise jsk. rongide liikumiskorraldaja.

Raudteevalitsuse asjaajaja.

Signaali mehaanik.

XIV aste 12.000.—

Veosakonna vanem joonestaja ja -konstruktor.

Apteegi juhataja II j.

Tervishoiu osakonna jaoskonna juhataja abi.

Hambaarst.

Depoo korraldaja II j.

Konduktorite reservi ülem Tallinnas.

Raamatupidaja Tee-Ehitusosakonna jaoskonnas.

Raamatupidaja Veosakonna Tallinna jaoskonnas.

Tervishoiu osakonna sekretär.

Arveosakonna asjaajaja (sekretär).

Varustusosakonna asjaajaja (võõrakeelte korrespondent).

Liikumisosakonna isiklise koosseisu laudkonna juhataja.

Jaamaülema vanemad abid.

Tuludekontrolli raamatupidaja (noorem).

Varustusosakonna lao juhataja.

Arveosakonna raamatupidaja.

Liikumisosakonna raamatupidaja.

Pealao juhataja abi.

Tuludekontrolli tähtplankettide lao juhataja.

Tee-Ehitusosakonna inventaari ja materjaali laudkonna juhataja (raamatupidaja).

XV aste 11.000.—

Konduktorite reservi ülem Valgas.

Varustusosakonna lao ülevaataja.

Varustusosakonna laudkonna juhataja.

Tervishoiu jaoskonna noorem hambaarst.

Veosakonna noorem raamatupidaja.

Arveosakonna noorem raamatupidaja.

Jaamaülem III j.

Jaamaülema abi I j.

Reisirongi vedurijuht.

Veosakonna ja Peatehaste tehnik I j.

Tee-Ehitusosakonna tehnik I j.

Varustusosakonna tehnik I 1.

Peatehaste meister III j.

Teemeister II j.

Kaubakontori juhataja Tartus.

Veojaoskonna raamatupidaja.

Tee-Ehitusosakondade jaoskondade raamatupidajad.

Peakassa juhataja abi.

Apteegi juhataja abi.

Liikumisosakonna Tehnilise jaoskonna asjaajaja.

Tuludekontrolli asjaajaja.

Liini jaoskonna asjaajaja Tee-Ehitusosakonnas.

Liini jaoskondade asjaajajad Veosakonnas.

Hoonete ülevaataja Valgas ja Tapal.

Vanem elektromehaanik.

Pealao raamatupidaja.

XVI aste 10.000.—

Peatehaste hoovitööde juhataja.

Liikumisosakonna Tehnilise jaoskonna vagunite üleande kontrolöör.

Veosakonna vaguni tehnika agent.

Kaubarongi vedurijuht.

Mootorvaguni juht.

Palgamaksja.

Vanem arveametnik.

Tuludekontrolli kontrolöör.

Teemeister III j.

Jaamaülema abi II j.

Jaamaülem IV j.

Tehnik II j. Tee-Ehitusosakonnas.

Elektromehaanik I j.

Tuludekontrolli takseerijad.

Liikumisosakonna asjaajaja.

Veosakonna asjaajaja.

Tee-Ehitusosakonna asjaajaja.

Vanem tagavara agent.

Tallinna telegrafijaama juhataja.

Vanem joonestaja Tee-Ehitusosakonnas.

Konduktorite reservi korraldaja Tallinnas.

XVII aste 9.000.—

Vanem vaguni järelevaataja.

Jaamaülem V j.

Jaamaülema abi III j.

Arveametnik I j.

Tööjuht I j.

Kaalumeister

Vanem rongiseadja

Noorem tagavara agent.

Elektromehaanik II j.

Kaubahoovi ülevaataja I j.

Manöövri vedurijuht.
Tallinna jaama asjaajaja.
Joonestaja I j.
Kaubalaekahoidja I j.
Hoonete ülevaataja abi Tallinnas.
Bagaashi laekahoidja I j.
Pileti laekahoidja I j.
Reisirongi juht.

XVIII aste 8.000.—

Kaubahoovi ülevaataja II j.
Tööriistade kambrijuht.
Elektromontöör I j.
Kellameister.
Takseerija I j.
Jaamaülema abi IV j.
Vedurijuhi abi õigustega.
Tööjuht II j.
Vanem telegrafist.
Vanem kantseleiametnik.
Eestegija I j., Tallinnas.
Raudteevalitsuse registraator.
Arhivaar Tuludekontrollis.
Rongiseadja I j.
Kauba üleande agent.
Kauba laekahoidja II j.
Veejaama masinist I j.
Tee- ja Ehitusosakonna kümnik.
Ämmaemand.
Bagaashi laekahoidja II j.
Pileti laekahoidja II j.
Reserv puulao ülevaataja.
Kaubarongi juht.

XIX aste 7.500.—

Vaguni järelvaataja.
Vedurijuhi abi õigusteta.
Signaali lukusepp.
Varustusosakonna vanem aidamees.
Materjaali jaööriistade väljaandja.
Arveametnik II j.
Jaamaülema abi V j.
Revisjoni lukusepp.
Vaguni parandaja.
Katlaposija.
Tabelipidaja Veejaoskonnas ja Pea-
tehastes.
Tehnilise liikumise korraldaja.
Takseerija II j.
Kaubavastuvõtja-väljaandja.
Kantseleiametnik I j.
Telegrafist I j.
Eestegija II j. (liini jaamades).
Rongiseadja II j.
Depoo vedurikütja I j.
Vanem roopaseadja.
Joonestaja II j.
Haakija I j.
Rongiseadja Veeosakonnas.
Tehnilise liikumise kantseleiametnikud.
Silla lukusepp.
Sepp.

Potisepp.
Tisler.
Veevärgi lukusepp.
Maaler.
Veejaama masinist II j.

XX aste 7.000.—

Varustuse osakonna materjaali jaotaja.
Telefonist.
Telegrafist II j.
Kantseleiametnik II j.
Rahalugeja Arveosakonnas.
Varustusosakonna aidamees I j.
Vedurikütja.
Bagaashi ja kaubajaotaja.
Piletimüüja.
Vanem konduktor.
Depoo vedurikütja II j.
Aednik.
Tabelipidaja Veeosakonnas.
Desinfektor.
Eestegija III j. (liinil)
Aidamees-ekspediitor
Haakija II j. Liikumisosakonnas.
Haakija Peatehastes.

XXI aste 6.500.—

Remondi tööline I j.
Kopeerija.
Pealelööja.
Vaguni parandaja abi.
Vanem vaht.
Vanem töömees.
Korstnapühkija.
Ülesõidukoha vaht I j.
Kassavaht-käskjalg.
Töökoja vaht.
Lampide korraldaja liikumisosakonnas.
Jaama töömees.
Noorem konduktor.
Vagunisaatja.
Vaguniõlitaja.
Aurukatla kütja.
Torupuhastaja.
Ahju puhastaja.
Vanem kütja.
Tagavara telegrafist.
Signalist.
Roopaseadja.
Sanitaar.
Aidamees II j., Varustusosakonnas.
Kaubahoovi värvavaht.
Kantseleiametnik III j. (ära kaotada).

XXII aste 6.000.—

Remondi tööline II j.
Veejaama kütja.
Veeandja.
Veduri puhastaja.
Veduri saatja.
Uksehoidja raudteevalitsuses.
Telegrafi käskjalg.

Kaalutöömees (nimetus ära kaotada).
 Aidatöömees.
 Plommija.
 Märkija.
 Vaguni pargi vaht.
 Telefonist II j. (ära kaotada).
 Lambipuhastaja.
 Puhkeruumi vaht (Veosakonnas).
 Käskjalg-koristaja Peatehastes ja Veosakonnas.
 Jaamavaht.

Sillavaht.
 Ülesõidukoha vaht II ja III (III j. ära kaotada.)
 Vaht.
 Vahid Peatehastes.
 Käskjalg.
 Töökoja vahid.
 Öövahid.

Väljaspool astet 5.000.—

Õpilane.

Posti-telegraafi-telefoni peavalitsuse ja temale alluvate asutuste teenijate ametnimetused uue palgaredeli järgi.

(Peavalitsuse poolt kokku seatud).

III aste — 30.000.—

Peavalitsuse ülem.

V aste — 26.000.—

Peainsener (peavalitsuse ülema abi tehnika alal).

VII aste — 22.000.—

Administratiivosakonna juhataja.

VIII aste — 20.000.—

P. t. inspektor, tehnika osakonna juhataja abi, rahvusvahelise osakonna juhataja, pearaamatupidaja, väljaspool klassi 2 astest I. klassist kõrgemal, p.-t. kontori ülem, väljaspool klassi, linna telefoni võrgu ülem, raadiojaama ülem.

IX aste — 18.500.—

Vanem insener, väljaspool klassi 2 astet I. klassist kõrgemal p.-t. kontori ülema abi, väljaspool klassi linna telefoni võrgu ülema abi, raadiojaama ülema abi.

X aste — 17.000.—

Korraldusjaoskonna-, majandusjaoskonna-, personaaljaoskonna-, rahvusvahelise osak., eksploatatsioonjaoskonna ja rahvusvahelise osakonna arvejaoskonna juhatajad, väljaspool klassi 1 aste I. klassist kõrgemal p.-t. kontori ülem, maakonna telegr.-telefoni võrgu ülem väljaspool klassi.

XI aste — 15.500.—

Tehnika osakonna eksploatatsiooni, ehitus- ja kontrolltoimkondade juhatajad, tehniliste materjalide kesklaos ja reklamatsioonide büroo juhatajad, tariifi eriteadlane, rahvusvahelise osakonna sekretär, pearaamatupidaja abi, väljaspool klassi 1 aste I klassist kõrgemal p.-t. kontori ülema abi, noorem insener.

XII aste — 14.000.—

I klassi p. t. t. kontori ülem, I klassi maakonna telegr.-telefoni võrgu ülem, I klassi linna telefoni võrgu ülem.

XIII aste — 13.000.—

Posti eksploatatsiooni, postiveo toimkondade, inventaari toimkonna, majandusmat., raamatute ja tähikute laos juhatajad, korrespondent-tõlk, postkassa ja kontrolltoimkonna juhatajad, I klassi p. t. t. kontori ülema abi.

XIV aste — 12.000.—

Peavalitsuse sekretär, vanem raamatupidaja, vanem tehnik, osakonna juhataja (p.-t.-t. asutuses). II klassi p.-t.-t. kontori ülem, II klassi maak. telegr.-telef. võrgu ülem.

XV aste — 11.000.—

Vanem p.-t.-t. ametnik, I järgu kiirtöötaja p.-t.-t. ametnik, I järgu tehnik, II klassi p.-t.-t. kontori ülema abi, raadiojaama ülem, II klassi linna telefoni võrgu ülem.

XVI aste — 10.000.—

I-a järgu p.-t.-t. ametnik, I j. raadiomotorist, III klassi postkontori ülem.

XVII aste — 9.000.—

I-b järgu p.-t.-t. ametnik, II järgu kiirtöötaja p.-t.-t. ametnik, II järgu tehnik, I järgu meister, III klassi postkontori ülema abi, IV klassi postkontori ülem, tehnika osakonna raamatupidaja, tehnika osakonna arveametnik, statistik.

XVIII aste — 8.000.—

II-a järgu p.-t.-t. ametnik, raamatupidaja, arveametnik, II järgu raadiomotorist, vanem p.-t.-t. mehaanik, V järgu meister, IV klassi postkontori ülema abi, V klassi p.-t.-t. kontori ülem.

XIX aste — 7.500.—

II-b järgu p.-t.-t. ametnik, raamatupidaja, I järgu p.-t.-t. mehaanik, II järgu meister, registraator peavalitsuses.

XX aste — 7.000.—

III järgu p.-t.-t. ametnik, II järgu p.-t.-t. mehaanik, vanem kantseleiametnik, joonestaja.

XXI aste — 6.500.—

IV järgu p.-t.-t. ametnik, vanem postel-

jon, I järgu montöör, kantseleiametnik ja masinakirjutaja.

XXII aste — 6.000.—

Kõnede registreerija, posteljon ja II järgu montöör, masinakirjutaja, teenijate vanem (peavalitsuses ja uksehoidja).

Raudteelaste töötingimused mitmesugustel maadel.

Helveetsia (Schveits).

1. *Valitsemiskord.* Kõik tähtsamad Helveetsia raudteeliinid on 1897. aastal eraseltsidelt ostuteel riigi kätte üle läinud. Riigiraudteede valitsemine on juhitud riigi enese poolt. Raudtee tegelikku valitsemist juhib iseseisva arvepidamisega Helveetsia ühendatud raudteede valitsus. Riigiraudteede võrk ulatab 3039 km. Teenijaskonda oli eksploatatsiooni teenistuses, raudteetehased ühes arvatud, 1. jaanuaril 1924. aastal 33.814 isikut, tee- ja ehitusteenistuses 1081 isikut, kokku 34.898. Eraraudteede teenijate arv ulatab umbes 7000. Riigiraudteede rahalised tulemused lõppesid 1913. aastal esimest korda ülejäägiga. Teenijaskonna peale minevad kulud, nii kui palgad, riidevarustus, lisatasud jne. ulatasid: 1923. aastal — 185.183.666 frangini, 1924. aastal — 187.475.000 frangini.

Väljaminekute vähendamiseks on teenijaskonna kärpimisi ette võetud, vaatamata selle peale, et aasta enne (1920) teenijaskonda suurendati. Teenijaskonna vähesus tekitab praegu suuri raskusi, iseäranis raudtee tegevuse suurenemise juures, mille kohta raudteevalitsuse poolt avaldati järgmisi tegevust illustreerivaid andmeid:

a) äraveetud kaubad tonnides:

1923. a.	1922. a.	1923. a.	1923. a. %	1913 a.
14.614.781	13.245.115	14.745.939	100,3	

b) reisijad:

91.649.336	81.032.550	86.937.933	95
------------	------------	------------	----

Organisatsioonid eitavad kategooriliselt senist teguviisi ainult igasuguste kärpimiste varal teenijaskonna arvel kulusid vähendada. Selle vastu on organisatsioonid esildanud kavasid töölihtsustamise ja valitsuste tsentraliseerimise suhtes, missugused 1924. aastal parlamendi poolt vastu võetud seadusega ainult osalist teostamist leidnud.

2. *Administratsiooni ja teenijaskonna organisatsioonide vahelkord.* Kutseühisuslike organisatsioonina tegutseb Helveetsias „Helveetsia raudteelaste ühing“ (S. E. V.), missugune käsitab palga, teenistusse astumise, ülendamise, teenistusaja jne. küsimusi. Peale selle on veel 1919. aastal ellu kutsutud „personaalkomisjon“, mis senini veel ajutist ilmet kannab, arvuliselt 25

esitajast mitmetest teenijate kategooriatest koosneb ja ainult ametisse puutuvaid küsimusi harutab, nii kui määrustikkude ja käsukirjade arvestamist, uuendusi ja kergendusi raudtee tööaladel jne. Kogemused 1919. aastast saadik kuni senini on näidanud sarnase jaotuse suurt otstarbekohasust. Harilikult personaalkomisjoni istangute eel peetakse eel läbirääkimisi ühingu juhatuse ja komisjoni liikmete vahel, kuna personaalkomisjoni istangust enesest 2 ühingu esitajat osa võtavad, sel viisil töötatakse alalise kontaktis. Raudteevalitsuse peadirektor esitab ex officio personaalkomisjoni esimeest. Kõik raudteevalitsuse poolt personaalkomisjonile üle antud otsused alituvad arutamisele personaalkomisjoni plenaaristungutel. Üldiselt tegutsevad istangutel kolm erikomisjoni, jaotatud ametialade järgi. Üksikutest erikomisjonidest, kui ka üldkomisjonidest, võtavad osa ka vastavad ametialade ülemad.

Personaalkomisjoni kõige suurem puudus sisaldub selles, et temal otsustegevvat võimet ei ole, vaid ainult kui ettepanev instants tegutseb. Kõik ühingu palved personaalkomisjoni suuremate volitustega varustada, pole seni tagajärge annud. Personaalkomisjoni liikmeid, välja arvatud ühingu esitajaid, valib teenijaskond. Teenijate komisjoni liikmetele lubatakse istanguteks vaba päevi palga edasimaksmisega ja teatud tasuga ülalpidamise eest.

Personaalkomisjoni ellukutsumisega 1919. a. loodi ka personaalosakondi, millede ülesandeks teenijate informeerimine üldiste teenistumääruste üle ja sellest olenevatest nõudmistest raudteevalitsuse vastu, samuti juhtnõõride andmine palvekirjade, kaebuste, vastuväidete jne. sisseandmisel nii kui vallandamise, ametikõrgenduse, ületunnitöötasu, ümberpaigutuste, distsiplinaartrahvide ja nende vastu vaidlemiste puhul. Personaalosakondade esitajad võtavad samuti osa personaalkomisjoni istangutest. Kuid ka personaalosakondadel puudub otsustegemise volitus. Lähikäimine on väga elav kutseorganisatsioonide ja personaalosakondade vahel. Tähtsamate teenijaskondadesse puutuvate küsimuste puhul peetakse vajaduse järgi läbirääkimisi Helveetsia ühingriikide raudteevalitsuse ja Helveetsia raudteelaste ühingu (S. E. V.) vahel. Organisat-

sioonidele on ülitähtis, et praegune S. E. V. peasekretär ühtlasi on ka raudteevalitsuse nõukogu liige. Raudteenõukogul on kõikide määrustikkude väljaandmise õigus (näiteks: päevatöölise kohta käivad määrused, põhikirjad pensioni-, abi- ja haigekassade kohta jne.).

Elukalliduslisade kohta peetakse läbirääkimisi Helveetsia vabariigi valitsuse instantside ja „Föderatiiv-ühingu“ vahel, kuhu liitunud kõik ühingu ja esitused ja mille arvurikkam liige S. E. V. (raudteelaste ühing). Palgaküsimused harutatakse esialgselt raudteevalitsuses, kuna parlament neid lõplikult kinnitab.

3. *Streigiõigus.* Vaatamata, et ei põhiseaduses, ega ka kusagil erimäärustes otsekohest streigikeeldu ei ole, sisaldab 1922. a. kinnitatud uus palgakava muuseas märkust, kus öeldud, et teenija, ise ei tohi seadusvastaliselt tööd maha panna, ega ka teisi selleks üles kutsuda. Organisatsioonid, samuti ka nende esitused parlamendis on selle märkuse vastu ägedat protesti avaldanud. Püüded transporttöölistel streigi õigust ära võtta, olenevad nähtavasti asjaolust, et transporttöölised, iseäranis raudteelased, 1918. aastal üleriiklisest streigist elavalt osa võtsid. Streik oli tingitud tööliklassi väljakannatamata raskest seisukorrast, mille järeldusel üldine rahulolematuus lahti puhkes. Streik kestis 3 päeva ja lõpetati sõjaväelise surve all, kusjuures ka raudteelased palju kannatama pidid, mis neid aga siiski ei takistanud aktiivselt välja astuda.

Lõpuks saavutati ülalkirjeldatud streigi läbi 8-tunniline tööpäev, esialgul fabrikutes ja pärast ka transportaladel. Poliitilisel pinnal jõuti niikaugele edasi, et rahvusnõukogu liikmeid proportsiooni alusel valima hakati.

4. *Teenijaskonna organisatsioonid.* Helveetsia raudteelased on koondunud järgmistesse organisatsioonidesse: 1) Helveetsia raudteelaste ühing (S. E. V.), jaotusega:

raudteevalitsuse personaal	1607	liiget
jaamaametnikud	4955	„
tehašte teenijad	1213	„
roopaseadjad ja raudteevahid	3490	„
rongiseadjad ja jaamateenijad	2143	„
rongiteenijad	2968	„
veduriteenijad	2757	„
tee- ja ehitusosak. teenijad ja kaubalaadimistöölised jaamades	8038	„
tehašte töölised	3185	„
	<hr/>	
	Kokku	30.806 liiget.
Eraraudteede teenijaskonda	5434	„
Pensioneeritud	5250	„

Kõik kokku 41.490 liiget.

2) Kristlik-sotsiaal ühing — umbes 600 liik.

3) Veduriteenijate ühing — 500 liikmeka.

4) Kõrgemate raudteeametnikkude ühing — 500 liikmeka.

I. T. F-ga on ainult raudteelaste ühing (S. E. V.) liitunud. Juba ammu on püütud kõiki raudteelasi ühte organisatsiooni koondada, misugune mõte hakkas peale 1920. a. laialdasemat poolehoidu leidma. Peale streiki 1918. a. riiklise toetuse abil ellu kutsutud kristlik-sotsiaal ühing teeb omalt poolt jällegi asjata katseid liikmeid raudteelaste üldühingult (S. E. V.) välja meelitada.

5. *Töötingimuste õigusline külg.* Eraldi seaduslikku kaitset vallandamise vastu ei ole. Töölepingu põhjal teenistuses olev personaal kinnitatakse ametisse 3 aasta peale, mille aja jooksul (välja arvatud distsiplinaarkaristused ja suured kuritööd) ei või teenijaid vallandada. Kuid selkohase seaduse puudumisel ei või teenijad peale lepingu möödumist uut ametisse kinnitamist nõuda, jäädes sellega täielikku ärarippuvusse raudteevalitsuse otsustest — pahe, mille vastu kogu aeg valjult protesteeritud ja mille kõrvaldamist ägedalt nõutakse.

Vahekohut Helveetsia raudteedel ei ole.

Teenijaskonnale on lubatud ühiskondlises ametis pidada, välja arvatud rahvusnõukogu, kuhu põhiseaduse järgi riigiteenijad ennast ei tohi valida lasta, selle vastu on lubatud valik kantoonide parlamentaarsesse esitusesse.

6. *Tööaeg.* Tööning puhkeaja kohta on maksev 6. märtsist 1920. a. dateeriv seadus. Selle seaduse alla käivad kõik riiklised ettevõtted (raudteed, post, telegraaf, telefon), välja arvatud raudteetehased, missugused alluvad fabrikute määrustikule, ja raudteevalitsuse teenijaskond, missugune samuti väljaspool seadust. Seadus näeb ette tööpäeva kohta: tööaega, töö järjekorda ja puhke järjekorda. Maksev on 8-tunniline tööpäev; ületunnid, millede ülemmäär 150 tundi aastas, tasutakse 25 prots. lisaga. Järjekorralise tööaja ülemmäär on 14 tundi, kui sellest ajast, näit., rongide viibimise puhul, veelgi üle minnakse, siis peab 3 järgmise päeva jooksul vastavat pikemat puhkeaja saama. Järjekorralise puhkeaja pikkuse alammäär on 10 tundi, üksikutel juhtumistel 9 tundi. Ööteenistuseks loetakse aeg kella 11 õht. — 5 hommikul.

Iga teenija on õigustatud aastas 56 puhkepäeva saama, mille arvust vähemalt 20 päeva pühapäevade ja pühade peale langema peavad. Peale selle lubatakse suvine puhkus järgmistel tingimistel:

peale 1—7 aastast teenistust — 7 päeva;
 peale 8 a. teenist. ehk 28 eluaastast 14 päeva;
 peale 15 aastast teenistust ehk 35 eluaastast — 21 päeva;
 peale 50 eluaasta — 28 päeva.
 Rohkem kui 70 päevalise töölt äraoleku pu-

hul võetakse iga puudumise nädala kohta $\frac{1}{52}$ suvepuhkuse arvest maha. Töö- ja puhkepäevade maksmapanemise eel peetakse harilikult teenijatega läbirääkimisi, n. n. tööjaotuse konverentsidel. Raudteevalitsuse teenijaskonnal ei ole seni veel seaduslikult tööaega kinnitatud. 1918. a. saadik on ka nende kohta maksev 8-tunniline tööpäev, kuna laupäevadel töö kella 12 kestab. Puhkeaega lubatakse 2—4 nädalat.

Tehaste töölistele on määratud nädalas 48 töötundi. Puhkusi lubatakse 6—18 päeva.

7. *Palgad.* Praegune palgaseadus on maksev 1. jaanuarist 1911. aastast. Selle seaduse alla käivad kõik kindlapalgalsed teenijad. Iga 3 aasta järgi kuni palga ülemmäära saavutamiseni võetakse 1. aprillil perioodilisi palgakõrgendusi ette.

Põhipalga juure maksetakse elukalliduse lisa, mis koosneb: 1) põhipalgast, 2) perekonnaabirahadest, 3) kallidusraiooni lisast. Põhilisa maksetakse vastavalt elukallidusele, kusjuures indeksi kindlaksmääramine vaalitsuse ja organisatsioonide vahel elavaid vaielusi esile kutsus. Põhilisa 1924. a. jaoks määrati järgmiselt kindlaks:

1) 2800—4000 fr. aastapalga juures 70% palgast (s. o. 100% elukalliduse tõusust); 2) vähema kui 2800 fr. aastapalga juures iga vähema 10 fr. kohta veerand protsenti rohkem kui 100 prots., ülemmäärana kuni 135 prots. elukalliduse tõusust, sellega 70—94,5 prots. palgast; 3) suurema kui 4000 fr. aastapalga juures iga rohkema 100 fr. kohta $\frac{1}{2}$ % vähem kuni vähemalt 75% elukalliduse tõusust, sellega 70—52,5 protsenti palgast.

Põhilisa ülemmäär on aastast 4700 franki.

Perekonnatoetusena (lasteabirahana) maksetakse iga lapse kohta aastas kuni 18 eluaastani — 150 franki. Ulatab teenija põhipalk (ilma elukalliduslisata) üle 5000 frangi aastas, siis arvatakse perekonnatoetusest iga rohkema 100 fr. kohta — 12 fr. maha.

Üldiselt on 5 kallidusraiooni, milledest maksetakse aastas:

Üksikuile.	Perekonnainimestele.
franki 75	franki 100
„ 150	„ 200
„ 225	„ 300
„ 300	„ 400
„ 375	„ 500

Kallimasse raiooni kuuluvad Bern, Arosa ja Davos.

Kõik kindlapalgalsed teenijad on jaotatud alljärgnevasse 26 palgaastmeisse:

Klass I. 10.000—17.000 franki — 3 aasta järele perioodil. palgakõrg. 500 fr.

1. aste: 14.000—17.000 (+ põhilisa 4700): peadirektor;

2. aste 12.000—14.000 (+ põhilisa 4700): kohalik direktor;

Klass II. 5200—11.000 franki — 3 aasta järele perioodil. palgakõrg. 500 fr.

1. aste 8000—11.000 (+ põhilisa 4480—4700): peainsener;

2. aste 7000—10.000 (+ põhilisa 4165—4700): peasekretär, osak. ülemad;

3. aste 6000—9000 (+ 3780—4700): tehaste ülemad I. kl.;

4. aste 5200—8000 (+ põhilisa 3422—4480): I kl. insenerid.

Klass III. 4000—7200 franki — 3 aasta järele perioodil. palgakõrg. 400 fr.

1. aste 5000—7200 (+ põhilisa 3325—4234): tehnilised ametnikud, I kl. jaama inspektorid;

2. aste 4600—6600 (+ põhilisa 3124—4020): jaamaülem I kl., depooülem I kl.;

3. aste 4000—6000 (+ põhilisa 2800—3870): kaupade ekspediitorid (suurtes jaamades).

Klass IV. 2500—5500 franki, 3 aasta järele perioodil. palgakõrgendus 400 fr.

1. aste 3500—5500 (+ põhilisa 2450—3562): kantseleide ülemad;

2. aste 3300—5300 (+ põhilisa 2310—3469): admin. büroode ülemad, manöövrifaamade ül.;

3. aste 2100—3400 (+ põhilisa 1731—3374): jaamaülem III kl., ülem vedurijuht;

4. aste 3000—4800 (+ põhilisa 2100—3226): peaval. kantselei ametn. I järgu;

5. aste 2700—4500 (+ põhilisa 1942—3072): vähemate jaamade ülemad I kl.;

6. aste 2500—4200 (+ põhilisa 1885—2911): teemeistrid I kl., kaubaladude raamatupidajad.

Klass V. 2100—3800, 3 aasta järele perioodil. palgakõrgendus 400 franki.

1. aste 2300—3800 (+ põhilisa 1815—2660): ülem rongijuht, vanem tehnil. agent;

2. aste 2200—3600 (+ põhilisa 1775—2520): vähemat. jaamaül. II kl., telegrafistid I kl., vedurijuhid;

3. aste 2100—3400 (+ põhilisa 1731—2380): vagunite järelevaatajad (suurtes jaamades);

Klass VI. 1600—3100 fr., 3 aasta järele perioodil. palgakõrgendus 350 fr.

1. aste 2000—3100 (+ põhilisa 1683—2170): vanem. jaamaülemad III kl., rongijuhid, rongiseadjad I. j., (manöövri juhatajad);

2. aste 1800—2900 (+ põhilisa 1578—2030): telegrafistid II kl., montöörid, kaupade ekspediitorite abid II kl., mootorvagunite juhid (vähem. liinid.);

3. aste 1600—2700 (+ põhilisa 1458—1942): eestötegitajad I kl., rongiseadjad II kl., töölised-spetsialistid. depootöökodades.

Klass VII. 1400—2500 franki, 3 aasta järele perioodil. palgakõrg. 350 fr.

1. aste 1600—2500 (+ põhilisa 1458—1885): kantselei ametn. IV kl., telegrafistid III kl., roopaseadjad I kl., vähem. jaamaül. abid II kl., kau-

pade ekspeditõrite abid III kl., kondutorid, depoode käsitõõlised I kl.;

2. aste 1500—2400 (+ põhilisa 1393—1815): eestõõtegitjad II kl., vagunikontrolõõrid II kl.;

3. aste 1500—2300 (+ põhilisa 1393—1815): blokkpostide ja õõlesõõduvahid II kl., roopaseadjad II kl., signalistid II kl.;

4. aste 1400—2200 (+ põhilisa 1323—1775): õõvahid, tee- ja ehitustõõl. I kl., lampistid II kl., pidurdajad;

5. aste 1400—2000 (+ põhilisa 1323—1683): tee- ja ehitustõõl. II kl., õõlesõõduvahid III kl., raudteevahid II kl., kaubajaamade tõõmehed II j.

Põõevatõõliste kohta on 1912 aastast maksev palgakorraldus, milles õõlemmäär 6 fr. ja alamäär 3.80 fr. põõevas (+ elukalliduslisad).

Tehaste tõõlised on jaotatud kolme jõõrku. Nende palgad arvestatakse tundide jõõrele. Normid on jõõrgmised:

1. jõõrk (õõppinud tõõlised) 40—94 rappi (õõlemmäär);

2. jõõrk (õõppimata tõõlised) 48—78 rappi (õõlemmäär).

3. jõõrk (õõppimata tõõlised) 46—68 rappi (õõlemmäär).

Iga kahe aasta jõõrele võõetakse perioodilisi palgakõõrgendusi ette:

1. jõõrk — 5 rappi tõõtunni eest;

2. jõõrk — 4 rappi tõõtunni eest;

3. jõõrk — 3 rappi tõõtunni eest.

Neid lisasid maksetakse kuni õõlaltoodud õõlemmõõrade saavutamiseni. õõletundide tõõ eest maksetakse vastavalt vabrikute seadõõsele 25 pr. lisatasu.

Kategooriatesse jaotatud kindlapalgalised teenijad saavad peale plaga veel erilisi lisatasusid; need lisatasud jagunevad kindlanormiliste ja juhusliste peale. Kindlanormilisi erilisi lisatasusid saavad ainult veduri- ja rongiteenijad:

õõlem rongijuht	franki 720.—	aastas
Rongijuht	„ 600.—	„
Konduktor (abielus)	„ 540.—	„
(poissmees)	„ 510.—	„
Pidurdaja	„ 480.—	„
õõlem vedurijuht	„ 900.—	„
Rongikontrolõõr	„ 600.—	„
Vedurijuht (pealiinidel)	„ 900.—	„
Vedurijuht (võõhem. liinidel)	„ 720.—	„
Vedurijuht (manõõvriteen.)	„ 720.—	„
Vedurikõtjad	franki 600—480.—	„

Neid kindlanormilisi lisatasusid maksetakse õõhes kuu palgaga. Edasi maksetakse veel vahelduvaid lisatasusid.

õõlem rongijuht saab iga tõõpõõeva kohta fr. 4.50; õõl teenistuskohas viibimise eest fr. 5.— Kilomeetrirahasid maksetakse jõõrgmiselt:

	Klm. eest.		rongijuh. kondukt. pidurd.	
	rappi.	rappi.	rappi.	rappi.
Kiir- ja reisirongidega	1,2	1,0	0,9	
Kauba- ja segarong.	2,0	1,5	1,3	

õõ mõõdasaatmise ja toitmise eest võõrastes jaamades maksetakse 1.10—1.50 franki. Kokkuvõõttes said rongiteenijad 1922. a. iga tõõpõõeva kohta vahelduvaid lisatasusid:

rongijuht	franki 3.50—4.40
konduktor	„ 3.50—4.30
pidurdaja	„ 2.50—3.50

õõlem vedurijuht saab iga tunni eest (tõõlolek võõljaspool kodu) 40 rp.

Vedurijuhid ja kõtjad saavad jõõrgmisi kilomeetrirahasid:

Liini- ehk manõõvriteenijad
õõrasõõdetud klm. eest (1 manõõvritund = 6 klm.: vedurijuhid 1,5; kõtjad 1,0.

Sia juure tulevad lisad tunneli sõõitide ja mõõgestiku liinide eest klm. kohta 1,0—0,3.

Iga tunni tõõlolemise eest, puhkeajad võõljaspool kodu juurde arvatud, maksetakse vedurijuhitidele 16 rp. ja kõtjatele 11 rp. Abirongide, lumesahkade ja sillaproovi sõõitide eest maksetakse kilomeetrirahade asemel iga tõõtunni eest 35 rp. ja 25 rp. õõldiselt kokkuvõõttes olid sissetulekud vahelduvatest tuludest keskmiselt kuu suuremates depoodes (liiniteenistuses):

vedurijuhile	franki 100—130
kõtjale	„ 80—100

manõõvriteenistuses:

vedurijuhile	franki 50—65
kõtjale	„ 35—45

Teiste kategooriate teenijatele maksetakse komandeerimise korral 4—12 franki. Tagavara jaamaametnikkudele, kes aastast võõhemalt 104 põõeva komandeerimistel viibinud, maksetakse tõõpõõeva kohta 4 fr. + 2 fr. elukalliduslisa.

Ametikoha muutmise puhul (kui see mitte karistuse nõõl sunniviisiline) maksetakse:

õõksikuile	45 franki
perekonnainimestele	375 „

Kauguse juures õõle 150 klm. 45 franki lisa ja iga lapse kohta — 15 franki.

Ametniku õõmberpaigutamise puhul kallimasse raiooni võõib raudteevalitsus, arvestades oludega, õõmberpaigutatavale 6 kuu jooksul põõevas kuni 4 franki lisa lubada. Gratifikatsioonidega maksetakse teenijaile peale 25, 40 ja 50 aastalist teenistust terve kuupalk.

Kokkuvõõttes on kõõrvaliste lisatasude korraldus võõga keeruline ja ebapraktiline, mispõõrast oleks hõõdatarviline uue palgaseaduse maksmapanekul ka kõõrvaltasude põõhjalikku revideerimist ette võõtta.

Olgu muuseas tõõhendatud, et Helveetsias on praegu just teoksil uus palgakorraldus, millest ka juba eelmises „Side“ numbris teatasime, kuid

lõputulemusi ei ole seni veel teada ja nähtavasti selguvad need alles sügiseks.

8. Tähtsamate eluülalpidamise artiklite hinnad olid 1924. asatal:

1 klg. loomaliha	3.40 franki
1 klg. vasikaliha I-a.	5.40 „
1 klg. sealih	5.25 „
1 klg. pekki suitsetatud	5.35 „
piim	0.40 „
või	4.— „
juust (I-a Shveitsi)	4.— „

suhkur	1.05 franki
Riietus:	
ülkond	270—80 franki
meester. saapad (paremad)	30—40 „
meester. saapad (lihtsad)	10—30 „
naister. saapad (paremad)	40—25 „
naister. saapad (lihtsad)	23 „
laste saapad	10—22 „
Postiametkonna palgad on normeeritud vähe kõrgemalt raudteelaste palkadest.	(Järg.)

Väliteated.

RAUDTEELASTE TÖÖAEG JA PUHKUSED MITMESUGUSTEL MAADEL.

Saksa raudteelaste Keskühingu häälekandja „Der Deutsche Eisenbahner“ avaldab oma viimases numbris (16. V.) I. T. F. andmed raudteelaste tööaja ja puhkuste kohta, mis kogutud 19 riigist. Et puhkeaja küsimust ka meil nii mitugi korda puudutatud, siis oleks huvitav neid võrrelda välismaadega, kuivõrd oleme meie mõnest välisriigist puhkeaja, niisamuti ka tööaja suhtes ette jõudnud ehk maha jäänud.

Riigi nimetus	Keskmine tööaeg		Tööaeg keskvalitsuse kantsleides	Puhkeajad aasta jooksul
	Päev-vas	Muu aja kestel	Päevvas	
Belgias	8	48 t. nädalas	8	15 päeva
Kanadas	8	48 t. „	ei ole andmeid	2 nädalat
Daanimaal	8	208 t. kuus	„	2 nädalat; peale 15 a. teenistuse 3 nädalat
Inglismaal	8	48 t. nädalas	8	Peale 12 kuulise teenistuse: 12, 15 ehk 18 päeva, vastavalt ametastmetele
Eestis	8	47 ^{1/2} t. „	7	14 p., 30 päeva peale 2 aastase teenistuse
Prantsusmaal	8	ei ole andmeid	ei ole andmeid	15 päeva
Hollandis	8	96 t. 2 nädalas	8	28 p. kõrgem. ametnik.; 21 p. kantsleli-juhatajale, teistele teenij. 14 p.; peale 15 a. teenist. 18 p.; peale 25 a. teenist. 21 p.
Itaalias	8	48 t. „	7	21 päeva; peale 10 a. teenistuse 26 päeva
Lätis	8	208 t. kuus	6	14 päeva
Norras	8	48 t. nädalas	ei ole andmeid	21 päeva
Austrias	8	48 t. „	7	14 p. peale esim. 5 a. teenist.; 21 p. peale 5—15 a. teenist. (kõrgema harid. teenij. arvatakse tegelik. teenist.-a. 5 a. juure)
Poolas	8	46 t. „	ei ole andmeid	Ei ole andmeid
Portugaalias	8	48 t. „	„	20 päeva
Venemaal	6—8	ei ole andmeid	6	3 nädalat
Rootsimaal	8	208 t. kuus	ei ole andmeid	25 päeva; 40 a. vanuselt alates 35 päeva
Shveitsis	8	ei ole andmeid	„	2, 3 ja 4 nädalat, vastavalt ametastmele
Hispaanias	8	„	6	15 päeva
Tsheho-Slovakkias	8	„	7	14 päeva; peale 10—20 aastase teenistuse 3 nädalat; peale 20 a. teenist. 4 nädalat
Ungaris	8	„	7	Ei ole andmeid

HIINA POSTITEENIJATE IMELIKUD PALGAASTMED.

Hiina posti alamteenijate palgad olid seni väga viletsad, ja kõige enam kannatasid sellest Shanghai teenijad, kus elu üle Hiina kõige kallim. Seisukorra parandamiseks astusid läinud aasta augustikuul Shanghai p.teenijad streigiga välja; streigist võtsid osa ainult alamteenijad, nimelt alamametnikud, kirjajandjad, — sorteerijad, motoristid ja töölised, umbes 2200 inimest.

Streik kestis 2 päeva, kus kõikide Shanghai postkontorite tegevus seisis, ja lõppes streikijate osalise, kuid ülemaalse võiduga, kuigi streik oli ainult Shanghais. Oli üles seatud 7 mitmesugust nõudmist, nagu: lubada postiteenijate kutseühisuste asutamist, ületunni ja pühapäevase töö eest kõrgemat tasu, et võõraid (mitte hiinlasi) 1926. aastal postiteenistusse enam ei võetaks jne., kuid viisid läbi kaks. 1) Luba kutseühisuse asutamiseks ja 2) palkade kõrgenduse,

mis maksma pandi ülemaaliselt, elukalliduse lisaga Shanghais. Kuid hoolimata kõrgendusest on alamteenijate palgad siiski väga madalad, võrreldes kõrgemate ja keskmiste ametnikkude omadega, nagu siin allpool olevad palgaredelid näitavad. Need palgad on arvatud kuupalkadena ja Hiina dollarites. 1 Hiina dollar on umbes pool Ameerika dollarit.

Alamametniku palgad:

Kõrgem klass	1 järk	150 dollarit
"	2 "	130 "
"	3 "	115 "
Esimene klass	1 "	100 "
"	2 "	90 "
"	3 "	80 "
Teine	1 "	75 "
"	2 "	70 "
"	3 "	65 "
Kolmas	1 "	60 "
"	2 "	55 "
"	3 "	50 "
Neljas	1 "	45 "
"	2 "	40 "
"	3 "	35 "

Kirjade sorteerijad:

Kõrgem klass		71 dollarit
"	1. järk	65 "
"	2. järk	59 "
"	3. järk	51 "
"	4. järk	47 "
"	5. järk	43 "
Esimene järk		39 "
Teine järk		35 "
Kolmas järk		31 "
Neljas järk		27 "
Viies järk		23 "

Kirjakandjad:

Kõrgem klass		48,50 doll.
"	"	44,50 "
"	"	40,50 "
"	1. järk	36,50 "
"	2. "	34,50 "
"	3. "	32,50 "
"	4. "	30,50 "
"	5. "	28,50 "
Esimene klass		26,50 "
Teine klass		24,50 "
Kolmas klass		23,50 "
Neljas klass		21,50 "
Viies klass		20,00 "

Elukalliduse lisa Shanghais:

Alamametnikud	10 dollarit (kuus)
Kirjade sorteerijad	7,5 "
Kirjakandjad	6 "
Motoristid, postilaeva madrused, masinistid, puusepad j. t.	5 "
Töölised	2,50 "

Siin aga kõrgemate ametnikkude palgad, mis üles antud ta elades. Üks tael 1,40 Hiina dollarit. Ja neist ametnikkudest saavad mittehiinlased veel palju kõrgemat palka, nagu näitab tabel.

	Hiinlane.	Võõras.
Postimeister	600	900—1250 taela
Postimeistri abi	450—500	700 "
Peametnik A j.	400	600—700 "
Peametnik B j.	350	550 "
Esimese klassi A j.	300	500 "
Esimese klassi B j.	250	450 "
Teise klassi A j.	225	400 "
Teise klassi B j.	200	350 "
Kolmanda kl. A j.	175	300 "
Kolmanda kl. B j.	150	250 "
Neljanda kl. A j.	125	200 "
Neljanda kl. B j.	100	175 "

Peale selle saavad võõrad ametnikud kuus: 6 dollarit korteri üüriraha, sõitudeks 10 doll., hiina keele õppimiseks 10 dollarit, mida hiinlased aga ei saa.

Peale alamametnikkude ja kirjakandjate streiki esinesid ka kõrgemad ametnikud mõne nõudmise või palvega, kuid tagajärjeta. Nõuti ühesugust palka võõraste ametnikkudega; teise linna asumisel kõrgemat abiraha kolimiseks, ja kahekordset tasu kolmekuulise puhkeaaja mitteaamise korral. Tähenstatud puhkeaega on õigustatud saama iga kõrgem ametnik, kes 4 aastat on teeninud.

„La Interligilo de p. t. t.“ järele.
—kerl.

ÖNNETUJUHUSTE VÄHESUS BRITI RAUDTEEDEL.

Möödunud aastal on Inglise raudteedel õnnetuste puhul surma saanud 1 reisija. Õnnetujuhuseid rongidega oli 1925. a. 20 korda; 1924. a. — 15, 1923 a. — 19, 1922. a. — 14, ja 1921. a. — 13 korda. Õnnetujuhuseid reisijate surmaga on registreeritud Inglise raudteede ajaloos kõige suuremal arvul 1900. a., mil aasta jooksul 3 surmajuhtumist ette tuli ja kogu nende aastate kestel kuni 1925. aastani ei olnud ühtegi õnnetujuhust raudteedel, kus reisijaid surma oleks saanud, olgugi, et Briti raudteed iga aasta kasutavad 12.000.000.000 reisijat. „De Eendracht.“

BELGIA RAUDTEEDE TEGEVUS.

1913. a. oli Belgias raudteid 4368 klm., 1925. a. — 4725 klm. Nende ülespidamine maksis: 1913. a. 2.930 miljoni franki, 1925. a. 3,358 milj. franki. Sissetulekuid saadi: 1913. a. 342 milj. franki, 1925. a. 407 milj. franki (kuld). Teenijaskonda oli 1913. a. 78.700 inimest, 1925. aastal 104.000 inimest. „De Eendracht.“

MUSSOLINI RAUDTEELASTELT AUANDMIST NÕUDMAS.

Rahvusvaheline Magamisvagunite Selts on Itaalia valitsuselt korralduse saanud, et ta oma vagunisaatjatele tarvilisi instruksioone annaks selleks, kui nimetatud seltsi vagunid Itaalia raudteedel kurseerivad, siis vagunisaatjad kohalikke raudteeametnikke austaks fashistlike tervitusviisiga, paremat kätt pagunite kohta tõstes. Belgia leht „Eendracht“, kes Itaaliast selle sõnumi saab, arvab omalt poolt, et Mussolini lähemal ajal, võib olla, samasugust fashistlist auandmist ka reisijatelt hakkab nõudma.

*

KAUBAVAGUNITE VARUSTAMINE ÖHKPIDURITEGA ROOTSIS.

1. jaanuaril k. a. oli Rootsis öhkpiduritega varustatud kaubavagunid 22.376, ehk 94,3 prots.

Rootsi kaubavagunite koguarvust. Käesoleval aastal kavatakse varustada öhkpiduritega kõike kaubavaguneid. „Loc. Tid.“

*

SUUR-BRITANNIA RAUDTEELASTE ORGANISATSIOONIDE LIIKMETE ARV.

31. detsembril 1925. a. oli Suur-Britannia raudtee teenijaskonna organisatsioonidel liikmeid:

Inglismaal	314.394
Schotimaal	38.634
Walesis	31.269
Iirimaal	14.299

Kokku 398.596.

Eelmisest aastast rohkem 16.991 liiget.

„De Eendracht.“

Mitmesugust.

Vedurijuhtide rahulolematuse liig pika tööpäeva pärast.

9. aprillil s. a. võeti vastu vedurijuhtide kutseühisuse II. osakonna üldkoosolekul töötundide rohkuse kohta järgmine otsus:

III. Üleriiklise raudteelaste kongressi aruanet ära kuulates, leiab koosolek kõik kongressi otsused rahuldavateks, peale ühe, mis puutub veduriteenijate töötundide arvu 240 peale kuus kindlaks määramist. Sarnane otsus osutub mõtlemata sammuks ja taganemiseks meie kauaaegses võitluses saavutatud õigustest, milliseid ka Eesti vabariigi valitsus põhimõttelikult juba 1920. a. kindlustanud kuu-tundide arvu 204 peale äramääramisega. Arvesse võttes, et naaberriikides veduriteenijate töötundide arvu sarnase määrani pole tõstetud ja et veduriteenijate töötingimised endisel ajal kolm korda kergemad olid, kui praegu, kus meil põlevkivi kütteenajana tarvitamisel, on mõtetu nõuda meie veduriteenijailt, kui rahuljalal seisva riigi kodanikkelt, seesugust enestehõõrdamist. Protesteerides oma õiguste kärpimiste pärast praeguste töötingimiste juures, nõuame oma kutseorganisatsiooni samme astuda, et Eesti veduriteenijaile 204-tunniline töö-kuu viibimata maksuma pandaks, et seega ära hoida veduriteenijaid enneaegsest tervislikest kokkuvarisemisest, mis riigile suuri kulusid tooks, enneaegse pensioni maksmise ja ravimise mõttes.

Asja seletuseks tähendatakse eeltoodud resolutsioonile lisana:

Vene ajal Valga-Tapa ja tagasisõidul tarvitas, näiteks rong nr. 3 — 4 kütteks 360—400 puuda kivisütt, kuna praegu aga tarvitab sama rong samal teekonnal 800—1200 puuda põlev-

kivi + 1½—3 sülda 16 vers. puid. Peale selle tuleb põlevkiviga kütmise juures alalõpmata suuri kivitükke lõhkuda, iga jaama vahel tulepesa restide abil läbi sõeluda (puhastada) ja tuhakasti tühjendada, kuna seda kõiki ei tarvitsenud teha sütega kütmise juures. Veel tuleb arvesse võtta õhupuhastust, mis rikutud paksu põlevkivi tolmuga ja mida võimatu hoida, eriti talvekuudel; samuti tekitab tuhakasti niisutamine tolmu, mida veduriteenijad vahetpidamata sisse hingavad, viibides teenistusest 9 kuni 14 tundi, mis täielikult üle terveise käib.

Lisaks eeltoodule võiksime tähendada, et vedurijuhtide protest täielikult põhjendatud on. Nende töötundide rohkus on aga muidugi tingitud koosseisude kokkutõmbetest. Samal ajal, kus mõne teenijale töötunde juurde lisatakse ja igasuguste preemiade abil viimast jõupingutust välja pressitakse, logeleb hulk töölisi tööta, kes nälgivad. On nende seas ka õpetatud jõude. See ei ole kuigi viisi kooskõlas meie põhiseadusega, milline kindlustab iga kodanikule väärilise elamise. Washingtoni konverentsi otsus 8-tunnilise tööpäeva kohta leidis ju ometigi ka meil vastuvõtmist. Millal mõeldakse seda otsust siis teostama hakata?

*

Kuidas mõni post.-t. kontoriülem oma ametnikkude huvise kaitseb.

Kuidas mõni p. t. kontoriülem oma alluvate huviseid kaitseb, sellest siin väike näide.

1. aprillist k. a. täiendati 1. järgu kiirtöötajate arvu kahe ametniku võrra.

Ühes suuremas telegraafi-kontoris kauemat aega teeninud kiirtöötajad-hughesistid lootsid nüüd

ammuoodatud ametikõrgendust saada. Nähes aga, et sellest iseenesest midagi välja ei tule, pööras üks neist kontoriülema poole. Üllatuseks kuulis ta aga, et kontoriülem neid ametikõrgendusele esildanud ei ole, ega kavatsengi esildada. Pöörati peavalitsuse ülema poole. Selgus, et vahepeal ühe teise kontori ametnikud, keda muidugi, nende ülem õigel ajal kõrgendusele ette pani, vakant kohad omale saanud.

Siinjuures ei saa allakriipsutamata jätta, et nagu see peavalitsuses selgus, kõrgenduse sai sel teel ka üks Hughesist, kelle teenistusaeg kõneall-olevaist märksa lühemgi ning kõrgenduse saamiseks pool vähem shansse oli, kui neil, kes oma ülema poolt esildamata jäätud.

Peavalitsuse ülem, kõrgendusest ilma jäänud ametnikkude seisukorrast nähtavasti aru saades, teinud neile lahkelt ettepaneku esineda palvega, et neid 1-a. järgu p. t. ametnikkudeks nimetaks.

Et aga 1-a järgu palk, mis suurem 2. järgu kiirtöötaja palgast, siiski märksa vähem on, kui 1. järgu kiirtöötaja palk, otsustasid asjast huvitatud kiirtöötajad paluda peaval. ülemat võimaldada neile nüüd 1-a järgu kohte, jättes neid endiselt töötama nende erialal 2. järgu kiirtöötajate kohuste täitjatena, et kiirtöötajate nimekirjas, kuni vastava 1. järgu kiirtöötaja koha vabane- miseni edasi olla.

Palve muidugi esildati kontoriülema läbi, kes seda toetada lubas.

Suur oli aga ametnikkude imestus, kui nad teada said, et härra kontoriülem oli heaks arvanud „toetust“ oma moodi „õnnistada“, toonitades, et seda ikkagi lubada ei või, mis ametnik palunud.

Arusaamata on, miks kontoriülem ametnikult palve vastu võtab, seda lubab toetada, ja sõnagi ei lausu, et ta esildatud palvet täiel määral toetada ei või.

Miks ei võinud kontoriülem palujatele niisamuti vastutulelikult seletada, kui seda lahkesti tegi peavalitsuse ülem, et 1-a järgu peale nimetamise puhul ei ole võimalik neid 2. järgu kiirtöötajate kohustetäitjateks määrata, sest et esimese palk on suurem kui teise ja selle tõttu tuleks ühe ametniku päralt kaks kohta kinni pidada.

Kõnealolevast kontoriülemast on märgatud ennegi, et ta lubab üht ja teeb teist.

Ametnikkudele jääb arusaamatuks, miks ei esildata mõnda ametnikku kõrgendusele, kuigi vastavad vabad kohad ja shansid olemas, ehk mispärast mõne ametniku palvet ei toetata, olgugi, et ametnik otsekohese ülema poolt hästi atesteeritud ja ta mingit pattu oma südame peal kontoriülema vastu ei tea olevat.

Nii mitmelt poolt juba korduvad kuuldused,

et see kontoriülem ei tarvita ühte ja sama mõõdupuud kaugeltki kõigi ametnikkude suhtes. Kui üks asutuse juhtiv jõud oma alluvaid teenijaid vääriiselt hinnata tahab, siis peab ta eestkäät piinlikku erapooletust pidama ja püüdma teha teenijaskonna käekäiguks kõik, mis tema võimu- piirides.

Sarnane teguviis looks tihedama kontakti üle- muse ja teenijate vahel, ning mõnigi arusaama- tus leiaks loomuliku lahenduse, ilma paksu vere sünnitamata.

Ka ei tarvitseks siis teenijad peavalitsuse üle- mat tülitama minna, olgugi, et sealt poolt lahk- et vastutulekut leitakse. A.—on.

*

Mitmesugune mõõdupuu.

Hiljuti teatati kõigile kitsaroopalise jaama- dele käsukirjaga, et keegi jaamaülem oli kassa ja rahasaate arukirjasid ühe hea jao ette alla kirjutanud ja . . . edasi läheb see, mis sel korral harilikult ikka kirjutatakse. Asi oleks ju korras ja väga ilus, ja kellelgi ei oleks selle vastu vaidlemist, kui ülemused ise seda ette alla- kirjutamist juba mõni hea aasta ei praktisee- riks. Nimelt on praegugi veel I jaoskonna pal- judel teemeistritel ametveokirja raamatud, mis- sugused veel hr. Pavlovi, mehe allkirja, kes juba poolteist aastat enam ei teeni, kannavad. Ja kõi- kides ametveo raamatutes parandus- ja veosa- konnas kirjutatakse korraga kõik allkirjad sisse ja pärast täidetakse neid raamatuid mitu aastat. Ja kõik oli loomulik ja katki ei olnud midagi. Kust siis see pahandus? Kellelgi ei tule meel- degi ütelda, et see, mis see jaamaülem tegi, õige oleks, kuid ärgu pingutatagu siis selle eest, mis omakord süsteemiks viidud. Karista, Jupiter, kuid ole õiglane!

N.—a.

*

Eesmärk pühendab abinõu.

Mineval sügisel käis ajalehtedest suursõnum läbi, et Türi-Tamsalu liinil suuremal arvul raud- tee puid kaduma läinud. Eriti süüdistati E. jaama ülemat, et see puudega spekulereinud, raudtee puid kõrvaldanud jne.

Kuivõrd see jaamaülem süüdi, seda selgitab muidugi kohus, kuhu kõik juurdlusmaterjalid edasi saadetud, kuid nagu igal asjal, on ka sellel kaks otsa. Kuuldavasti olid kõik need uurimi- sed Riigikontrollile saadetud nimeta kirja taga- järjel, missugune kiri, nagu pärast selgus, E. jaamaülema abi Raageli poolt saadetud. Selle kirja põhjal toimepandud uurimiste tagajärjel sai jaamaülem ajutiselt kuni kohtuotsuseni teise jaama ümber paigutatud, kus ta ka praegu tee- nib. Veel enne ümberpaigutust, ka veel enne, kui asi üldse teatavaks sai, andis nimetatud Raa- gel palvekirja sisse, et teda, juhtumisel, kui jaa-

maülem peaks kõrvaldatama, sama jaama ülemaks määratakse. Kuna vanemaid teenijaid küllalt, ei leidnud loomulikult Raageli palve poolehoidu ja E—le määrati jaamaülemaks keegi teine.

Teenijate oma keskel räägitakse, et Raagel uue jaamaülema tulekul nii end vihastanud, et rohkem kui nädal olla haige olnud.

Nüüd, laiaroopalise raudtee valitsuse ettepanekul pakuti välja Mustvee jaam, kuhu ka Raagel kandideeris. Vaatamata selle peale, et oma kandidatuuri toetuseks Pärnu sõit ette võeti, äpardus tal ka seekord. Et kord oli ette võetud, maksu mis maksab, jaamaülemaks saada, seks katsuti jälle vana pruugitud abinõu ja ühe juudi soost ärimehe kaasabil sokutati miin seekord oma naabrijaama ametnikkude alla, kusjuures ka neid süüdistati altkäemaksu väljapressimises, hangeldamises jne. Missugused kaebused aga järeleuurimisel ilma mingisuguse aluseta osutusid. Kellelgi ei saa midagi selle vastu olla, kui paljastatakse kuritegevust ja tehakse avalikuks korrupsioonid ja väärnähtused; see nähtus oleks väga rõõmustav ja seda tuleks aina tervitada, kui see sünniks õiglustundest aetuna riiklistes huvides. Kuna aga siin kõige häbematum omakasu esiplaanil, ja kaasteenijaid süüdistatakse ning välja kangutatakse ainult selleks, et omale sooja kohta saada, siis tuleb samast teguviisi siinkohal kinni naelutades seda kõige valjumalt hukka mõista. Niisuguseid võtteid ei saa kuidagi kooskõlastada raudteelaste kutse eetikaga ja nii ülemusel kui ka kaasteenijail tuleks niisuguseid isikuid silmas pidada ja nende teguviisile vastavalt teatud konsekventsid tõmmata.

A—s.

Raudteelastel ühispank asutatud.

Juba aastaid aegu liikus Raudteelaste Tarvitajate ühisuse tegelaste keskel mõte, kuidas oleks võimalik raudteelaste olukorda selles paremale järjele tõsta, et neid, kes erakaupmeeste võrku sattunud, sellest välja aidata, ehk, kes oma majapidamist parandada sooviks, selleks kaasa aidata.

Asja kaaluti mitmekülgselt ja jõuti otsusele, et tuleks ellu kutsuda hoiu-laenuühing, ehk niinimetatud ühispank, kuna need mõlemad ettevõtted töötavad ühise põhikirja alusel ja mõlematel on lubatud teha ühesuguseid operatsioone, vast ehk ainult selle vahega, et esimene veidi kitsamais, teine laiemais piires tegutseks.

Möödunud aasta augusti kuul sai see kavatsus enam kindlama kuju.

3. septembriks kutsus kokku Raudteelaste Tarvitajate ühisuse juhatus laiemaulatuslise koosoleku, kus asjasthuvitatute poolt otsusele jõuti, et asutatava ühispanga tööväli peaks esialgselt kohe laiem ette nähtama, ja sellepärast otsustatigi re-

gistreeritud ühingu „Tallinna ühispanga“ nime all.

Põhikirjaks võeti ühistegelise Liidu poolt välja-töötatud normaal põhikiri, millist volitati kinnitamiseks sisse anda hr. hr. Maurer, Vene, Melencuk, Ligema, Vokk, Johanson ja Nigols.

Selgus, et sellenimeline ühispank on registreeritud Tallinnas juba paar aastat tagasi, kuid et see ei tööta. Ristiti ühingu nimi kiiresti ümber: „II. Tallinna ühispankaks“ ja põhikiri anti uuesti registreerimiseks. 17. oktoobril otsustas Tallinna-Haapsalu Rahukogu ühingu registrisse sisse kanda.

28. oktoobril 1925. aastal pidasid asutajad esimese koosoleku, otsustades liikmeid koguma hakata, milleks volituse sai ajutine kolmeliikmeline juhatus, kuhu valitud hr. hr. Maurer, Vokk ja Vene.

Ajutine juhatus saatis välja ka vastavad üleskutsed.

Üleskutte tagajärg oli see, et paljud järelepärimas käisid, kuidas oleks võimalik asutatavast laenuasutusest laenu saada. Osamaksu maksjaid oli aga üksikud.

23. aprillil oli Keskühingu ruumes asutatud ühispanga esimene üldkoosolek. Koosolekust võtsid osa 20 liiget.

Koosolekul tuli arutusele terve rida põhipanevaid küsimusi. Eestkätt kinnitati juhatuse nõukogu ja revisjoni komisjoni kodukord; tähendati ära operatsioonid, mis ühispank teha võib ja määrati kindlaks kohustuste üldsumma. Laenu ülemääraks, mis ühe liikme kohta võib olla, määrati 10.000 marka ja milline 9 kuu jooksul tasuda tuleb. Otsustati astuda E. ühistegelise Liidu ja Rahvapanga liikmeks. Ühispanga häälekandjaks tunnistati ajaleht „ühistegelised Uudised“; aruandeid otsustati avaldada ka raudteelaste ajakirjas „Side“. Kõik operatsioonid otsustati viia kulla alusele. Seega oleks igauks, kes II. Tallinna ühispanga liikmeks astub, kui ka iga raha hoiuletooja täiesti kindlustatud, et tema vaevaga korjatud pennid kaotsi minna ei või, kuigi marga kurs langeks.

Juhatusesimeheks valiti hr. A. Maurer, praegune Raudteelaste Tarvitajate ühisuse esimees; liikmeteks: hr. hr. J. Nigols, Veosakonna ülema abi ja R. Vene, Raudteelaste Tarvitajate ühisuse raamatupidaja. Nõukogusse: hr. hr. J. Rukki, Raudteelaste Keskühingu esimees, E. Niilus, Raudteevalitsuse sekretär, A. Melencuk, Arveosakonna juhataja abi ja praegune Tarvitajate ühisuse nõukogu esimees, J. Vokk, vedurijuht. Tarvitajate ühisuse praegune laekur ja Vedurijuhtide Kutseühingu esimees, J. Raudsepp, Raudteevalitsuse Veosakonna ülem, ning A. Pirn, vanem elektro-mehaanik, elektro-tehnika alal teenijate Kutseühingu esimees.

Revisjoni komisjoni valiti hr. hr. Mänd, Raudteevalitsuse Arveosakonna juhataja, J. Tustit, Peatehaste raamatupidaja ja A. Tulp, Varustusosakonna ülema abi.

Alguses, kus asjaajamine väheldane, korral-

datakse see Raudteelaste Tarvitajate ühisuse kontori ruumes ja -ühisuse ametnikkude poolt.

Sellega oleks raudteelastel jälle üks tarviline asutus juure siginenud ja loodetavasti saab ta teenijaskonnas vajalist poolehoidu leidma.

Ametlised teated. 1926. a. ilmunud käsukirjad.

(Jaanuar — Aprill).

2. jaanuaril, käsukiri nr. 449, — teenijaskonna koosseisus ette tulnud muudatustest, ametisse ümberpaigutamisest, palgast, autasudest ja karistustest.
7. jaanuaril, käsukiri nr. 450, — Teedeministeriumi määrused agentide puhkeruumide ja eri-vagunite tarvitamise kohta raudteeteenijate ametsõitudel.
12. jaanuaril, käsukiri nr. 451, — veduri- ja rongiteenijate lisatasu maksmise kord sõidetud kilomeetrite, töö- ning reservtundide eest, laiaroopalisel ja Sonda-Mustvee raudteedel („R. T.“ nr. 109/110 põhjal).
13. jaanuaril, käsukiri nr. 452, — Riigi laiaroopalise raudtee preemia määrus vee-vea koosseade korrashoiu kulude vähendamise ja vedurite ratsionaalse kasutamise eest („R. T.“) nr. 109/110 põhjal).
13. jaanuaril, käsukiri nr. 453, — käsukirjaga nr. 377 maksuma pandud rongide kiiruse vähendamise hoiatuse ärakotamine 208 klm. asuval sillal.
15. jaanuaril, käsukiri nr. 454, — ametisse nimetused, palga muudatused, karistused, tasud jne.
30. jaanuaril, käsukiri nr. 455, — käsukirjaga nr. 401 väljakuulutatud liikumise kiiruse vähendamise üle Paldiski maantee ja Rohu tän. viaduktide ehituskohadel.
1. veebruaril, käsukiri nr. 456, — ametisse nimetused, ametist vabastamised, tasud, kasutatud puhkeajad ja karistused.
6. veebruaril, käsukiri nr. 457, — hoiatus süüdlaste vastutusele võtmise üle liikumisteenistuses juhtuvate väärnähtuste puhul.
9. veebruaril, käsukiri nr. 458, — ajutised määrenormid Sonda-Mustvee k.-r. raudtee vagunite ja vedurite õlitamiseks.
9. veebruaril, käsukiri nr. 459, — ajutised küttenormid Sonda-Mustvee k.-r. raudtee veduritele 1926 a. veebruari, märtsi ja aprilli kuude peale.
15. veebruaril, käsukiri nr. 460, — ametisse nimetused, ümberpaigutused, palga muutmised, vabastamised, karistused, tasud ja kasutatud puhkeajad.
16. veebruaril, käsukiri nr. 461, — Sonda-Mustvee k.-r. raudteeharu eksploatatsiooni ajutiste määruste käsitamisele võtu üle 1. III.
25. veebruaril, käsukiri nr. 462, — puu- ja ehitusmaterjalide kaalu väljaarvamisest kantmõõtude järele.
25. veebruaril, käsukiri nr. 463, — rongi koosseadete normi kindlaks määramisest kaalu järele Sonda-Mustvee k.-r. raudteel.
26. veebruaril, käsukiri nr. 464, — ajutise käsivankrite kitsaroopalise raudtee ehitamisest üle laiaroopaliste liinide Tartu-Nõo jaamade vahel.
26. veebruaril, käsukiri nr. 465, — veduri- ja rongiteenijate lisatasu maksmise kord sõidetud kilomeetrite, töö- ning reservtundide eest laiaroopalisel ja Sonda-Mustvee k.-r. raudteel. Käsukirja nr. 451 osaline muutmine ja täiendamine).
26. veebruaril, käsukiri nr. 466, — signaal-määruste § 42 muutmise kohta.
1. märtsil, käsukiri nr. 467, — ametisse nimetused, ümberpaigutused, palga muudatused, vabastamised, puhkeaja kasutamine, karistused ja õiendused.
1. märtsil, käsukiri nr. 468, — Siseministri sundmääruste nr. 3 — 26. I. 25 a. põhjal tehtud korraldus väravate ja uste lukutamiseviisi muutmise suhtes.
2. märtsil, käsukiri nr. 469, — määrus priiveo määruste täiendamise kohta. (Käsukirja nr. nr. 221, 287 ja 439 osaline muutmine). Riigikogu liikmete tasuta sõidu kohta. („R. T.“ nr. 197/198 1925 a.) Määrus priiveo määruste täiendamise kohta Pärnu tolliametile välja antava pileтите klassi suhtes. Määrus priiveo määruste täiendamise kohta konduktorite reservi korraldajatele väljaantavate pileтите klassi suhtes.
3. märtsil, käsukiri nr. 470, — laiaroopalise raudtee vedurite küttenormid 1926 a. märtsi ja aprilli kuude peale.

5. märtsil, käsukiri nr. 471, — käsukirja nr. 430 täiendus; Raudteelaste Kesktühingu esitajate nimestik korterikomisjonidest osavõtivate esitajate kohta.
15. märtsil, käsukiri nr. 472, — ametisse nimetused, ümberpaigutused, palgamuudatused, ametist vabastamised, karistused, tasud jne.
17. märtsil, käsukiri nr. 473, — Pääsküla peatuspunkti tegevuskord rongide liikumisel.
31. märtsil, käsukiri nr. 474, — meetrisüsteemi mõõtude tarvitamisele võtmise kohta.
1. aprillil, käsukiri nr. 475, — ametisse nimetused, ümberpaigutused, palgamuudatused, vabastamised, karistused, tasud jne.
3. aprillil, käsukiri nr. 476, — Risti jaama ülema A. Sallo ametist vabastamise kohta.
15. aprillil, käsukiri nr. 477, — ametisse nimetused, panga muudatused, vabastamised, karistused, tasud jne.
20. aprillil, käsukiri nr. 478, — Rongi signaalnööri tarvitusest ärajätmisest.

Pidu korraldamine.

(Väike veste provintsi elust).

Peeti osakonna üldkoosolekut. Räägiti kultuurist, seltskondlisest arenemisest, ühtluse tunnetest, mida meil organisatsioonis vaja kasvatada ja paljust muust ülivast ja kaunimast. Kui juba nii palju ja ilusasti oli räägitud, asuti asja juure: „Meie osakonnal vaja pidu korraldada ja selleks toimikond valida!“

Siis sattus üks ülemustest marru ja kärkis pathosega:

„Mina keelan oma alluvatele teenijatele ära igasugustest pidukorraldamise tööd osavõtmise...!“

Vaikseks jäi koosoleku ruum. Ainult ämbliku kütis pirisev kärblane siputas kugasil agoonias tiibu...

Viimaks kogusid endid koosviibijad ja kellegile tuli õnnelik julgus kahtlemiseks, et ülemuse kõrge võim vast kuteühisuse tegevuse ja tema liigete eraluse ei ulata. Ja lõpuks valitigi pidutoimikond, vaatamata ülemuse keelu peale.

Möödusid kuud. Peeti pidutoimikonna koosolekut. Valiti esimees, kirjatoimetaja ja kassapidaja, nii nagu kord ja kohus. Ja uuesti mõlkusid ülendavad mõtted, unistused kultuurist, seltskondlisest arenemisest, ühtluse tunnetest jne. Otsustati: et kui juba sarnasele tööle asuda, nagu pidu korraldamine, siis juba täie hooga... Pidupäev määrati kindlaks, eeskava samuti. Viimase suhtes tekkisid väikesed vaieldused. Kuidas? Mis? Ega meie ometi mõnda labast pidu ei korralda?! Kui juba, siis midagi kohalistes oludes erakorralist ja silmapaistvat... Eeskava peab olema kõigiti sisurikas ja väärtuslik! Nii siis otsustati: kinine „kontsert-kabaree“, viiuli-soolo, klaveriga, kvartettidega, duettidega ja lavatantsudega! Ja veel: kupleed kohalikkudest päe-

vasündmustest, nii et naera kas või kõht paigalt!

„Aga, kes siis kõike seda ettekandma saab, meil puuduvad ju eneste seas musikaalselt arenenud tegelased?“

Nüüd muigas esimees salapäraselt pihku ja pajatas:

„Sõbrad, jätke kõik mured! Küll minu abikaasa ja mina... Küllap meie juba kõik toimetame! Minu abikaasal on tutvus, temal on suur mõju... Saame väljaspoolt jõudusi nii palju kui aga soovime! Teie oodake ainult rahulikult, küllap juba meie kahekesi...“

„Aga ruumide küsimus, einelaud?“ küsiti.

Jälle muigas esimees salapäraselt ja rahustas:

„Jätke aga kõik ilusasti meie hooleks, küll juba minu abikaasa ja mina...“

Noh jätsimegi. Oli küll veidi piinlik ainult nimepidi pidutoimikonnas viibida ja mitte sõrmegi liigutada, sel ajal, kui esimees abikaasaga organisatsiooni ühistunnet ja heakäekäigu eest higi valasid.

Möödusid nädalad. Lähenes pidupäev. Hakkasime esimehega nii ääri-veeri mööda juttu tegema, et noh — kuidas pidu tegelastega ja ruumidega lugu on? Kuid esimehel hiigla palju tegemist: ametitalitused, perekondlised mured, see ja teine... Pole seni veel aega saanud samme astuda... Kuid meie ärgu muretsegu, küll juba abikaasa ja tema...

Noh, ootasime veel. Möödus tähtpäev ja pidu jäi paberile. Toimikonna liikmed tulid kokku, sosistasid ja arutasid. Üks arvas — see on süüdi, teine — too. Ja siis hakati päris avalikult üksteist siunama.

„Poleks vaja olnud toimkonnal nii suurt alustada,“ arvas üks.

„Aga esimees kiskus ju kõik oma kätte, ei teinud aga ise midagi ära. Toimkond pole sugugi süüdi...“ vabandas teine.

„Mis seal ikka parata, kui üks toimkonna liige komanderingu sõitis — mul puudus ju selle tõttu nii öelda toimkonna täielik moraalne tugi ja jõud“, seletas nüüd esimees ise.

Nii sõeluti ja arvustati üksteist, kuni viimaks kõik tähtpäevad nagu kiuste olid mööda jõudnud, ning ka viimane, s. o. Vabariigi aastapäev lähenes, kus taheti veel kord jõudusi proovida. Jälle hakkasime kõhelema ja plaane tegema, südametunnistus nagu vaevas ja veidi häbi oli... Oleme ju postiteenijad, ka isamaalased ja vaja oleks tähtsal päeval seda vääriliselt väljendada. Ilus ja kaunis oleks sel puhul omavahelist koosviibimist korraldada, mõnesuguse eeskavaga esinedes, kas või ainult näitemänguga... Valime midagi kergemat, selleks meil vast omi jõude jätukuks.

Saime tuttavalt mõned näitemängu raamatud ja valisime ühe kergema ühevaatuslise naljamängu. Jagasime osad, hakkasime neid välja kirjutama ja õppima. Kuid seal...

Korraga teatab preili A. poolnutuselt, et tema selle härraga suudelda ei või, kellega temal vastumängida tuleb, tehke mis tahte, aga tema ei või! Parem juba valige uus näitemäng... Ja kohe — hõlma alt uus näitemänguraamat välja!

Vaatasime ja vaatasime — ega teiselgi näitemängul viga pole, hakkasime siis seda harjutama. Ja uuesti algas osade jagamine, väljakirjutamine ja õppimine. Seal korraga...

Preili B. toonitab poolpahaselt ja teatab, et teda olevat petetud... Tema arvanud, et niisama omavaheliseks harjutamiseks seda mängu õpitakse, nüüd aga selgub, et ka avalikult oma teenijaskonna ees tuleb välja astuda. Ei, — ei — tema ei või — pole kunagi elus mänginud ja kohe nii raske osa! Oleks mõni kergem näidend, siis veel...

Ega muud, kui valisime uue kergema näitemängu preili B. maitse järgi. Jagasime uuesti osad, kirjutasime välja ja hakkasime pähe õppima. Seal ilmub preili B uuesti ja teatab juba kategooriliselt, et tema üldse ei mängi! Ei olevat kunagi mänginud, ei saavat ka mängima! Tema olevat iseloomuga naisterahvas, ärgu meie arvaku, et ta iga ettepanekule järele andvat!

Raske südamega läksime preili C. palvele. Aimasime juba ette, et ka siin midagi välja ei tule, aga eneste südametunnistust oli vaja ikka kuidagi viisi rahustada. Peab tunnistama, et preili C. mitte harilik inimene pole ja selle tõttu tuleb ka tema poole eriliselt kaalutult ja viisakalt pöörduda. Nii alustasimegi siis ääri-veeri mööda.

„Vaadake, preili... Too Luulu näitlejate kool oli ikka kaunis kunstikõrgusel seisev ettevõtte, kahju ainult, et ta nii ruttu kokku varises. Kurb, täiesti kurb nähtus meie oludes... Oli väga anderikkaid õpilasi seal, kelledest Eesti näitelava palju võis loota... Muuseas preili, kas Teie tunnete härra X-i? Kuutus teatri arvustaja ja väga kompetentne isik omal alal...“ Ma ei ole Teile vist veel jutustanud, kuidas ta Teie mängust vaimustatud oli! „Suurepärane!“ ütleb ta: „See väike postipreili mängib terve kooli seast kõige paremini! Paljutöötavad anded, temperamentne miimika...“ jne. Ja Teie plastikatantsud! Kas teate, mis rahvaväe ülem Z. ütles? jne. jne.“

Siis asusime pisitasa asja juure:

„Vaadake, preili, meil, kutseühisusel, on nüüd ka oma väike näitetrupp arenemisel, kuid puudub juhtiv jõud... Ei ole meil teist peale Teie, kes näitejuhi kohustused enese peale suudaks võtta ja ühtlasi peanaisosa mängiks! Nii siis otsustasime pöörata Teie poole tungiva palvega...“

Kuid enam ei lastud meid rääkida, sest vaja oli kõige pealt teada, kes näitetrupis ligimängida kavatsevad.

Lugesin sõrmede peal ette: isandad K. ja T., preilid see ja see.

„Hm... Seal on minul kaks vihavaenlast! Ei — ma ei mängi!“ oli lühike vastus ja kõnetund oli lõppenud.

Viibisime oma näitemänguga kuiva peal. Kuid isand T.-l on alati õigel ajal õiged mõtted ja nii ka seekord; aga proua D. — tema olime hoopis ära unustanud! Too on inimene — täis energiat, kõrgeid püüdeid ja mõttemõlgutusi! Läksime tema poole, näitasime näitemängu raamatut.

„Kuidas? mis? Niisugust labast naljamängu? Selles puudub ju igasugune mõte!“ Ja uus raamat otsiti riulilt, uus mitmevaatusline, mõtte- ja sisurikas!

Nii asusime jällegi otsast peale osasid jagama, ümberkirjutama ja askeldasime ja kauplesime senini, kuni vabariigi aastapäev kogemta mööda libises.

E. K.

Raadiotelegrafisti mälestused.

IV.

Araksi orus.

Nagu kaks lahutamata sõpra looklevad Araks ja maantee üksteise kõrval; esimene kohisedes all kuristiku sügavuses, teine kõrgel mäe küljesse raiutult — mõlemad rõhutatud hiigla kaljudest, mis harjumata vaatljat oma metsikute vormide ja suurusega jahmatama panevad.

Kui ussikene on inimene enesele mäe külje sisse tee puurinud ja kui sarnane tunneb ta end seda teed käies, sest kohutavaid kaljud, õigemini terved mäed, ripuvad kohati otse reisi ja pea kohal, ähvardades teda mätta päästmatult. Mis siis, kui tabaks siin teekäijat maavärisemine?

Ja ümberringi kusagil ei ainustki puudega pöösast. Näib, kui oleks kõik loodus surmas kivistunud peale Araksi.

Kuid Kurdistani mägede talvine loodus ei ole hoopis ilma eluta. Ajahammas on hiigla kaljude vanaduse kortsud tekitanud ja viimastes pesitsevad sini-rohelised mäetuvid, kirjud kanakesed, kaljukassid, hääned, hundid ja lugematu hulk ilusaid, valgeid nirkke. Ei puudu ka mägede kuningas — kotkas.

Samm-sammult tipivad meie hobused mööda lumist teed. Oleksime võinud ka veidi kiiremalt liikuda, poleks takistanud raadiojaama osadega koormatud veoloomad, keda meil käekõrval juhtida tuli. Sellepärast muutus meie teekond sarnases metsikus maastikus pikapeale kaunis tüütavaks.

Nõnda olime jõudnud kohani, kus Araks ootamata pöörangu tegi. Nähtavasti ei suutnud ta läbi õõnistada hiigla mäge, mis tema voogusid takistas ja taganes sellepärast mõistliku sõjamehena üle jõu käiva vaenlase eest.

Kõrged, järsud, punakas-hallid kaljud oma lumiste latvatega ümbritsesid kui vangimaja müürid poolringis seda paika. Kõik oli vaikne. Ainult alati rahutu Araks valis ja keerles kohisedes, nagu oleksid seganud altilmast nägemata jõud tema voogusid.

Kuid mis see oli? Püssipauk, teine, kolmas ja veel ning veel... Kus lasti — eespool või seljataga? Või vast läheduses kusagil mägedes?

Ja nüüd algas lugematu püssiragina kaos, mis kuulajaile täieliku lahingu mulje jättis. Siis järgnes vaikus ja jällegi uus pealetungimine.

Kas röövisid armeenlased rahuliste mohamedlaste küla, või oli see metsikute kurdide bande, kes teel viibivate Vene sõjavägede moonavoore riisus? Ehk wiibisime

ise juba nägemata vaenlase poolt ümberhaaratult?

Peatusime ja pidasime aru, kuhu oleks hädaohutum sõita: kas edasi või tagasi?

Ja varem veel, kui oleksime suutnud mingisugust otsust teha, juhtus midagi.

Pavlusha Smirnovi valge hobusekronu, keda harilikult ennem pool tundi piitsaga peksta tuli, pööras enese ootamatult ümber ja hakkas tuldud teed tagasi komberdama, kuna vahva ratsanik ise kõiksugu õudseid võimumehi tunnistajaks kutsudes vandus ja kisendas, et tema oma peruks läinud täcku enam kuidagi viisi kinni pidada ei suutvat!

Teised ratsanikkude hobused, võttes valgelt kronut halba eeskujut, traavisid samuti vastu juhtide tahtmist tuldud teed tagasi.

Nähtavasti oli Kerenski aegne distsipliin sõjavägedes hobustele erilise orienteerimise võime kasvatanud!

Paigale jäi ainult jaamaülem ise mõne üksiku sõduriga ja koormakandjate hobustekarjaga.

Pidasime nõu, kuhu poole sõita ja otsustasime viimaks, et kõige parem oleks kedagi ette luurkäigule saata. Kuna minu, „Havratt“ üks parematest jooksjatest jaama hobustest oli, siis langes see hädaohtlik ülesanne tema juhi peale, ehk küll heameelega soovisin, et „Havratt“ ka valge kronu eeskujul peruks oleks läinud.

Vaewalt jõudsin aga teekäänaku tagant välja kihutada, kui asjatu hirm lahkus, sest olukord selgus väga lihtsana: kolm sõdurit olid kuristikus jahti alustanud mäetuvide peale ja kuna kaljude ahelik siin kohal poolümariku õõnsuse moodustas, siis kajasisid paugud mitmekordselt vastu, asjata väljapääseteed otsides. Meie aga, sattudes kaja keskkoha ja mitte nähes küttijaid, saime mulje, nagu oleks kusagil ümbruskonnas lahingut peetud.

Lasksime enestele ka mõned tuvid õlitusõögiks, jagasime juhtideta jäänud koormakandjad eneste vahel ära ja jätkasime teed kauge kodumaa poole.

Peruks läinud hobuste omanikud jättisid meile järele alles Venemaa piiril.

V.

Punane-roheline-valge.

Peale kindral Denikini sõjavägede Groznõi linna marsimist, ilmusid ka rohelised mägedest, kes enamuse ajal sinna peitu põgenenud.

Sarnaseid rohelisi leidis iga vahelduva valitsuse ajal ja sellepärast olid ka nende poliitilised ilmavaated mitmekesised.

Ühes rohelistega tulid ka paar minu endist kolleegat maad kuulama. Tundes neid

varemalt kui veripunaseid telegrafiste, küsin, mis sundis seltsimehi nii ootamatult värvi muutma. Ja siis pajatas üks kolleegadest kurvalt:

„Meie suuremaks nuhtluseks toll ajal oli naabri kass. Kõike, mis kassi maitsele vastas, õgis ja varastas ta imeosavalt ja alles siis märkasid harilikult kelmi toasviibimist, kui ta juba saagiga läbi lahtise akna välja lipsanud oli.

Ometi õnnestas meil viimaks varast värskete teo pealt kinni napsata ja tema juures ammukavatsetud kurja kättemaksu plaani teostada. Vene sõduri saabas on selleks küllalt avar, et temasse kaski peadpidi sisse toppida. Sarnases seisukorras balsameerisime — palun meie barbaarset tegu vabanada — kiisule õrnemad kohad poolvedela punase piprajahu pudruga sisse.

Asi oleks kõik hästi lõppenud, kuid kiisu hakkas kibeda valu tõttu saapa sees meeletult karjuma ja rabelema, nõnda et igaks võimalikuks juhtumiseks kõige paremaks pidasime teda ühes saapaga läbi avatud ukseprao uulitsale visata.

Õnnetuseks aga pidas meie naaber peale kasside veel sigu ja üks sarnastest püherdas parajasti, Vene linnade traditsioonidele vastavalt, nähtava mõnutundega uulitsal porilombis.

Kiisukene, vabanedes viimaks saapa seest, tegi alguses mõned metsikud hüpped, küünistas ja kraapis pori, seal juures ise vihaseks turtsudes. Sattudes aga sarnasel kombel rahulikult ja paha aimamatult sea lähedusse, kargas ta ootamatult ilmsüüa looma turjale, vaotas kõik küüned ja hambad vaesekehe lihasse ja alustas õnnetuma kallal oma metsiku viha kustutamist.

Siga, ehmudes ootamata valust, leidis loomusunnil esimese pääsemise lootuse pöörases jooksmises. Ja nõnda algas kihutamine südalinna: valust meeletult kisendav siga traavlina all ja veel pöörasem ratsanik — kass tema turjal!

Vastutulijad, pidades loomasid kohaliku tsirkuse' omadeks, arvasid tegemist olema omapärase reklaamnumbriga. Teised jälle, uskudes, et kass hullust koerast puretud, ei julgenud sellepärast ratsutajaid püüdma hakata. Punaväelastel ja tunnimeestel kihelesid küll püssid käes, kuid soovides mitte haavata inimesi, ei julgenud ka nemadki lasta. Rahulikumat „seltsimehed“ aga, kellele revolutsioon veel usulisi tundmusi oli jätnud, kummardasid ristimärke tehes kirkute poole, kindlasti uskudes kassi ja sea sees saatanlikke jõudusid peituvat, mis enamlusega kaasas pidid käima.

Nõnda traavisid kass ja siga takistamatult otse tribunaalini, tormasid läbi koridori keskel kohtusaali, sünnitades seal ennenägemata ja kuulmata korrallagedust.

Ning järgmisel päeval ilmus kohalikus ajalehes umbes sarnane kurjakuulutatav artikkel:

„Seltsimehed, valvel!

Needmine valgele terroorile! Ennekuulmata pörguliste abinõudega püüab verejannuline kodanlus proletaarlist revolutsiooni ja tema juhte hävitada! Metsikutest kõige metsikumad loomad — kassid on ta kontrrevolutsioonärideks välja koolitanud, misugustest eile üks tontlikult sea seljas traavides just siis tribunaali tormas, kui töörahvas oma vihavaenlastega lõpuarveid pidas. Halastamatult läbi puredes tribunaali esimeest, meie lugupeetud seltsimeest Karapett'i, õnnestas valgel kuradil läbi akna põgeneda, kuna kontrrevolutsiooniline siga tääkidega läbi pisteti. Tekkinud segadust kasutasid vangistatud valgekaartlased, kes põgenesid.

Seltsimehed! Surm kodanlusele! Proletariaat ei jäta oma kannatanud seltsimeestest mitte kätte maksmata!“

Lugedes sarnast kahtlaste tagajärgedega üleskutset ja ennustades, et „tsheka“ kassi ja sea kodanlist päritolu lähemalt hakkab uurima, otsustasime terves raadiojaama koosseisus, kuni veel hilja polnud, mägedesse jalga lasta. Ja nõnda said meist „rohelised.“

Nüüd oleme jällegi õnnelikult värvi muutnud ja kõlbame väga hästi valgete teenistusse, sellepärast — kas teie jaamas ei leidu vast vaba teenistuskohi meie jaoks?“

VI.

Esimesed muljed Kaukasusest.

Kui kohtad Venemaal „kintod“ ja küsid temalt, kus algab õieti Kaukasus, siis vastab ta muigades:

„Kui jõuad jaamani, kus ei ole külme ega soe, seal algabki Kaukasus.“

Selle jaama nime on Prohladnaja, mis Eesti keeles „jahe“ tähendab. Erilist jaheidust seal küll märgata pole ja veidi imelikuna kõlab see nimetus.

Juba varemalt kuulsime, et Prohladnaja läheduses Terek'i jõeharu läbi jooksvat, kus supelda kavatsesime. Sellepärast jätsime oma „Maksimka“ eelmises jaamas saatuse hooleks ja sõitsime ise reisijate rongiga ette.

Juhiks oli meil keegi kaasteenija, kohalik päriselanik, kes meid juba Petrogradist saadik igakülgsest Kaukasuse looduse ilusse ja metsade ning mägede hädaohtudesse pühendada armastas. Ja sellest vist ka tuligi,

et meie kõik, peale oraatori enese, Prohladnaja läheduses jooksmata panime, pidades pöösastikus peituvat eeslikarja koledat ja eneknuumatat kisa kellegi tundmata metskolehtise hääleks.

„Ischakk'idel“, nagu eeslikesi Kaukasuses kutsutakse, on määratu vali hääled ja väga rumal harjumus kõigil ühekorraga karjuda. Nähtavasti on loodus sellele loomale kaitseabinõuna need omadused annud, millele abil ta vististe veel metsikult elades igava vaenlase eemale võis peletada.

Toibudes esimesest ehmatuses asusime Terek'it otsima, mille ka pea leidsime. Kuid supelda temas oli võimata. Mitte sellepärast, et vesi jääkülm ja äärmiselt savine oli, mis juba Kaukasuse jõgede üldine pahe, vaid jõe põhi koosnes peenikesest liivast, mille kiire voolus suplejal viibimata jalge alt ära viis. Ujumise peale aga ei maksnud üldse mõelda, sest see oleks kindel surm olnud. Kiire voolus sünnitas siin veepööriseid, kandes enesega ühes puudalisi kive, puukändusid ja kõiki, mida aga õnnestas kalda küljest lahti kiskuda. Inimene, kes katses teeks Terek'is ujuda, oleks kui viljatera, mis sarnases metsikus veskis tükki saaks jahvatatud. Loobudes suplemise kavatsusest, korjasime kaldal kasvavatelt metsõunapuudelt poolvalminuid õunu ja astusime teele meie „esheloni“ poole, mis vahepeal päralt oli jõudnud.

*

Saabusime Derbenti keskpäeval ja kuulime, et „Maksimka“ siin mõne tunni peatub. Et kuumus väljakannatamata oli, tundsimme kõik äärmist vajadust suplemiseks. Kuid Kaspi mere põhi koosneb seal kohal teravatest veelustest kaljudest, mis siin-seal liivast põhjast üles kerkides ujuvat kalda läheduses kriimustavad. Sellepärast oli Derbentis supelda paha.

Selle eest võtsime aga kaldal mõnudes päikesevanne, ehk küll pärismaalased meid tõsiselt hoiatasid, et mere kallas kubisevat sealkohal mürgistest skorpionidest, keda halli liiva peal raske olewat tähele panna.

Kuid igal heal ajal on omad halvad küljed ja seda saime seekord kõik ise omal nahal tunda, sõna otsekoheses mõistes.

Vaevalt olime jõudnud vagunitesse tagasi minna, kui meie õlad, selg ja käevarrad võimatult kipitama hakkasid. Nüüd alles märkasime tegelikult, et Kaukasuses päike hoopis teine on kui meil, Eestis, kuna esimene mitte ei kõrveta, vaid praeb.

Sellepärast olime järgmistel päevadel ainult sellega ametis, et üksteise veriseid kehaosasid vaseliini ja joodiga määrida.

*

Kui põhjamaalane enesele põrgukuumust soovib ette kujutada, siis sõitku ta juulikuus Balõdscharõ'sse, mis asub Baku linnast veidi põhja pool.

Poolalasti, hingeldades, üleni higised — nõnda lamasime seal vagunites naaridel. Ka ei olnud meie Derbentis kõrvetatud seljad veel kosunud ja mõned kaasteemurjad viibisid õõseti külaliste — moskiitide hammustamise tagajärjel kerges palavikus. See kõik suurendas veel piina ja süvendas igatsust jaheduse järele.

Ei tuult ega tõmbust. Ilm oli lootusetult selge ja kusagil ümbruskonnas ei paistnud tiiki ehk ojakest, kus ennast ajutiseltki jahutada oleks võinud. Isegi joogivesi juhitakse siia kõrbe raudtorude kaudu mägedest ja seda on ka nii vähe, et jätkub ainult kohalikkude raudteeteenijate ja veduri tarvituseks.

Sarnase kuumuse ja veepuuduse jures on aga reisiaga nagu piina süvendamiseks sunnitud silmitsema lumiseid mägede ridu, mis vaevalt 6—10 versta kaugusel lagendikku näivat piiravat, ehk küll tegelikult viimasteni tublisti 40—60 versta saab. Selgelt eraldab vaatleja mägede külgedel rohelist pöösastikku, mis aga hiigla tammemetsad olevat. Sarnase silmapettuse põhjus peitub erilisel puhtas Kaukasuse õhus.

Mägesid eraldab vaatlejast määratu suur legendik, õigemini hall liiva kõrbe, mis siin-seal mõne üksiku kadaka ja olupuu taolise pöösakesega ilustatud on.

Kuid, kust kostavad need imelikud veelindude hääled?

Rumalad pärismaalased tahavad meid nähtavasti tüsata, seletades, et nõnda karjuvat roheline konna, istudes pöösaks oksal! Ja samuti, et see pilliroog ja vesi seal, mis umbes kilomeetri kaugusel eemal paistab, olevat ainult pettepilt — Fata Morgana, kuna 40 versta kauguses Balõdscharõ ümbruses mingisugust looduslist vett ei leiduvat!

Sõbrad, läheme suplema ja näitame neile, et põhjamaalasi iga vatega tüsata ei saa! Ja läksimegi.

Umbes pool kilomeetrit tampisime mööda väsitavat halli liiva, higist nõretades ja hingeldades. Kuid sinine viir ja roheline pilliroog ei lähenenud ega lähenenud. Ja korrata olid nad mõlemad kadunud. Ainult lõpmata liivaväli ja lumised mäed tema piiril seisid meie ees.

VII.

„Schaldonka“!

Mahajäetult ja poolunustatult asus Vladikaukasi linna äärel „Schaldonka“ plats. Vanast tarvitati teda sõjavägede õppekohaks, enamuse ajajärgu algul uhkustasid aga te-

ma nõgeste- ja umbrohupõõsastes ainult kirjud kalkunite, kanade-kukkede ja partidekarjad, pidades alalist sõda paremate sööda-kohtade pärast. Siin-seal karjatas mõni vanacit kitse ehk kogus kraavi äärel poolvargi sirbiga rohtu põllesse. Sarnane oli elu „Schaldonka'l“ enne meie tulekut.

Ühel päikesepaistelisel kesksuve päeval muutus aga pilt ootamatult. Hõisates ja lauldes kogusid umbes paarkümmend noortmeest „Scaldonka'le“, vahtisid taevast ja ilmakaari, ning pidasid millegi üle ägedalt nõu. Samuti lauluga vinnasid pika, kolmest männipalgist koosneva masti üles, kinnitasid viimase terastrossidega ja tammevaiadega maa külge, asetasiid masti alla omad kahe- rattaga kaarikud ja telgi, ning hakkasid siis viimases midagi salapäraselt toimetama.

See oli meie Põhja-Kaukasuse raadio-spetsialistide ametiühisuse esimene raadiojaam, mis „Scaldonka'le“ püstitati.

Päeval äratas ta möödaminejates rahuldamatut uudishimu ja tihtigi kogus traataia taha pool ümberkaudsest alevirahvast tähtsamaid maailma- ja teaduseimesid vaatlema.

Öösel aga, kui raadiojaama saateosa töötas, sündis midagi Vladikaukas'is ennenägematut. „Scaldonka“ kohal pimeduses heljudes hiilgas ja sätendas siis ootamatult kuni sinaka pärjana meie jaama antenn, sünnitades omapäraselt ilutulestikku. Isegi tige ingush, peitudes sõdurite surnuaeda, et juhuslist öörändajat paljaks riisuda, unustas siis oma esialgse kurja nõu, imetledes suurepäraselt tulede mängu.

Saabus kord pime ja vihmane suviöö. Udune jahedus läbistas liikmeid. Uni vaevas ja kõik töötavad raadiojaamad olid telefonis kuulda tüütavalt tasa. Jõumasinate kaarika juures pingil tukkus motorist, kustunud plotskiots suus... Igavalt ja uniselt möödusid minutid ja viimaks tukkusin ka mina oma telefoni juures.

Korraga jooksid kümmekond hobust mööda maanteed „Schaldonka“ poole. Kuulsin seda nende kapjade löökidest. Platsini jõudes traavisid nad laiali. Vist oli see mõni ratsasalk. Kes nimelt ja missuguse otstarbega sõitsid nad veel nii hilja öösel?

Ootamatult ragisesid püssipaugud. Meie jaama induktioonpool lasti püssikuuliga läbi. Järgmine kuul tabas ja vigastas ainult telgi presentti.

Kiirelt kustutasime tuled ja jooksime raadiojaama bensiini keldri otstarbeks kaevatud ning vihma tõttu seekord porise veega täidetud mudaauku, lootes, et seal kuulide eest kaitstud võisime olla, sest augu äärtel asus paks mullavall. Nõnda lama-

sime üleni jahedas poris, ainult päid ja õlgu ujujate kombel mudast välja jättes.

Möödusid minutid. Järk-järgult rauges püssiragin, samuti ka hobuste jooksmise müdin mööda pehmet mullapinda. Kaugelt linna tagant kostsid veel erutavad hääled ja pikapeale jäigi kõik vaikseks.

Aegajalt lähenes hommik. Lahkusid ka pilved, paljastades hommikutaevast viimaste, kustuvate tähtedega. Üle surnuaia helkis ja sätendas Elbrus oma purpuurses koidurüüs, auväärt pea kohal kaunistusena udukroonike. Taevas oli nii sinisügav, nii selge. Ilus ja armas oli loodus ja elu nii veetlev!

Meie aga lamasime ikka veel porilombis, olime ju otsustanud sinna igaks juhtumiseks kuni koiduni jääda. Kuid nüüd — välja sellest häbitavast ja haisevast peidurkast! Juhtuks silmama meid nõnda veel mõni nägus naabrineiu, siis oleks alles õnnetus!

Jahedusest värisedes ronisime üle mullavalli, heites pilku üle mudase ja röpase „Schaldonka“.

Ootamatult ja vastikult selgusid ka öösi- se ärevuse järeldused kõigis omas kurbloolikuses: siin-seal puhmastes rikkusid hommikust rahupilti inetud vägivalla mälestusmärgid — mahalastud kasakate ja nende hobuste laibad...

Linnast väljas aga, laastatud kodukolde varemotel, vaenlaste valve all, ahastasid ja leinasid naised omi langenuid mehi ja vendi. Kõik, mis neile nii armas oli, hävines selle ööga: neitsilik süütus, naiselik au, kodukolle ja omakسد...

Metsikud inguschide banded langesid öösel ootamatu Mihailovskaja Stanitsa peale, põletades, tappes, röövides ja vägistades. Kellel meestest korda läks põgeneda, need tapeti teel ehk „Schaldonka“. Vähesed pääsesid eluga.

Nõnda panid maksma maa põlised peremehed oma isaisade õigusi silm silma vastu, hammas hamba vastu. Nii talitasid vanasti sissetungijad nende esivanematega, nõnda ka nemad käisid viimaste järeltulijatega ümber. Seda nõudis juba Kaukasuse rahvaste põline traditsioon: „verine kättemaks langenud sugulaste eest vaenlaste omaksetele.“

*

Päevad möödusid. Vaiksel nagu ennegi jätkus elu „Schaldonka“. Riitlesid kalkunid kukkedega, söötis vanacit kitse... Ja raadiojaam sätendas ööseti oma sinaka antennkrooniga, kuni viimaks laastav kodusõda ta hävitas.

VIII.

Ikka lõuna poole...

Ühelooniselt vurisevad vagunite rattad, veidi-veidi fraputades liinijätkudel. Üinud ja mõnuled... Peituks nagu midagi maheadat ja armast, sarnanevat lapsepõlves uinutava emake vokiturinale selles tasases kumismises.

Naaridel ridades puhkavad sõdurid, unistades huvitavast, iga päevaga lähenevast Türgi frondist, armsast põhja kodust ja möödunud päevade vaheldusrikastest sündmustest; ja neid sündmusi oli ju lähemas minevikus palju, mida nüüd unes mälestada ja korrata.

Keset tumerohelisi lopsakaid maisipõldusid, helekollaseid päevalille väljasid, väikeste, koomiliste tuuleveskite ridu sõidame... Veskite kohmakad kerekeseid seisavad kui lapsed särkides, siputades omi käeki... Ääreta, piirita tasandikud valendavad, kolletavad ja helgivad ümberringi päikesepaistel, pimestades reisijate silmi. Lumivalged väikesed majakesed nagu kutsuks eneste poole... Pikkade, eemalt kipiisipuid meele tuletavate Ukraina paplite all valendavad nad kogudes ja üksikult nagu väikesed seenekesed — kõik ühesugused, poolpeitunud rohelistesse, kutsuvad ja pealtnäha nii raurikkalt kodused...

Seal heinamaa... Paar pikasarvega härga kohmaka vankri ette rakendatult, laiapäikstega peremehe juhtimisel... Töörahas pingutab jõudu. Välguvad vikatid, nirsevad higitilgad, kuivavad heinakaared niitjate silma ees... Neukesed, noored, niidavad ja niidavad, niites naeratavad mööduvale rongile ja meile...

Üks-kaks-kolm — ongi meie mehed vagunitest välja hüpanud. Joostakse heinamaale, sobitakse rutuga tutvust — ja sama kiirelt lahkutakse suudeldes, punastavaid neidusi naeratama ehk vihastama jättes; siis väikene võidujooks mäenõlvakule ülesroniva rongiga ja peagi viibitakse jälle omas vagunis.

Ja uued maastikud: külad, väljad, linnad, mööduvad kinolindina, uued vahejuhtumised, üks huvitavam kui teine...

Kord öösel haagiti meie neli vagunit Doni kasakate esheloni külge. Seda märkasime alles hommikul ärgates, leides rongi seismas ühe väikese jaama läheduses, mis oli vist esimene Rostov'ist põhja poole. Siin asus raudtee kõrgel täidetud kaldal, kuna paari sülla sügavuses kalda all vaikne Don'i jõgi peegeldus. Seda kõike informeeris meile esimesena keegi kaastundlik kasak, kutsudes meid suplema.

Tõesti olid suplemiseks siin ülimugavad tingimused: meie vagunid, mis ainult mõne sülla kaugusel jõe kaldast seisavad, täitsid supelusmajade aset, kus endid vabalt lahti riietuda võisime; siis paar hüpet mööda pooljärsku mäekallakut allapoole ja leidsimegi endid karastavas Don'i vees. Ja aega jätkus ka suplemiseks küllalt, sest sõjaväe eshelonid, kui nad juba kusagil jaamas seisma jäävad, siis seisavad nad seal mitte ainult tundide, vaid isegi päevade viisi.

Nii kogus siis kõikidest vagunitest suplejaid rohkesti.

Korraga kõlas kellegi komando:

„Jõest välja, kaldale ritta!“

Too oli üks kasakate ohvitseridest, kes võiduujumist teisele Doni kaldale soovis korraldada.

Järgmise komandoga sulpsatasid umbes paarsada inimkeha vette, puristades, pritsides, kisendades ja üksteisest iga abinõuga mööda pääseda püüdes.

Don'i senini nii vaikne pind vahutas ja lainetas nüüd metsikus tormis. Päikesepaistel sündisid tuhanded väikesed vikerkaarid. Hirmunud kalade parved põgenesid ega julgenud kalurite kurvastuseks mitmel päeval enam seda rahutut paika külastada.

Ujujad aga jõudsid juba keset jõge; siin hakkasid vähem vilunud nendest väsimata ja kes nõrgemad olid, pöörasid tuldud teed tagasi. Nüüd aga kajas kellegi erutatud hüüd:

„Rongi polegi enam — on ära sõitnud!“

Kuid riided jäid meil kõigil vagunitesse!

Nüüd vast algaski võiduujumine, kuid ainult vastupidises sihis! Don ei vahutanud enam, vaid kees! Silmi, nina ja suud oli hädaohtlik avada. Raske oli otsustada, mis rohkem vett sisaldas: jõgi või õhk...

Metsikult siunati masinisti, vedurit ja kõiki, kes ja mis rongide liikumises süüdi võiksid olla.

Hirmunud konnapojad peitsid endid kaldarohusse, sügavamale surusid endid vähjad mudaürgastes... Kiilide ja parmude parved, unustades oma alalist huvi inimkehade vastu, tiirlesid hirmunult kõrgele pilvede alla, kuni meie viimaks kaldale tagasi jõudsime.

Jookstes tormasime kõik jaamaesisele. Kuhu kadusid sealt jalutavad daamid kahe-saja riidetumata meesterahva tulekul, seda ma ei tea. Mäletan ainult, et iga mees nüüd ainult kuidagi viisi kõvemat lärmi püüdis sünnitada.

Jaamas viibivatelt sõduritelt ja shandaridelt kisuti püssid ära ja lasti kõik saada-

valolevad padrunid õhku. Teised panid kaks sõrme suhu ja tõstsid kõrvulukustava vile. Keegi tagus puuhaluga plekist veenõu jaamaesisel. Rongide väljamineku kell helises vahetpidamata. Jaamaülema noor hagiija-koer oli kellegi metsiku kasaka kätte juhtunud ja kiunus ning hulus meeletult... Isegi sealauda poolt kostsid väga kahtlased hääled...

Samal ajal tõstsid ka meie kaaslased vagunites lärmi ja nõnda ühiste pingutuste saavutusena peatasimegi rongi.

Mehed komandati jällegi ritta, „sapevalo“ alustas laulu „Jeehal kasak na dschusbinu daljoko...“ ja rahulikult ja aeglaselt, nagu poleks mingisugust vahejuhtumist olnudki, marssisid kaksada alasti sõjameest ohvitseriga eesotsas oma esheloni poole.

Rahulikult puhkavad sõdurid möödunud päevade väsimusest. Viilkudes õõtsub tuluke õlilambikeses naari äärel. Kuid uinuja jalg on ekslik: üks kogemata liigutus, väikene väljasirutamine unes ja lamp ongi ümber paisatud. Petrooleum valgub laiali mööda männilauda... Sinakas tuleviir jälgib teda ahnelt... Ja teine uinuja pidi just oma palja jalavarba põleva petrooleumi sisse panema — ja korraga läbistas vaikust selle õnnetuma unine hädakisa:

„Päästku end, kes võib — vagun põleb!“

Välgukiirusel tekkis unistes ajudes ettekujutus suurest bensiniivaadist, mis meil raadiojaamade vajaduseks vagunites ühes oli ja samuti arusaamine mingisugusest plahvatus hädahust, kuna poolavatud silmi sinakas leek pimestab... Üksteist tõugates rõhuvad une pealt ärahirmutatud mehed ustele, suruvad nad lahti ja hüppavad teadmata kuhu...

Rong aga vuriseb edasi pimeduses, jättes maha salkkonna õõrietes noorimehi.

Teised kustutasid sinelihõlmadega naaril tule — ja varsti uinusid kõik vagunitesse jäänud nagu ennegi, unistades kaugest, huvitavast Türgi frondist, põhjakodust ja möödunud päevade vaheldusrikastest sündmustest.

IX.

Kutsumata külaline.

Kolm kilomeetrit, mis Naftlugu raadiojaama Tifliisi linnast lahutavad, on väga ebameeldivad matkamiseks. Tee viib üle lageda välja, mille ühel pool Kura jõe kaldal mõned väikesed naha- ja seebivabrikud asuvad.

Õhk oli seal alati võimatult rikutud mingisuguste vastikult haisevate ainete läbi, mida arvatakse vabrikutest välja heideti.

Nende jäänuste haisust kokku meelitatuna pesitsesid siin ümbruskonnas alaliste elanikkudena umbes paarkümmend peremeheta näljast koera, valmistades üksikule matkajale vastumeelseid üllatusi. Sellepärast asudes Tifliisist koduteele, ehk vastunidi, — varustasime endid harilikult rikkalikult viskekividega, et hädakorral penide ühist pealetungi nendega tagasi lüüa.

Pimedail õil muutus aga matkaja seisukord veidi halvemaks. Siis oli juba kõige soovitatav ja hädahutam seda osa maanteest hoopis käimata jätta, kaugelt lagendiku kaudu vabrikust mööda hiilides, vaatamata sellele, et ka lagendikul õõ mõnikord omapäraseid üllatusi valmistas.

Kord hilinesin veidi kojutulekuga. Ehk küll ruttasin, tabas mind siiski lõunamaal kiirelt saabuv õõ alles viimaste linnamajade juures. Kuid seebivabrikud ühes penide karjaga olid veel ees. Läksin maanteelt kõrvale, võttes hea õõne peale kursi Naftlugu raudteejaama ja üksikute aednikkude majakeste sihis, mis teiselt poolt lagendikku ümbritsesid.

Oli lämmatav suvine õõ. Kohises Kura, uhtudes kaljuseid kaldaid. Tasa, tasa elutses pimedus salapärestes õõhääldes... Vurisedes lendasid tundmata putukad, aegajalt peatades minu valgeli peakattel. Viigipuu põõsas põrnitses õõlind, tuliste punakate silmadega mind juba kaugelt jälgides: kuid pimedusest ei suutnud temagi laternad läbi tungida ja alles siis, kui tuli ja eksiv jalg tema peidupaika komistas, kustutas rutuga omad tuled, peitudes ise sügavamale lehtede alla.

Aegajalt valgustasid välgud — need lõunamaa mägede suviõõ virmalised, veidi-veidi ümbrust, kustudes järgmisel hetkel läbitungimata pimedusse.

Mina aga komberdasin umbkaudu edasi, valides sihti ainult harjumise tõttu raadiojaama poole. Otsustades matkamiseks arakulunud aja järgi ei võinud ma kodust enam kaugel olla. Nüüd veel mõned sammud mööda aednikkude asumaad ümbritsevaid üksikuid duta- ehk siidipuid, siis järsk käänak Kura sihis ja varstigi pidid raadiojaama kivimüürid pimeduse peidust välja keema.

Korraga sahis kusagil põõsas. Kõliseb raud... Vaikin ja seisatan.

Mägede kohal pilvedes helkib violet kuma, veidi-veidi valgustades maastikku.

Hirmunud silmadele ei olegi rohkem valgustust vaja; selgesti eraldasid vägu kumas põõsastikust kahtlast kogu minu poole hiilivat.

Kõliseb selgemini raud ja -ragisevad kuivanud oksakesed läheneja jalge all. Ja välgud need helgivad nagu kiuste tihedamini, valgustades maastikku ja mind.

Kiirustan samme. Salapärane olevus läheneb nohisedes, aegajalt kõlistades raudu.

Oleks ometi need välgud kustunud, tilheneks pilved, kataks tähed ja välgud! Nõnda aga olen ma iga silmapilk sellele tortile seal seljataga nähtav.

Miks jälgib ta üldse mind, see salapärane olevus? Kes on ta: teeröövel või mõrtsukas?

Korraga läbib kohutav mälestus mu erutatud peaju: ammuks see veel oli, kui ma sõbra kaotasin, kui tataarlased minu ametivenna-raadiotelegrafisti vägivaldselt mägedesse viisid, et tema abil omi mehi raadiotööle õpetada! Nähtavasti ootas mind ka samasugune saatus. See neetud olevus seal seljataga jälgis mind vististi juba linnast, oodates nüüd ainult parajat paika, et minule kallale tungida. Ja mina rumal, istusin rahulikult duhanis veinilaua taga, sel ajal kui minule kui loomale püüniiseid üles seati!

Korraga tundsin jalgadesse enneolematut energiat koguvat ja järgmisel silmapilgul jooksin kui meeletu meie raadiojaama sihis.

Loomusunnil tundsin, et salapärane olevus minu seljataga samuti toimis... Kahtlase nohinaga lähenes ta mulle igä sammuga, kõlistades kurjakuulutavalt oma metallist riistapuud... Nüüd jooksis ta täiesti lähedal minu seljataga, juba traavis ta minu kõrval, pimeduses erakorralselt palju komistades ja uuesti püsti tõustes, kuid mitte sammugi minust maha jääd.

Tundsin, et olin kadunud. Viibisin täiesti selle öötundi võimuses, sest vaatamata ta imelikkude komistamiste peale, oli tundmatu minust palju väledam. Olin hirmust poolsurnud. Temale aga näis just minu kokkumine suurt löbu valmistavat, sest millegi pärast ei teinud ta ikka veel katset mind kinni haarata. Näis, nagu oleks ta liig kindel teadmises, et ma tema

käest kuhugile ei pääse ja nii mõnules ta minuga nüüd, nagu kass hiirega mängides.

Viimaste pingutustega jooksin ma raadiojaama väravani, surusin ta lahti ja tormasin ilma tagasivaatamata meeskonna cluruuni. Siin kaotasin ärevuse ja üleliigse pingutuse tagajärjel meelemärguse.

Külm vesi ja karastav vein ei jätnud oma mõju avaldamata ja nii ärkasin mõne aja pärast, leides ennast imestanud kaasteenijate ringis. Vähehaaval omasin ka jutustamise võime ja püüdsin sõpradele selgitada, mis minuga juhtunud.

Väljas aga haukusid, hulgusid ja uisesid meie jaama koerad kurjakuulutavalt.

Ma ei jõudnudki veel lõpuni oma tondilugu jutustada, kui uus üllatus seekord tervet seltskonda tabas. Millegi raske asjaga löödi meie maja seinale nii tugev hoop, et aknaruudud ähvardasid puruneda ootamata võpatuse tagajärjel.

Kiirelt haarasime püssid ja laternad ning hiilisime maja tagauksest ettevaatlikult koerte haukumise sihis, püsse laskevalmis hoides. Viimaks silmasime laternate kunas puuriida otsas sama kahtlast kogu istumas, kes minule veel hiljuti nii koledat hirmu oli valmistanud. Lähemale hiilides selgus kogu välimus üksikasjalisemalt ja lõpuks olime täiesti üllatatud, leides puupakul istumas ja meie tigedaid koeri puuhalgudega eemale peletamas, meie vana sõbra, kohaliku raudteejaama ülema kodukaru! Ta oli sel õhtul kuidagi viisi enese posti küljest vabastanud ja minule sõbralikult juure seltsinud.

Mina, rumal, olin aga seda kahjuta looma metsikuks tataariks pidanud, kes mind ära pidi varastama! Mina — lollepea!

Kui koerad ära olime viinud, ronis meeskäpp ikka veel voidi pahaselt nohisedes puuriidalt alla, nuusutades nagu lepituseks meid kõiki korda mööda ja asus siis kõõki keha kinnitama.

Järgmisel hommikul lahkus ta mastivahtide sõimu ja ähvarduste saatel, sest et viimastel laialipillutud puuriida uuesti üleseadmiseiga mõneks ajaks lisatööd juure sai.

Raudteelaste raamatukogu raamtute nimekiri.

(Järg.)

- Tennmann, Ed.* Loovale usule. Usuõpetuse käsi-
raamat lugemismaterjaliga afgkoolidele.
IV õppeaasta. 1925. a., lhk. 96. 2.402
- Univer, M.* Kasvatusteadus. 1920. a. lhk. 89.
2.113
- Zielinski, Th.* Vana-Greeka usk. 1924. a.,
lhk. 127. 2.72
- LIIK Nr. 3.
- Baltimaa Vallakohtu Seadus* ja Rahukohtumõist-
jatelt päälepandavate nuhtluste seadus.
1889. a., lhk. 123. 3.253
- Dodel, A. Professor Dr.* Talupojad, töölised ning
õpetlased. 1908. a., lhk. 162. 3.242
- Einbund, Karl.* Õiguslik riik. Sisu: Riigiküsi-
muste tähtsus. — Riigivõimu ulatus. — Riigi
siht. — Õiguslik riik. — Avalikõiguse taga-
tised. 1918. a., lhk. 180. 3.11
- Einbund, K.* Õiguslik riik. 1918. a., lhk. 180.
3.161
- Gabrel, R.* Tempelmaksu seadustik. Tempelmaksu
kohta käivate seaduste ja määruste kogu ja
tempelmaksu tariif. Seletavate märkustega.
1921. a., lhk. 32. 3.22
- Garnegie, Andrev.* Kapital ja töö. Meie aja
probleemid. I. a., lhk. 138. 3.31
- Grenzstein, A.* Kodumaa korraldus. 1910. a.,
lhk. 246. 3.211
- Hanko, A.* Ühistegevus. II. Väikelaenuasutused.
1911. a., lhk. 32. 3.141
- Kodaniku väike käsiraamat.* 1922. a., lhk. 125.
3.91
- Kruus, Hans.* Linn ja küla Eestis. 1920. a.,
lhk. 108. 3.51
- Kruus, Hans.* Jaan Tõnisson Eesti kodanluse
juhina. 1921. a., lhk. 113. 3.41
- Kruus, Hans.* Linn ja küla Eestis. 1920. a.,
lhk. 108. 3.121
- Kruusberg, A.* Esiisade enneajalooline õigus.
1920. a., lhk. 115. 3.182
- Kruusberg, A.* Esiisade enneajalooline õigus.
I. Perekond. 1920. a., lhk. 115. 3.62
- Laurentsius, G.* Riigi elu põhijooned. i. a.
lhk. 144. 3.72
- Lieber, Frank. Professor Dr.* Rahvavabadus ja
omavalitsus. 1908. a., lhk. 314. 3.222
- Lopuhin, A. A.* Vene politsei olevik ja tulevik.
1908. a., lhk. 38. 3.231
- Martna, M.* „Soome“ (Suomi). Kirjeldused Soome
oludest. I. a., lhk. 300. 3.202
- Päts, K.* Eestimaa Talurahva seaduse arenemise
ülevaade. 1911. a., lhk. 71. 3.151
- Pöögelmann, Hans.* Majandusteaduse õpetus.
1907. a., lhk. 459. 3.192
- Ruubel, Peeter.* Poliitilised ja ühiskondlikud
voolud Eestis. (Talupojaline-väikekodanlik
ajajärk 1860—1905.) I. a. lhk. 88. 3.112
- Rügo, R.* Kodanikuõpetus keskkoolidele. I ja II
osa. 1922. a., lhk. 156. 3.102
- Saturin, D.* Inglismaa. 1905. a., lhk. 163. 3.171
- Sugemed vigaste laste kohta Eestis.* Adu Lüüsi
Tartu ülik. arstiteaduskonnale esitatud väitekiri.
1923. a., lhk. 151. 3.83
- Vilms, Juhan Dr.* Poligaamiline abielu Eestis.
Mõtted mitme naise pidamise lubamise üle.
1920. a., lhk. 48. 3.131
- LIIK NR. 4.
- Avvik, Joh.* Uute sõnade ja vähem tuntud sõ-
nade sõnastik. 1921. a., lhk. 160. 4.11
- Hermann, Miina.* Laulmise õpetus koolidele. I.
1923. a., lhk. 109. 4.732
- Jansenn, A.* Renaissance aja suurmeisterid. Do-
natello (Leonardo da Vinci), Michelangelo
(Raffaell), Tician. I. a. lhk. 160. 4.31
- Jungberg-Noormägi, Osvald.* Kunstnik ja mo-
dell. I. a. lhk. 72. 4.22
- Kampmann, M.* Eesti kirjandusloo peajooned.
I jagu. 1924. a., lhk. 317. 4.502
- Kampmann, M.* Eesti kirjandusloo peajooned.
II jagu. 1921. a., lhk. 360. 4.522
- Kampmann, M.* Eesti lugemik. IV jagu. 1925. a.,
lhk. 272. 4.692
- Kampmann, M.* Eesti lugemik. V jagu. 1925. a.,
lhk. 300. 4.632
- Kann, N. cand. phil.* Pildid Lääne-Euroopa kir-
jandusest. I anne. Romani rahvaste kirjan-
dus keskajal. 1906. a., lhk. 170. 4.102
- Kangro-Pool, Rasmus.* Kunst ja moraal. 1921. a.,
lhk. 66. 4.52
- Keltunen, Lauri.* Lause liikmed Eesti keeles.
1924. a., lhk. 100. 4.72
- Kivi, A.* Joonistamise õpetus. I ja II jagu.
1921/1923. a., lhk. 232. 4.92
- Kolm suurt lugu.* Eesti ja Saksa rahva-eeposed.
„Kalevipoeg“ ja „Nibelungid.“ Nende sisu
ja võrdlemine. Eesti kunst-epos „Lembitu.“
Selle tuum ja tähendus. 1886. a., lhk. 117.
4.222
- Kärner, Jaan.* Lehed tuulde. Ääremärkusi ja
arvustusi 1911—22. 1924. a., lhk. 128. 4.41
- Linnasaar, M.* „Lembitu“ sündimine. 1921. a.,
lhk. 108. 4.82

- Meumann, Ernst.* Esteetika süsteem. 1923. a., lhk. 137. 4.111
- Murakas, Carl-R.* Ladina-Eesti sõnastik. 1924. a., lhk. 84. 4.531
- Parmi, S. A.* Lühikene Eesti näitemängu ajalugu. Algusest meie ajani. 1904. a., lhk. 113. 4.202
- Pödder, M.* Lühikene Vene keele grammatika. Esimene jagu. Etimologia või sõnade õpetus. 1884. a., lhk. 104. 4.212
- Raudsepp, Hugo.* Lääne-Euroopa, sentimentalism ja haletundeline vool Eesti kirjanduses. I. a. lhk. 172. 4.61
- Rosenthal, Richard Dr.* Saksa keel iseõppimiseks. 1918. a., lhk. 283. 4.231
- Semper, Johannes.* Näokatted. I. Esseede kogu. 1919. a., lhk. 103. 4.192
- Tuglas, Fr.* Kriitika I. 1919. a., lhk. 222. 4.141
- Tuglas, Fr.* Kriitika I. 1919. a., lhk. 222. 4.181
- Tuglas, Fr.* Kriitika IV. 1922. a., lhk. 262. 4.151
- Tuglas, Fr.* Marginaalia. Mõtted ja meeolud 1906—1921. a., lhk. 93. 4.171
- Tuglas, Fr.* Aja kaja. 1914—1919. 1920. a., lhk. 147. 4.131
- Tuglas, Fr.* Kirjanduslik päevaraamat 1910—1921. 1921. a., lhk. 176. 4.161
- Viedemann, F. J. Dr.* Eesti-Saksa sõnaraamat. 1923. a., lhk. 1609. 4.413
- Visnapuu, H.* Vanad ja vastsed poeedid. 1921. a. lhk. 142. 4.121
- LIIK Nr. 0.**
- Aadu, Eessaare.* Alasti. 1919. a., lhk. 113. 0.10031
- „Aara“.* Mulatti tütarlaps. Ilus jutustus orjastelust, i. a., lhk. 73. 0.10671
- Aben, Karl.* Helisev vaikus. 1926. a., lhk. 68. 0.11051
- Adamson, Hendrik.* Inimen. Luuletused. 1925. a., lhk. 62. 0.9911
- Adamson, Hendrik.* Roheline sisalik. 1925. a., lhk. 66. 0.9921
- Adson, Arthur.* Vana laterna. 1919. a., lhk. 63. 0.10681
- Adson, Arthur.* Käsikivi. Kaksikümmend pisilugu ja üks jutustus. 1922. a., lhk. 105. 0.11021
- Aho, Juhani.* Juha. 1925. a., lhk. 158. 0.11161
- Aitsam, M.* „Salmisto.“ 1905. a. revolutsiooni päevilt. Rahvatükk 4 vaatuses, i. a., lhk. 147. 0.10241
- Alits, H.* Eesti verest ja Eesti perest. 1903. a., lhk. 191. 0.9901
- Allari, Henrik.* Koidang. Miniptyyre. 1925. a., lhk. 40. 0.11011
- Alle, August.* Üksinduse saartele. 1921. a., lhk. 83. 0.10461
- Alle, August.* Carmina Barbata. 1921. a., lhk. 94. 0.11371
- Alle, August.* Laul kleidist helesinisest ja roosast seelikust. 1925. a., lhk. 37. 0.11493
- A. S. Ämmaemanda* päevaraamat (Ühe salasuunituseasutuse tegevus ja selle avalikuks tulemine). 1908. a., lhk. 123. 0.11151
- Andrejev, L.* Vassili Thebeiski elulugu. 1908. a., lhk. 75. 0.11651
- Arsen Ljupeni juhtumised.* Prantsuse keelest. I jagu. 1924. a., lhk. 355. 0.10342
- Backmann, Sigrid.* Ahvena neitsi. Rootsi keelest Meta Grünfeldt. 1924. a., lhk. 106. 0.10731
- Barbarus, Johannes.* Kolmnurk (1910—1920). Valik luuletusi kolmest ilmunud kogust, eelsõna, introduksiooni ja nekro-epioloogiga. 1921. a., lhk. 80. 0.10741
- Barrov, F.* Eluksajaks. Kriminaal romaan. Ingelis keelest J. Kalju. 1923. a., lhk. 327. 0.11291
- Boccaccio, Giovanni.* „Dekameron.“ 13 uudisjuttu. 1906. a., lhk. 95. 0.11272
- Bridges, Victor.* Kadunud mees. Romaan. 1922. a., lhk. 359. 0.111
- Bulgaria antoloogia.* Kogu novellisid. 1920. a., lhk. 93. 0.11481
- Bulwer, L.* Öö ja hommik. 1908. a., lhk. 571. 0.11841
- Bumerang.* Koguteos. Hiir-Schütz-Jürna. i. a., lhk. 62. 0.11531
- Bunin, Ivan.* Isand San Francisco'st. Tlk. Hugo Raudsepp. 1923. a., lhk. 39. 0.9831
- Burroughs, R. R.* Tarzani poeg. 1924. a., lhk. 226. 0.10631
- Burroughs, E. R.* Marsi sõjajumal. Romaan. 1924. a., lhk. 156. 0.10411
- Dadone, Carlo.* Hirnu ja õudsuse jutud XV. Pyha Aare. Tlk. Joh. Aavik. 1925. a., lhk. 43. 0.10431
- Desberry, L. H.* Sinine kiir. Romaan. 1925. a., lhk. 196. 0.9951
- Doil, Konan.* Vaata Konan Doil.
- Dominik, H.* Kolme võim. Romaan aastast 1955. 1924. a., lhk. 338. 0.10621
- Doroschevitsch, V. M.* Sahalin. Kurjategijad. (Piltidega.) Eestistanud J. Jürisson. 1912. a., lhk. 206. 0.10912
- Eisen, M. J.* Neli Vene Robinsoni. Tõestisündinud lugu mööda läinud aastasajast. 1877. a., lhk. 10. 0.9811
- Eisen, M. J.* Kaim. 1905. a., lhk. 368. 0.10491
- Eisen, M. J.* Kuldaja. 1923. a., lhk. 93. 0.10771
- Eisen, M. J.* Kaks kuninga poega. Lugulaul Eesti muistsest ajast. 1926. a., lhk. 58. 0.11081
- Eisen, M. J.* Eesti nalja. 1922. a., lhk. 120. 0.11361
- Eisen, M. J.* Mõista, mõista mis see on. Mõis-

- tatud, keerulised küsimused ja mõistatuse jutud. 1920. a., lhk. 56. 0,11441
- Eisen, M. J.* Tondid ja ebatondid, i. a., lhk. 99. 0,11701
- Elvestad, Sven.* Pimedas. Romaan. Tlk. Meta Grünfeldt. 1920. a., lhk. 100. 0,10971
- Ertel, A.* Rooste. Jutustus. 1910. a., lhk. 99. 0,11221
- Ertel, A.* Pühajärv. Muinasdraam. 1919. a., lhk. 60. 0,11771
- Ewers, Hans, Heins.* Hirnu ja õudsuse jutud XV. Sinised indiaanlased. Tlk. Joh. Aavik. 1925. a., lhk. 25. 0,10431
- Fontane, Theodor.* Abielurikkuja (L' Adultera). Romaan. Saksa keelest J. Kärner. 1913. a., lhk. 157. 0,11821
- Freeman, R. Autin.* Julge mäng. 1923. a., lhk. 134. 0,10932
- Fröschel, Georg.* Rosvolski armuke. Romaan. i. a., lhk. 155. 0,10201
- Fählmann, Dr. F. R.* Kirjatööd. 1921. a., lhk. 135. 0,11341
- Gailit, August.* Kui päike läheb looja, i. a., lhk. 198. 0,10211
- Gorki, Maksim.* Muinasjutud elutöest. J. Prümeli tõlge. 1921. a., lhk. 62. 0,11421
- Gottschalk, H.* Frickeborni vabadus. 1912. a., lhk. 352. 0,11852
- Grünfeldt, Peeter.* Minevikku jälgimas. 1923. a., lhk. 80. 0,10371
- Haava, Anna.* Peotäis tött. 1900. a., lhk. 180. 0,11431
- Haggard, Raider.* Udu rahvas. Romaan, i. a., lhk. 355. 0,10811
- Haimmer, Victor.* Vabrikuneiu. Romaan suurlinna saladustest. 1924. a., lhk. 640. 0,10822
- Hamsun, Knut.* Nälg. Eestistanud Ottomar Kallak. 1925. a., lhk. 247. 0,9961
- Heiberg, Marie.* Enne viimset päeva, i. a., lhk. 103. 0,11711
- Hirlanda elulugu.* Kurblugu ühe hertsoginna elust, i. a., lhk. 96. 0,11741
- Hirnu ja õudsuse jutud XII.* Sisul: Strobl: „Haudkabel“, Villiers d' Isle-Addam: „Veera“, Bierce: „Surnuvalvaja“, Toepffer: „Hirm“; Toepffer: „Surnuaial“, Poe: „Vari“, 1920. a., lhk. 100. 0,10401
- Hirnu ja õudsuse jutud XIII.* Sisul: Pushkin: „Potiemand“, Turgeenjev: „Võidurõõmsa armastuse laul“, Kuprin: „Hirm“, 1924. a., lhk. 82. 0,10592
- Hohenofen, M. B.* Vaikivad seinad. Kriimnaal romaan. 1921. a., lhk. 87. 0,9932
- Ibanez, Vicente Blasco.* Viina ladu. Romaan. Eesti keelde E. Rheinthal. 1911. a., lhk. 188. 0,11811
- Kask, Reinhold.* Valik Prantsuse novelle. 1923. a. lhk. 160. 0,10951
- Kataja, Väino.* Kroonutorpar. 1912, lhk. 138. 0,11751
- Kellermann, Bernhard.* Tunnel. Eesti keelde K. K. 1913. a., lhk. 320. 0,10941
- Kitzberg, A.* Liisi Rõika päevaraamat. 1921. a., lhk. 56. 0,10041
- [Kitzberg, August].* Ühe vana „Tuuletallaja“ noorpõlve mälestused. II. 1925. a., lhk. 175. 0,11511
- Kitzberg, A.* Laurits. Kolmevaatusline näidend. 1919. a., lhk. 78. 0,11762
- Kivikas, Albert.* Triloogia Jüripäev „Murrang“. Esimene romaan. 1925. a., lhk. 185. 0,10892
- Kivikas, Albert.* Mihkkipäev. Romaan. 1924. a., lhk. 235. 0,10101
- Kivikas, Albert.* Mina. 1920. a., lhk. 24. 0,11521
- Koidula, Lydia.* Ainuke enne ukse lukutamist. Redigeerinud Karl Kesa. 1924. a., lhk. 111. 0,10881
- Koidula, Lydia.* Kogutud luuletused. 1925. a., lhk. 207. 0,11132
- Konan-Doil, A.* Nelja märk. Romaan. 1918. a., lhk. 135. 0,10331
- Konan-Doil.* Professor von Baumgarteni ime-lik katse. 1918. a., lhk. 20. 0,9801
- Kraft, Robert.* Nihilit. 1923. a. lhk. 136. 0,10761
- Krakao kloostri saladused.* Barbara. Ubrik. i. a. lhk. 320. 0,10712
- Kuljus, Voldemar.* Lunastatud Albatrossid. Kolm jutlust. 1925. a. lhk. 42. 0,11171
- Kullerkupp, Richard.* Sõja vingus. Romaan. 1923. aast. lhk. 126. 0,11571
- Kullerkupp, R.* Klaveri sinfoonia. Väike romaan. i. a. lhk. 62. 0,10471
- Kullerkupp, Richard.* Veider kehadevahetus. Fantastiline pilkelugu. 1916. a. lhk. 54. 0,11672
- Kuninga jutud* i. a. lhk. 95. 0,10391
- Kuprin, Aleksander.* Sulamith. Novell 1919. a. lhk. 80. 0,10781
- Kõrv, Jakob.* Kindel eesmärk. Eesti jutt. 1888. a. lhk. 263. 0,10791
- Kärner, J.* Kõigest tugevam. 1920. a. lhk. 70. 0,10992
- Kärner, Jaan.* Maises ringis. Luuletused. 1913. —18. 1919. a. lhk. 60. 0,10271
- Kärner, Jaan.* Tähtede varjud. Luuletused. 1909—12. 1913. a. lhk. 70. 0,10862
- Kärner, Jaan.* Lõikuskuu. Luuletused. 1921—25. i. a. lhk. 71. 0,10001
- Levis, Harriet.* Miljonite röövlid. Romaan 1914. a. lhk. 577. 0,10831
- Landru.* 283 naise mees, tema elulugu ja kohtuprotses. i. a. lhk. 68. 0,10011
- Lassmann, Aleksander.* Meri. 1922. a. lhk. 96. 0,11681
- Leino, Eino.* Helkalaulud. Eestitanud ja sissejuhatus kirjutanud Aug. Anni 1922. a. lhk. 79. 0,10062

- Leino, Eino.* Pühad laulud. Soome keelest V. Ri-
dala. i. a. lhk. 56. 0.10572
- Liiv, J.* Ordumeister. i. a. lhk. 117. 0.10582
- Liiv, Juhani.* Kogutud teoksed II. Vari. 1923. a.
lhk. 113. 0.11121
- Linnankoski, J.* Põgenejad. Jutustus Soome talu-
rahva elust. Soome keelest J. Ploompuu.
1909. a. lhk. 144. 0.11791
- Lintrop, J.* Villem Elgas. Laul sinisest rukkilil-
lest. i. a. lhk. 120. 0.10352
- Lintrop, Jaan.* Nutt ja naer. i. a. lhk. 113.
0.11721
- Lintrop, Jaan.* Igapäevane elu. 1923. a. lhk. 167.
0.10521
- Lipp, M.* Päikse-kullas. Uued luuletused 1909. a.
lhk. 223. 0.10381
- Lugovoi, A.* Võrdlused. Police verso. 1903. a.
lhk. 116. 0.10511
- Loigu, J.* Varased lained. Elu sündmuste kogu-
kirjutused kirjanik Henrik Visnapuu käsu ja
juhatause all. 1921. a. lhk. 96. 0.11451
- London, Dshäk.* Imelikud juhtumised inimesesöö-
jate saarel. Romaan. 1919. a. lhk. 241. 0.9881
- Luts, O.* Kirjad Maariale. Novell. 1923. a. lhk. 72.
0.11401
- Luts, Oskar.* Harald tegutseb. Novell 1921. a.
lhk. 68. 0.11091
- Masing, O. V.* Kirjad I—IV. 1883. a. 0.11301
- Metsanurk, Mait.* Kindrali poeg. Draama seits-
mes pildis epiloogiga. 1925. a. lhk. 109. 0.11241
- Metsanurk, Mait.* Orjad. 1925. a. lhk. 102. 0.9942
- Metsanurk, Mait.* Jumala lapsed. Novellid. i. a.
lhk. 162. 0.10852
- Metsanurk, Mait.* Ennäe inimest. Romaan 1918.
a., lhk. 277. 0.11642
- Metsanurk, Mait.* Epp. Novell. 1920. a., lhk. 48.
0.11691
- Metsanurk, Mait.* Valge pilv. Romaan. I jagu.
1925. a., lhk. 296. 0.9972
- Mühlen, H.* Spartaklased. Romaan. 1922. a.
lhk. 142. 0.11461
- Münchgesang, R.* Orjadepealik. Jutustus Vana-
Roomast. 1925. a. lhk. 88. 0.10801
- Mändmets, J.* Rasked patud. 1901. a. lhk. 255.
0.10451
- Mändmets, J.* Juhisaare kiriku kellamees, i. a.
0.10021
- Mändmets, J.* Öitseliste jutud. 1901. a. lhk. 112.
0.11731
- Mändmets, Jakob.* Saatuse tujud. Novellid. i. a.
lhk. 166. 0.10501
- Mändmets, J.* Patune naine, Jutustus. 1917. a.
lhk. 0.10251
- Must kapten* ehk Lendav Hollandlane. Ilmakuulus
põnev romaan. i. a. lhk. 112. 0.10291
- Nicholson, M.* Tuhande küünla loss. Romaan.
1925. a. lhk. 314. 0.10261
- Nukk, Eduard.* Eleegilised laulud. Luuletusi
1921.—1925. a. 1925. a. lhk. 76. 0.9991
- Oese, M.* Elu veski. 1920. a. lhk. 80. 0.10872
- Ossendovski, Ferdinand.* Loomad, inimesed ja ju-
malad. Prof. dr. Ossendovski juhtumised
enamlaste eest põgenemisel. 1924. a. lhk. 232.
0.11201
- Ostra, Alma.* Aino. 1923. a. lhk. 183. 0.10481
- Otto, Friedrich.* Kullakaevajate pidu. Novell.
Tõlk. H. Jansen. 1923. a. lhk. 21. 0.9841
- Paulberg, G.* Eksijad. 1921. a. lhk. 71. 0.10612
- Palsson, Gestur.* Sädemete saarelt. Kaks novelli
Islandist. 1920. a. lhk. 79. 0.10302
- Peterson, Karl.* Eesti rahvalaulude antoloogia.
1918. a., lhk. 121. 0.11932
- Pea mind meeles!* Pildikesed mälestusraamatust.
Algupärandid ja tõlked. P. Grünfeldt. 1911. a.
lhk. 96. 0.11411
- Perandi, Liisa.* Vabanaine. Novellid. 1925. a.
lhk. 141. 0.10151
- Poe, Edgar Allan.* Hirmu ja õudsuste jutud XIV.
Valitud novellid II. Inglise keelest tlk. Jo-
hannes Aavik. 0.10541
- Proletuarlane, V.* Sõnjalad. 1910. a. lhk. 124.
0.10281
- Puhasorg, Joh.* Meie elu. 1909. a. lhk. 168.
0.10321
- Püi, Tõnis.* Varemed ja varjud. 1905. a. lhk. 187.
0.10191
- Päivansalo, Dr.* Soome jutustused tõsisest elust.
1914. a. lhk. 160. 0.11401
- Päivärinta, P.* Soome uudisjutud. 1892. a. lhk. 74.
0.10171
- Raidla, Villem.* Mürgistatud inimkonnas. 1925. a.
lhk. 131. 0.11111
- Reade, Maine.* Jamaika saare saladused. Ro-
maan. i. a. lhk. 178. 0.10181
- Ridala, V.* Toomas ja Mai. Lugulaul orjaajast
neljas loos. 1924. a. lhk. 433. 0.11251
- Rinehart, Mary Roberts.* Magamisvaguni plats
nr. 10. Ameerika romaan. 1912. a. lhk. 235.
0.10602
- Retcliffe, John, Sir.* Inka varandused. Romaan.
lhk. 371. 0.10311
- Roheline moment.* Pühendatud kõigile kirjandus-
listele paganatele ja variseeridele. 1914. a.
lhk. 24. 0.11602
- Roht, Richard.* Üksindus. Romaan. 1925. a.
lhk. 247. 0.11211
- Roht, Richard.* Roim. Novell. 1924. a. lhk. 55.
0.11071
- Roht, Richard.* Neli juttu. 1924. a. lhk. 98.
0.11801
- Roht, Richard.* Tsirguküla. Jutustus. 1924. a.
lhk. 77. 0.10531
- Roolain, K.* Öised varjud. Novellid. 1922. a.
lhk. 118. 0.11191

- Rosegger, Peter.* Jumalaotsijad. Romaan. 1912. a. lhk. 261. 0.10562
- Roth, Louise.* Mänguõhin. Romaan. 1913. a. lhk. 128. 0.11662
- Rudnitzkaja, Sofia.* Ilus Manuela. Tõesti sündinud hale ja armas jutustus. i. a. lhk. 72. 0.11621
- Rüdiger, M.* Rasked teed. 1914. a. lhk. 139. 0.11351
- Rüdiger, M.* Vale teedel. Romaan. Eesti keelde H. Oras. 1921. a. lhk. 388. 0.10902
- Saal, A.* Priiuse ja isamaa eest. Jutustus viimastest buuride sõjast. 1903. a. lhk. 196. 0.10221
- Savoughe, Alfred, Georg.* Metsade laps. Romaan Aafrika ja Lõuna-Ameerika põlistest metsadest. 1924. a. lhk. 141. 0.10962
- Saareste, A.* Valitud Resti Rahvalaulud. 1922. a. lhk. 120. 0.11062
- Schiele, Wolfgang Dr.* Sakslaste seitsis Buuri sõjas. Eesti keelde H. Oras. 1902. a. lhk. 344. 0.10231
- Schnitzler, A.* Suremine. Saksa keelest tlk. Bernhard Linde. 1920. a. lhk. 155. 0.10641
- Schönberg-Puonasti, Ed.* Põua väljud., Külajutud. 1910. a. lhk. 119. 0.10651
- Seto lugõmik.* I osa. 1922. a. lhk. 182. 0.11002
- Sheff, Harry.* Lukretsia Borgia. Ajalooline romaan piiskop Burhardi päevaraamatu ja teiste vanade allikate järele. 1924. a. lhk. 459. 0.11261
- Sienkiewicz, Henrik.* .Omal jõul läbi mustade maa. 1924. a. lhk. 328. 0.10661
- Sinclair, Upton.* Metropolis. Romaan, tõlk. M. Metsanurk. 1912. a. lhk. 168. 0.10922
- Sipelgas, A.* Punase päikese lapsed. Romaan nõukogude Vene elust. 1924. a. lhk. 319. 0.10362
- Soar, Redik.* Loiguääre. Jutustus. i. a. lhk. 96. 0.10162
- Soar, Redik.* Esimesilt päevilt. 1921. a. lhk. 89. 0.11232
- Stein, Arvin.* Katarina von Bora, Lutheruse abikaasa. i. a. lhk. 245. 0.10981
- Suburg, L.* Liina. ühe Eesti tütarlapse elulugu, temast enesest jutustatud. 1884. a., lhk. 192.
- Sööt, K. E.* Aastate kajastus. Luuletused 1883. —1924. a. 1925. a. lhk. 236. 0.10072
- Sõrmuse saladus.* Scherlok Holmes Tallinnas. 1920. a. lhk. 48. 0.9791

(Järgneb.)

Vastutav toimetaja: A. Michelson.

Väljaandja: Eesti Raudteelaste Keskühing.

Tr. o.-ü. „Waba Maa“, Tallinnas.

Maalri värvid,

pulbris ja hõõrutud värnitsa peal,
roostehävitavaid värve,
tulekindlaid värve ja lakke,
lakkvärve (email),
linoleumit, linkrustat,
emaieeritud ämbrid,
kühvellabidaid,
masina-tsilindri j. m. **ÕLISID**
ning kõik maalritöö jaoks
materjaale ja riistad.

Tualettarbed:

Lõhnaõlid, lõhnaveed (Kölni vesi),
juukseraavitsemise tarbed,
hammaste raavitsemise tarbed
lõhnaseebid j. m.

Kingituste jaoks palju huvitav. asju.

K-m. Herodes & Fromm

Tallinnas,

S. Karja t. 14. Kõnetr. 9-97

Axel Musso

TALLINN

Pikk tän. 13

Kõnetr. 21-40

Raud- ja teraskaubad

Ehitusmaterjal

Inglis, Rootsi, Saksa ja Soome tööriistad

Jahipüssid ja liht revolvr

Automaat püstolid: Brauning, F. N. Lignose, D. W. M. Signer, Schmeisser, Stock ja Sauer & Sohn

Igasugu jahi ja revolvrte laskemoon Spordiabinõud

Köögi-, laua-, habeme- ja taskunoad

Kõiksugu käärid

Juukselõikamise masinad

Habemeajamise aparaadid

Eesti Mehaanilise Puutööstuse Aktsia-Selts

A. M. LUTHER

TALLINNAS

TALLINNAS

Valmistab: mööblit, vineer-kartonge, vineer-kohvrid, vineer-koolirantsaid, vineer-aktimappe, vineer-käsitrumlid, vineer-toolipõhju, vineer-platesid, vineer-labidaid jne.

M Ü Ü G I K O H A D :

TALLINNAS, Vana Posti t. nr. 9.
Kõnetraat 616.

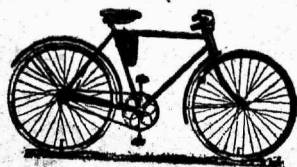
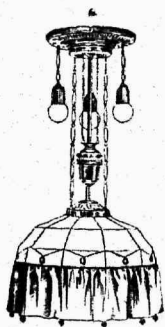
TARTUS, E. V. Jürgens'i juures,
Vana tän. nr. 17.

VALGAS, P. Saaretok'i juures,
Resk tän. nr. 15.

PETSERIS, E. Nassar'i juures, kaubareas.

VILJANDIS, R. Eitelberg'i juures.
VÖRUS, J. Kiesler'i juures, Tartu
tän. nr. 11.

RAKVERES, Roman Jürgens'i juures.
PÄRNUS, J. D. Ammende juures.

OSAMAKSUGA

võib igäiks omale osta:

Elektri laua-, lae- ja seinalampe, keeduriiste, triikraudu, voolumõõtjaid, elektrimootorid jne.

niisama ka

jalgrattaid

kuulsatest Inglise, Prantsuse ja Saksamaa vabrikutest ja jalgrattaste osasi.

**Müük suurel ja väikesel arvul.
Hinnad üliodavad.**

A/S

Drommeter & Ko.

Tallinnas, Lai tän. 5.

A-S. WOLF'I

lokomobiilid ja rehepeksumasinad

on meie maa nõuetele vastavalt ehitatud,
sellepärast nõuavad neid meie töösturid
ja põllumehed ikka rohkem ja rohkem.

Alaline suur ladu.

Võistlemata odavad hinnad.

Elektri, nafta ja petroleumi mootorid; masinate rihmad, õlid, rasvad jne.; raua- ja puutööstuse masinad; Heiligenbeili sahu ja kõiksugu põllutöömasinaid ja -ristu suures valikus. Terasi, rauda, plekki, pappi, tõrva ja kõiksugu malm-, teras- ja rauakaupasid. Rootsi koorelahutajad.

A-S. W. Schneider & Ko.

Tallinnas, Estonia puiestee 19.

Kõnetr.: kauplus 4-01, kontor 18-42, tehnika-osak. 26-34, vabrik 4-02.

OSAKOND TARTUS, Raatuse uul. nr. 13. Kõnetr. 7-65.

A.-S.

A.-S.

„Asserini“ ja „Port-Kunda“

tsemendivabrikud

Aseris ja Port-Kundas, Eesti.

Müügikoht: Vana Viru t. 12, Tallinn

Valmistavad
kõrgeväärtuslist portland tsemeti kõiksugu
tsemenditöödeks.

Kaubamaja

V. J. Gorbatshev

Estonia puiest. 15. Kõnetr. 12-55,

Riide osakond:

Suurim riidekauba Kreenholmi vabriku
puuvillariide ladu.

Naha osakond:

Suur ladu talla-, pinsoli- ja kõikseltsi värvi-
lisi ja muste saapa pealiskahku. :-: Rikkalik
valik kõiksugu hobuseriiste.

Õhtjia Selts

Tallinna kõievabrik

„John Carr'i pärijad“

Kopli t. nr. 19

Telefon 12-79

///

Kõied

Nöörid

Trossid

E. Günther

Talinnas, Kuninga t. 8

Tartus, Kaubahoov 26

Viljandis, Tartu tän. 9

Maalri värvid, lakid, õlid, pintsliid
j. n. e.

Tisleri tarbeained

Kemikaaliad

Kosmeetika

Mineraalõlid

Majapidamise tarbed

j. n. e.

Saapakreemi- ja Kūünlatööstus

Tallinnas, Baltiski mnt. 20, kõnekr. 24-64

Hans Wichmann

Soovitan parimas headuses saapakreeme ja määrdeid. Müük suurel ja väikesel arvul. Jälemüüjatele head⁰/₀%. Kauba headuse eest täielik vastutus.

Tualett-seebid „Viko“

Milles erinevad tualett-seebid „Viko“ teiste vabrikute saadustest?

1. „VIKO“ seebid on täitsa neutraalsest põhiseebist sellekohaste kosmeetika ainete juurdellsandustega valmistatud, ning mõjuvad sellep. naha peale konserveerivalt.
2. „VIKO“ tualett-seebid on pesemise juures kaks korda ökonoomilisemad, kui teiste vabrikute saadused.
3. „VIKO“ seebid on väga peene lõhnalised ning võistlevad selles suhtes kõige paremate väljamaa omadega.

Need on kaaluvad põhjused, et Teie ainult „VIKO“ seepisi tarvitaksite.

Laboratoorium
„VIKO“
Tallinnas.

Põllumajandusline Keskühisus

„ESTONIA“

TALLINN, Jaani t. 6. Telegrammi aadress: „ZENTRESTONIA“

Eesti ühistegeline võiväljaveo keskkorraldus

OSTAB oma liikmetelt ja võõrastelt

**eksport- ja siseturu-võid, juustu
ja muid piimasaadusi.**

M Ü Ü B igasugu meierei tarbeid, masinaid, piimaproovimise abinõusi, õlikooke, kliisi.

Narva Kalevi Manufaktuur

end. parun A. L. STIEGLITZ'i kalevivabrik

valmistab vastupidavaid puhtvillaseid ülikonna-, mantli-, kostüümi- ja palitu-

riideid

moodsates värvides ja mustrites meeste- ja naisterahvastele.

Tõsine isamaalane tarvitab ainult kodumaal valmistatud kaupu, ja et temale võimaltada kodumaal valmistatud riietega veel enam tutvuneda, selleks palume messi ajal meie paviljonis väljapandud kaupu vaatama tulla.

Narva Kalevi Manufaktuuri kaubad saadaval kõigis paremates kodumaa riideärides.

Saku Õlletehas A.-S.

Õ L U ja MÕDU

Keskladu, Tallinn, S. Kloostri 10\12, tel. 17-48.

Eestimaa Põllusaaduste Ümbertöötamise Osahisus „VIRU“

Tallinn,

Suur Kloostri uul. 22/18.

Tel. aadress: VIRUOSA.

Kõnetraat 8-13.

Vabrikud: RAKVERES ja KADRINAS.

Valmistavad: kõrgevärtuslist kartulitärklis, kartulihel-
beid, kartulisiirupit, glukoset.

Teatame oma austatud kaubarvitajatele, et meie endisel viisil
oma veski saadusi:

tuntud headuses kõrgeväärtsulist nisupüüli,
rukkijahu, rukkipüüli, sepikujahu, kliisid ja mitmet seltsi
loomatoitu müüme.

Võltsimiste ärahoidmiseks on kõik meie nisupüüli kotid
tehaste templiga ja ka plommiga varustatud.

Kõiki tarvitajaid palume ostmise juures tähelepanu selle peale
juhtida, et tehaste plommid kottide küljes puutumata on; ainult
siis võib igauks kindel olla, et tema tõesti kõrgeväärtsulist
võltsimata kaupa saanud on.

A-S. „Rotermanni tehased“

Jaama tän. Nr. 1. Telef. Nr. Nr. 34-01, 34-02, 34-03 ja 34-04.
Osakond: NARVAS, Tallinna t. Nr. 7. Telef. 64.

„BECOS“ A-S.

INGLISE VABRIKUTE ÜHISUSE
ESITUS

KONTOR JA LAOD TALLINNAS, VANA VIRU TÄN. 12
TELEFON 12-68 JA 12-38

Kõiksugu metallkaubad, masinad ja tööriistad parematest Inglise
vabrikute si. Katuseplekk must ja tsingitud. Kaatersaed, kreissaed, lint-
saed, põiksaed, käsisaed, metallisaed. Viilid, puurid, metalli ja puu
jaoks. Vindipuurid, õlikannud. Hõõvlirauad. Põitlid. Kruustangid. Käiad,
käiamasinad. Tollipulgad, mõõdurihmad. Masinarihmad. Klaasiteeman-
did. Klaaspaber ja smirgelriie. Kunstnahk. Alluminium keedunõud.

Kõiksugu tarbed vabrikutele ja töösturitele.

Kalapüügiriistad. Jahiriistad. Arsti- ja hambaarstiiriistad

Suurmüük.

Tellimiste vastuvõtmise kõiksuguste Inglise kaupade peale.